

კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის განვითარების გენერალური გეგმის კონცეფციის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების სკოპინგის ანგარიში

კურორტი ბეშუმის და მიმდებარე ტერიტორიების ბუნებრივ-ეკოლოგიური მდგომარეობისა და მინერალური წყაროების შესახებ მონაცემებზე მუშაობდნენ:

იზოლდა მაჭუტაძე - პროექტის ხელმძღვანელი (ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის უვადო მეცნიერი, ლანდშაფტების ეკოლოგი);

ალიოზა ბაკურიძე - ექსპერტი (თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის ფარმაცევტული ტექნოლოგიის დეპარტამენტის, ხელ-ლი, პროფესორი);

ირა აბულაძე - ექსპერტი ჯანდაცვის სფეროში (აჭარის არ ჯანდაცვის სამინისტროს მთავარი სპეციალისტი, ფარმაცევტი ექსპერტი);

თემურ ტუნაძე - ექსპერტი (ისტორიის დოქტორი, აჭარის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოს მეცნიერ-თანამშრომელი)

ნინო მემიაძე - ექსპერტი ბოტანიკოსი (ბათუმის ბოტანიკური ბაღის ადგილობრივი ფლორის სამსახურის უფროსი);

გოგიტა შაინიძე - აჭარის სატყეო სააგენტოს კომპიუტერული მხარდაჭერის სპეციალისტი;

ასლან ბოლქვაძე - ექსპერტი ორნითოლოგი (დამოუკიდებელი ექსპერტი);

ზურაბ მანველიძე - კონსულტანტი (სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი, ტყეთმცოდნე).

ანგარიშის წარმდგენი - შპს „ნიუ სითი დეველოპმენტ“ (ს/კ: 205249248)

შემსყიდველი - აჭარის ა.რ. ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო (ს/კ:245429200)

08.03.2023

რეზიუმე

წინამდებარე ანგარიში წარმოადგენს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროსა და შპს ნიუ სითი დეველოპმენტს შორის 2022 წლის 7 თებერვალს გაფორმებული N 7 ხელშეკრულების ფარგლებში მომზადებულ კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის განვითარების გენერალური გეგმის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების სკოპინგის ანგარიშის, აღნიშნული ხელშეკრულება ითვალისწინებს ხულოს მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში, კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) - გოდერძის უღელტეხილის არეალის გენერალური გეგმისა და ამ არეალში მოქცეული სამი ერთეული ტერიტორიის - კურორტი ბეშუმის, შქერნალის უბანის და გოდერძის უღელტეხილის განაშენიანების დეტალური გეგმების, კურორტი ბეშუმის სანიტარიული დაცვის ზონის დოკუმენტაციის შემუშავების და სამთო-სათხილამურო კურორტი გოდერძის ტერიტორიაზე თემატური გამოფენა-ბაზრობის, ავტოსადგურისა (ავტოსადგურების კლასიფიკაციით მესამე კლასი) და ავტოპარკინგის მოწყობისათვის საჭირო საპროექტო სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის პროექტ(ებ)ის მომზადებას.

სკოპინგის ანგარიშში განხილულია ყველა იმ საკითხი, რომელიც შემდგომ სგშ-ს დოკუმენტში უნდა აისახოს. ანგარიშში მოცემულია ინფორმაცია დამგეგმავი და უფლებამოსილი ორგანოების შესახებ. განხილულია სგშ პროცესი, სტრატეგიული დოკუმენტი, ზემოქმედების მასშტაბი გარემოსა და ჯანმრთელობაზე, ეკოლოგიური გარემოს მდგომარეობა, ინფორმაცია დაცული ტერიტორიების შესახებ. მოცემულია სგშ-ს მეთოდოლოგია, რომელიც მოიცავს ალტერნატივების ანალიზს, ზემოქმედებების შეფასებას. სგშ-ს შინაარსსა და განრიგს.

სკოპინგის ანგარიში უნდა გადაეგზავნოს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს.

სარჩევი

1. შესავალი	5
2. დამგეგმავი და უფლებამოსილი ორგანოები.....	5
1.1. დამგეგმავი ორგანო	5
1.2. უფლებამოსილი ორგანოები.....	6
3. სგშ პროცესი.....	6
2.1. ინიცირება	6
2.2. სკოპინგინ	
2.3. სგშ ანგარიში	8
2.4. საზოგადოების ჩართულობა და შედეგების გათვალისწინება.....	8
2.5. უფლებამოსილი ორგანოების რეკომენდაციები.....	8
3. სტრატეგიული დოკუმენტი	9
3.1. გეგმარებითი დოკუმენტი	9
3.2. გეოგრაფიული არეალი.....	11
ხედვის გრაფიკული ნაწილი	13
3.3. სხვა სტრატეგიული დოკუმენტები.....	17
4. ზემოქმედების მასშტაბი გარემოსა და მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე	18
ძირითადი გარემოსდაცვითი საკითხები	21
4.2. ზემოქმედება მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე.....	21
მოსახლეობის ჯანმრთელობის ზოგადი ასპექტები	22
4.3. დაცული ტერიტორიები	24
4.3.1. გეგმარებითი დაცული ტერიტორიები	24
4.3.2. ბუნების ძეგლი - გოდერძის ნამარხი ტყე.....	25
4.3.3. ზურმუხტის ქსელის შემოთავაზებული უბანი „გოდერძი“	26
4.3.4. საკონსერვაციო და სარეკრეაციო ტერიტორიები	27
4.3.4.1. გოდერძის ალპური ბოტანიკური ბაღი	27
4.3.4.2. ბეშუმის გეგმარებითი სარეკრეაციო ტერიტორია: ტყე-პარკი.....	27
5. სგშ-ს მეთოდოლოგია	30
5.1. ალტერნატივების განხილვა	31
5.1.1. სტრატეგიული ალტერნატივები	31
5.1.2. გეგმარების ალტერნატივები.....	32
5.1.3. კონკრეტული დარგების და საქმიანობების ალტერნატივები.....	37
5.2. საბაზისო კვლევები	38
5.2.1. ზოგადი საბაზისო კვლევები	38
5.2.2. კონკრეტული საბაზისო კვლევები (ეკოლოგია/გარემოს დაცვა).....	40
5.2.3. კონკრეტული საბაზისო კვლევები (ჯანმრთელობის დაცვა)	44
5.3. ზემოქმედების შეფასება	44
5.3.2. საორიენტაციო ღონისძიებები.....	48
5.3.3. კალაქთმშენებლობითი ღონისძიებები	49

1. შესავალი

საქართველოში 2018 წ. 1 იანვრიდან ამოქმედდა „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი“ (შემდგომში „კოდექსი“),¹ ხოლო 2018 წ. 1 ივლისიდან ძალაში შევიდა „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების ნაწილი, რომელიც დაგეგმარების და სივრცითი მოწყობის სექტორში შემუშავებული სტრატეგიული დოკუმენტების (გეგმები, პროგრამები, სტრატეგიები) სტრატეგიულ გარემოსდაცვით შეფასებას (სგშ) ითვალისწინებს.

საქართველოში 2019 წლის 3 ივნისს, ძალაში შევიდა ასევე „საქართველოს სივრცის დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსის“ ძირითადი ნაწილი და კოდექსით გათვალისწინებული საქართველოს მთავრობის დადგენილებები, მათ შორის, „სივრცის დაგეგმარებისა და ქალაქთმშენებლობითი გეგმების შემუშავების წესის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 3 ივნისის №260 დადგენილება და „ტერიტორიების გამოყენების და განაშენიანების რეგულირების ძირითადი დებულებების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2019 წ. 3 ივნისის №261 დადგენილება.

ხელშეკრულების ფარგლებში გათვალისწინებულია „კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის განვითარების გენერალური გეგმის“ (გგ) მომზადება.

აღნიშნული სივრცითი გეგმა, კანონმდებლობის იმ მოთხოვნების შესაბამისად, როგორც ამას განსაზღვრავს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი“ (მუხლი 20, პუნქტი 4 ქვეპუნქტი „ლ“), დამტკიცებამდე საჭიროებს „სტრატეგიულ გარემოსდაცვით შეფასებას“ (სგშ). ამდენად, გეგმის სგშ-ის განხორციელება ხელშეკრულების შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენს.

წინამდებარე დოკუმენტი წარმოადგენს „კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის განვითარების გენერალური გეგმის“ სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების სკოპინგის ანგარიშს, როგორც სკოპინგის განცხადების ძირითად შემადგენელ ნაწილს.

2. დამგეგმავი და უფლებამოსილი ორგანოები

„გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი“¹ განსაზღვრავს როგორც „დამგეგმავ ორგანოს“ (მუხლი 3 ქვეპუნქტი „ზ“), ისე „უფლებამოსილ ორგანოებს“ სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების სფეროში (მუხლი 4).

1.1. დამგეგმავი ორგანო

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-3 მუხლის „ზ“ პუნქტის მოთხოვნების შესაბამისად („ადმინისტრაციული ორგანო ან სხვა უფლებამოსილი ორგანიზაცია, რომელიც, შესაბამისი ნორმატიული აქტის თანახმად, პასუხისმგებელია სტრატეგიული დოკუმენტის მომზადებისთვის“) „დამგეგმავ ორგანოს“ წარმოადგენს აჭარის არ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო, ხოლო სტრატეგიულ დოკუმენტს სათანადო გეგმარებითი პროცედურების, მათ შორის სტრატეგიული გარემოსდაცვით შეფასების გავლის შემდეგ ამტკიცებს

¹ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3691981?publication=7> საქართველოს კანონი გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი

წარმომადგენლობითი ორგანო აჭარის არ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო ხულოს მუნიციპალიტეტის მერიასთან ერთად.

1.2. უფლებამოსილი ორგანოები

სგშ-ის სფეროში უფლებამოსილ ორგანოებს სახელმწიფოს მხრიდან წარმოადგენენ „საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო“ (შემოკლებით „გარემოს დაცვის სამინისტრო“) და „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო“ (შემოკლებით „ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტრო“).

სგშ-ის პროცესთან მიმართებაში გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროების უფლებამოსილებას, თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში, განეკუთვნება:

სტრატეგიული დოკუმენტის სგშ-ისადმი დაქვემდებარების გადაწყვეტილება;

სკოპინგის დოკუმენტების განხილვა და სკოპინგის დასკვნის გაცემა;

ინფორმაციის საჯაროობის, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობისა და გადაწყვეტილებების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

სგშ-ის ანგარიშთან და სტრატეგიულ დოკუმენტთან დაკავშირებით რეკომენდაციების შემუშავება-გაცემა.

3. სგშ პროცესი

სგშ-ის მიმართ მოთხოვნები ძირითადად განისაზღვრება „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ III თავში „სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასება“.

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის 22-ე მუხლის შესაბამისად სგშ-ის ეტაპებია:

ა) სგშ-ის პროცესის ინიცირება დამგეგმავი ორგანოს განცხადებით „საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის“ (ან „გარემოს დაცვის“) და „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის“ (ან „ჯანმრთელობის დაცვის“) სამინისტროების წინაშე;

ბ) სკოპინგის ანგარიშის წარდგენა;

გ) სგშ-ის ანგარიშის მომზადება;

დ) საზოგადოების მონაწილეობის ორგანიზება;

ე) საზოგადოების მონაწილეობის შედეგების გათვალისწინება სგშ-ში;

ვ) გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროების მიერ რეკომენდაციების გამოცემა სგშ-ის ანგარიშთან და სტრატეგიულ დოკუმენტთან დაკავშირებით.

2.1. ინიცირება

დამგეგმავ ორგანოს წარმოადგენს აჭარის არ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო რომელიც, შესაბამისად, ახდენს სგშ-ის პროცესის ინიცირებას სკოპინგის განცხადებით გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროების წინაშე.

2.2. სკოპინგი

სკოპინგის პროცესი აღწერილია გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის 24-ე და 25-ე მუხლებში. კერძოდ, დამგეგმავი ორგანო, შეძლებისდაგვარად ადრეულ ეტაპზე, მაგრამ არაუგვიანეს სტრატეგიული დოკუმენტის სამუშაო ვერსიის მომზადებისა, სკოპინგის დასკვნის გაცემის

მიზნით გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროებს მიმართავს სკოპინგის განცხადებით, რომელსაც თან ერთვის სტრატეგიული დოკუმენტის კონცეფცია ან სამუშაო ვერსია, ხოლო დამგეგმავი ორგანო უზრუნველყოფს სკოპინგის განცხადებისა და თანდართული დოკუმენტის თავის ვებგვერდზე განთავსებას.

სკოპინგის განცხადების მომზადება სასურველია სკოპინგის ანგარიშის სახით, რომელიც ზემოხსენებული 24-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად უნდა მოიცავდეს:

ა) ინფორმაციას დამგეგმავი ორგანოს შესახებ;

ბ) მოკლე ინფორმაციას სტრატეგიული დოკუმენტის, აგრეთვე იმ გეოგრაფიული არეალის და შესაბამისი დასახლებული პუნქტების შესახებ, სადაც დაგეგმილია სტრატეგიული დოკუმენტის განხორციელება;

გ) მოკლე ინფორმაციას ველურ და ანთროპოგენურ გარემოზე (ლანდშაფტი, ჰაბიტატებისა და სახეობათა ბიომრავალფეროვნება, ადგილობრივ ან/და საერთაშორისო მნიშვნელობის სტატუსის მქონე დაცული ტერიტორიების სიახლოვე) და ადამიანის ჯანმრთელობაზე შესაძლო ზემოქმედების მასშტაბის შესახებ;

დ) სტრატეგიული დოკუმენტით გათვალისწინებული ღონისძიებების შესაძლო ალტერნატივების ზოგად აღწერას;

ვ) ინფორმაციას გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების სახეების შესახებ, რომლებიც დაექვემდებარება შესწავლას და სგშ-ის ანგარიშში ასახვას;

ზ) სტრატეგიული დოკუმენტის სხვა სტრატეგიულ დოკუმენტებთან მიმართებას;

თ) ზოგად ინფორმაციას სგშ-ის პროცესში ჩასატარებელი საბაზისო კვლევების შესახებ;

ი) იმ ღონისძიებების საორიენტაციო ჩამონათვალს, რომლებიც დაგეგმილია სტრატეგიული დოკუმენტის განხორციელების შემთხვევაში შესაძლო უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილების, შერბილებისა და კომპენსირებისათვის (ასეთის არსებობის შემთხვევაში).

სკოპინგის ანგარიშთან ერთად, სკოპინგის განცხადებით დამგეგმავმა ორგანომ სგშ-ის რეკომენდაციების გაცემაზე პასუხისმგებელ უწყებებს (გარემოს დაცვისა და ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროები) თანდართულ დოკუმენტად სტრატეგიული დოკუმენტის კონცეფციას წარუდგენს.

სკოპინგის განცხადება, სკოპინგის ანგარიშთან და სტრატეგიული დოკუმენტის კონცეფციასთან ერთად, წარდგენიდან 3 დღის ვადაში დამგეგმავი ორგანოს და უფლებამოსილი ორგანოების ვებგვერდებზე გამოქვეყნებას ექვემდებარება და 15 დღის განმავლობაში საზოგადოების მხრიდან წინადადებების და შენიშვნების წარმოდგენას.

სკოპინგის განცხადების წარდგენის თარიღიდან არაუადრეს 20 და არაუგვიანეს 25 დღისა ორივე უფლებამოსილი სამინისტრო ინდივიდუალურად გასცემენ სკოპინგის დასკვნებს. სკოპინგის დასკვნით განისაზღვრება აგრეთვე სგშ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი. დასკვნა დამგეგმავ ორგანოს მიეწოდება 3 დღის ვადაში. სკოპინგის დასკვნები ძალაშია 5 წლის განმავლობაში.

საკუთრივ განაშენიანების გეგმის კონცეფციის პროექტი, სკოპინგის ანგარიშთან ერთად, უპრიანია დამტკიცდეს სკოპინგის დასკვნის გაცემის შემდგომ, რათა სკოპინგის დასკვნის მოთხოვნები სრულად იქნას ინტეგრირებული დამგეგმავი ორგანოს მიერ შემუშავებულ და წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ დამტკიცებული კონცეფციით განსაზღვრულ მოთხოვნებთან.

სკოპინგის განცხადების/ანგარიშის მიმართ გაცემული სკოპინგის დასკვნის საფუძველზე მომზადებული სგშ-ის ანგარიშის შინაარსი, მისი საჯარო განხილვა და საბოლოო რეკომენდაციები გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის 26-ე და 27-ე მუხლებითაა განსაზღვრული, ხოლო 28-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად, სტრატეგიული დოკუმენტი შეიძლება მიღებულ/დამტკიცებულ იქნეს მხოლოდ გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროების მიერ სგშ-ის ანგარიშთან და სტრატეგიული დოკუმენტის პროექტთან დაკავშირებით რეკომენდაციების გაცემის შემდეგ.

2.3. სგშ ანგარიში

სგშ-ის ანგარიშის შემადგენლობის მიმართ მოთხოვნებზე „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ 26-ე მუხლშია საუბარი, ხოლო დაწვრილებით აღნიშნული საკითხი შემდეგ თავებშია წარმოდგენილი, განსახილველ სტრატეგიულ დოკუმენტთან მიმართებაში. ამ მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, „სგშ-ის ანგარიშის დეტალიზაციის ხარისხი უნდა შეესაბამებოდეს სტრატეგიული დოკუმენტის დეტალიზაციის ხარისხსა და შინაარსს“.

2.4. საზოგადოების ჩართულობა და შედეგების გათვალისწინება

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის 27-ე მუხლის მოთხოვნების თანახმად, სგშ-ის ანგარიშის პროექტის განსახილველად წარდგენიდან 3 დღის ვადაში უფლებამოსილი ორგანოები (გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროები) და დამგეგმავი ორგანო თავიანთ ვებგვერდებზე განათავსებენ განსახილველად წარდგენილ დოკუმენტაციას, რომელიც უნდა შეიცავდეს ასევე ინფორმაციას საჯარო განხილვის ჩატარების სავარაუდო დროის, ადგილისა და წესის შესახებ.

საჯარო განხილვის შესახებ განცხადების გამოქვეყნებას (ჩატარებამდე არაუგვიანეს 30 დღისა) და საჯარო განხილვის ორგანიზებას დამგეგმავი ორგანო უზრუნველყოფს. დამგეგმავი ორგანო შეხვედრის ჩატარებიდან 5 დღის ვადაში უზრუნველყოფს ასევე საჯარო შეხვედრის ოქმის მომზადებას და წარდგენას უფლებამოსილი ორგანოებისადმი.

სგშ-ის დოკუმენტაციის გამოქვეყნებიდან 40 დღის ვადაში საზოგადოებას უფლება აქვს უფლებამოსილ ორგანოებს წარუდგინოს მოსაზრებები და შენიშვნები სგშ-ის ანგარიშთან და სტრატეგიული დოკუმენტის პროექტთან დაკავშირებით, რასაც, შესაბამისი საფუძვლის არსებობის შემთხვევაში, უფლებამოსილი ორგანოები მხედველობაში იღებენ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში.

2.5. უფლებამოსილი ორგანოების რეკომენდაციები

სგშ-ის დოკუმენტაციის რეგისტრაციიდან არაუადრეს 51-ე დღისა და არაუგვიანეს 55-ე დღისა უფლებამოსილი ორგანოები თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში გაცემენ შესაბამის რეკომენდაციებს სგშ-ის ანგარიშთან და სტრატეგიული დოკუმენტის პროექტთან დაკავშირებით და 3 დღის ვადაში უგზავნიან დამგეგმავ ორგანოს, ხოლო 5 დღის ვადაში განათავსებენ საკუთარ ვებგვერდებზე.

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის 28-ე მუხლის მოთხოვნის თანახმად, სტრატეგიული დოკუმენტი შეიძლება მიღებულ/დამტკიცებულ იქნეს მხოლოდ უფლებამოსილი ორგანოების მიერ სგშ-ის ანგარიშთან და სტრატეგიული დოკუმენტის პროექტთან დაკავშირებით რეკომენდაციების გაცემის შემდეგ. ამასთან, შესაბამისი საფუძვლის არსებობის შემთხვევაში, დამგეგმავი ორგანო ვალდებულია გაითვალისწინოს რეკომენდაციები სტრატეგიული დოკუმენტის საბოლოოდ დამუშავების და მიღების/დამტკიცების დროს. მიღებულ გადაწყვეტილებას სათანადო დასაბუთებებით თან უნდა დაერთოს ინფორმაცია საზოგადოების მოსაზრებების და უფლებამოსილი ორგანოების რეკომენდაციების განხილვის თაობაზე.

3. სტრატეგიული დოკუმენტი

საქართველოში სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვა ხორციელდება „საქართველოს სივრცის დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსის“ (შემდგომში „დაგეგმარების კოდექსი“) შესაბამისად, რომლის ძირითადი ნაწილი ძალაში შევიდა 2019 წლის 3 ივნისიდან. ასევე ამოქმედდა კოდექსით გათვალისწინებული საქართველოს მთავრობის 2 დადგენილება¹.

სივრცის დაგეგმარებისა და ქალაქთმშენებლობითი დაგეგმვის ამოცანაა საქართველოს მთელი ტერიტორიის და მისი ნაწილების, დასახლებების მოწესრიგება, განვითარება და სათანადოდ უზრუნველყოფა, განსხვავებული დარგობრივი ინტერესების შეჯერება და დაგეგმვის სხვადასხვა დონეს შორის შესაძლო წინააღმდეგობების დაძლევა, ადამიანის საარსებო გარემოს ჰარმონიული განვითარებისათვის პირობების შექმნა.²

„გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების ნაწილი ითვალისწინებს განსაზღვრულ სექტორებში, მათ შორის, დაგეგმარების და სივრცითი მოწყობის სექტორში, შემუშავებული სტრატეგიული დოკუმენტების (გეგმები, პროგრამები, სტრატეგიები) სტრატეგიულ გარემოსდაცვით შეფასებას.

„საქართველოს სივრცის დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსის“ მე-3 მუხლის 316 განმარტების თანახმად მე-5 მუხლის 1-ლი ნაწილის მე-5 მუხლის 1-ლი ნაწილით განსაზღვრული გეგმები¹, მათ შორის განაშენიანების გეგმები ექვემდებარებიან სტრატეგიულ გარემოსდაცვით შეფასებას. შესაბამისად, თანდართული გგ-ის კონცეფციის პროექტის საფუძველზე შესამუშავებელი კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის განვითარების გენერალური გეგმა „სტრატეგიული დოკუმენტია და იგი დამტკიცებამდე საჭიროებს „სტრატეგიულ გარემოსდაცვით შეფასებას“.

წინამდებარე ქვეთავში წარმოდგენილია შესამუშავებელი სტრატეგიული დოკუმენტი და მისი ზემოქმედების გეოგრაფიული არეალი, როგორც ამას ითვალისწინებს კოდექსი.

3.1. გეგმარებითი დოკუმენტი

განსახილველი გეგმარებითი დოკუმენტია კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის განვითარების გენერალური გეგმის **სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების სკოპინგის ანგარიში** (გგ).

დაგეგმარებას ექვემდებარება უშუალოდ ხულოს მუნიციპალიტეტის კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის ტერიტორია, მაგრამ ასევე უზრუნველყოფილი უნდა იქნას სხვა გეგმარებით დოკუმენტებთან იერარქიული თავსებადობა.

დაგეგმარების და განაშენიანების გეგმების განხილვა და დამტკიცება ხორციელდება ურთიერთდამოკიდებულ, მაგრამ ადმინისტრაციული წარმოების თვალსაზრისით დამოუკიდებელ ორ სტადიად: ³

I სტადია – გეგმის კონცეფციის განხილვა და დამტკიცება.

II სტადია – გეგმის განხილვა და დამტკიცება.

² <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4276845?publication=7>, 2018 წლის 20 ივლისის „საქართველოს სივრცის დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსი“, მუხლი 4, პუნქტი 1.

³ დაგეგმარების კოდექსის მუხლი 19, პუნქტი 1.

ამდენად, დაგეგმარების I სტადიაზე განაშენიანების გეგმის კონცეფციის მიმართ დამტკიცებამდე უნდა დამუშავდეს სკოპინგის ანგარიში, გაიცეს და გათვალისწინებულ იქნას სგშ სკოპინგის დასკვნა, ხოლო დაგეგმარების II სტადიაზე განაშენიანების გეგმის მიმართ დამტკიცებამდე უნდა დამუშავდეს სგშ ანგარიში, გაიცეს და გათვალისწინებულ იქნას სგშ რეკომენდაციები.

კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის განვითარების გენერალური გეგმის შემუშავების დეტალები განისაზღვრება ხულოს მუნიციპალიტეტის მერიის მიერ მომზადებული ტექნიკური დავალებით, რომლის თანახმადაც გგ-ის ამოცანებია:

- კერძო და საჯარო ინტერესების, მათ შორის დარგთაშორისი კონფლიქტების, დაინტერესებული მხარეების მოსაზრებების მაქსიმალური დაახლოება და ურთიერთშეთანხმება განაშენიანების მართვის საკითხებში;
- დარგობრივი გეგმების (ან მათ არარსებობის შემთხვევაში-დარგობრივი ასპექტების) გათვალისწინებით, ოპტიმალური საკურორტო-სარეკრეაციო გარემოსთვის საჭირო უფლებრივი პირობების შექმნა;
- დარგობრივი ასპექტების ცალკე გეგმების სახით გამოყოფა, რეკომენდაციების ფორმირება;
- კურორტი ბეშუმის მიმდებარე ტერიტორიებით სანიტარიული დაცვის ზონების პროექტზე;
- საერთო სარგებლობის ინფრასტრუქტურით უზრუნველყოფაზე, მათ შორის სატრანზიტო და სხვა სახის სატრანსპორტო ნაკადებით გამოწვეული უარყოფითი ზემოქმედების შემცირებაზე;
- სუბალპური ლანდშაფტის, სუბალპური მცენარეულობის ჰაბიტატების აღდგენა/დაცვა/შენარჩუნება/ განვითარებაზე;
- კლიმატის ცვლილების შემარბილებელ ღონისძიებებზე;
- ნარჩენების მართვაზე;
- განაშენიანებისთვის შეზღუდული ტერიტორიული რესურსების ფონზე, მზარდი სამშენებლო საქმიანობების გეგმაზომიერი განვითარების გათვალისწინება;
- კურორტის განვითარების სიმჭიდროვეების (მიმდინარე და შესაძლო ზღვრული მაჩვენებლები) და შესაბამისი საბალანსო მაჩვენებლების განსაზღვრა, გეგმების შემუშავების წესის შესაბამისად;
- საერთო სარგებლობის სივრცეების მოწყობის უფლებრივი წინაპირობების ფორმირება;
- საქმიანი ცენტრისთვის, მათ შორის კურორტის ადმინისტრაციული ფუნქციების განხორციელებისათვის;
- სოციალური ინფრასტრუქტურისთვის;
- სატრანსპორტო და ტექნიკური ინფრასტრუქტურისთვის;

განვითარების გენერალური გეგმის ხედვისა და სტრატეგიის შესაბამისი განაშენიანების მართვის რეგლამენტის დადგენა კოდექსის და განაშენიანების ძირითადი დებულებების მოთხოვნათა დაცვითა და დაგეგმვის საჭიროების შესაბამისად, მათ შორის:

- დარგობრივი ასპექტებისთვის, მითითებები/რეკომენდაციები;
- დეგრადირებული სუბალპური ჰაბიტატების აღდგენის ვალდებულება;

- საერთო სარგებლობის სივრცეების გამწვანების ვალდებულება;
- არსებული განაშენიანების ესთეტიკური წყობის გაუმჯობესებისთვის, ესთეტიკური პარამეტრები.
- ამასთან სგმ სკოპინგის ანგარიშს თან ერთვის გეგმარებითი ჯგუფის მიერ შემუშავებული განაშენიანების გეგმის ხედვა/კონცეფცია და მიმდებარე არეალის ძირითადი ქალაქთმშენებლობითი ღონისძიებები/გადაწყვეტები/წინადადებები.

3.2. გეოგრაფიული არეალი

გენერალური გეგმის შედგენის ამოცანიდან გამომდინარე, გეგმარებითი ერთეული შედგება სამი, ერთმანეთისგან სივციტ-ტერიტორიულად განცალკევებული, მაგრამ, ფუნქციურად ურთიერთდაკავშირებულ ნაწილისაგან; ეს ნაწილებია: კურორტი ბეშუმში მიმდებარე ტერიტორიებითურთ; შქერნალის უბანი და გოდერძის უღელტეხილის არეალი. ამ კომპონენტების ფუნქციურ-გეგმარებითი გააზრება აუცილებელია ერთიან კლასტერად, რომელსაც, ოპერაციული მიზნებისათვის, „ბეშუმ--გოდერძის კლასტერი“ შეიძლება ეწოდოს. ამასთან, მჭიდრო ფუნქციურ კავშირებთან ერთად, ამ კლასტერში შემავალ ერთეულებს მრავალი მნიშვნელოვანი თავისებურება ახასიათებს; ამდენად, მათი აღწერა ცალ-ცალკეა უპრიანი.

ბეშუმში წიწვოვანი ტყით მდიდარი მთის კლიმატური კურორტია. იგი მდებარეობს დასავლეთ საქართველოში, აჭარის ა.რ.-ს ხულოს ადმინისტრაციულად, კურორტი ბეშუმში და მისი მიმდებარე ტერიტორია დეკანაშვილების თემის ერთეულში შედის; ის საქართველოსა და თურქეთის რესპუბლიკის სახელმწიფო საზღვარს 2-3 კილომეტრითაა დაშორებული. კურორტი არსიანის ქედის ჩრდილო-აღმოსავლეთ კალთებზეა გაშლილი. ბეშუმის სიახლოვეს ამ ქედის მთავრ მწვერვალებს შორისაა: აბანოს ყელი - 2.312 მ ზ.დ.; ჩანჩახი - 2.403 მ ზ.დ.; თეთრობი - 2.444 მ ზ.დ. განაშენიანება ზღვის დონიდან 1.850-1.900 მეტრზეა განლაგებული. აქაური კლიმატი სირბილით გამოირჩევა - ზაფხული ზომიერად გრილია (აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა 17 გრ. C), ზამთარი - უხვთოვლიანი და ზომიერად რბილი (იანვრის საშუალო ტემპერატურა -5 გრ. C). საკურორტო სეზონი მოკლეა - ივნისიდან სექტემბრამდე. ბეშუმში შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზით შ-76 გოდერძის უღელტეხილიდან დაშორებულია 10 კმ-ით, ხულოდან 38 კილომეტრით, ბათუმიდან 119 კმ, 12 ახალციხიდან 59.6 კმ, ქუთაისიდან 236 კმ (უფრო მოკლე ალტერნატივაა - ბაღდათი - აბასთუმნის გავლით) და თბილისიდან - 268 კმ. საბჭოთა პერიოდში, ბეშუმში ადგილობრივი მნიშვნელობის მთის კურორტად ითვლებოდა, აქ ფუნქციონირებდა დასასვენებელი სახლი და პიონერთა ბანაკები. დღეს, ბეშუმის, როგორც კურორტის, ოფიციალური სტატუსი განსაზღვრულია საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 3 ივლისის #428 დადგენილებით „საქართველოს კურორტების ნუსხისა და სტატუსის დამტკიცების შესახებ“ (იხ.დანართი კონცეფცია). დადგენილებაში მოყვანილი საქართველოს საკურორტო დარაიონების მიხედვით, ბეშუმში მიეკუთვნება საკურორტო რაიონს IV-ა - „დასავლეთ საქართველოს შუამთიანეთის საკურორტო რაიონი“; შემდეგი მახასიათებლებით: პროფილი - პროფილაქტიკური და პულმონოლოგიური - რეკომენდებულია სუნთქვის ორგანოთა არატუბერკულოზური დაავადებების, სისხლნაკლებობის, ბავშვთა ქრონიკული დაავადებების სამკურნალოდ.

მიუხედავად იმისა, რომ ბეშუმის მიდამოებში მიგნებულია ორი, ერთმანეთისგან შემადგენლობით განსხვავებული ტიპის მინერალური წყარო, ხენებულ დანართში მოყვანილ ნუსხაში ამ წყაროების წყლის ტიპ(ებ)ი არ ფიგურირებს. ადგილობრივები ამ წყაროების ტალახსა და წყალს ტრადიციულად იყენებენ კანის, კუჭისა და სხვა დაავადებების სამკურნალოდ. მიმდინარე პროექტის ფარგლებში ეს წყაროები შესწავლილია, მათი სამკურნალო თვისებების მეცნიერული მეთოდებით დადგენის თვალსაზრისით. იხ. დანართები: კურორტი ბეშუმის მიმდებარე არეალებით სანიტარული დაცვის ზონების

დადგენის პროექტი და კურორტი ბეშუმის მიმდებარე არეალებით ბუნებრივ-ეკოლოგიური მდგომარეობისა და მინერალური წყაროების მონაცემები ცნობილია, რომ COVID პანდემიის შედეგების შერბილების კუთხით, მთელს მსოფლიოში განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა პულმონოლოგიური კურორტების ქსელის განვითარებას და მათს ინფრასტრუქტურულ გაძლიერებას. ამ მრივ, კურორტ ბეშუმის პროფილი დიდ პერსპექტივას სახავს, თუმცადა, სადღეისოდ, სათანადო სამკურნალო-საპროფილაქტიკო ინფრასტრუქტურის უქონლობის გამო, ბეშუმი კანონმდებლობით განსაზღვრულ „კურორტის“ სტატუსს ვერ აკმაყოფილებს. არსებითად, ის მხოლოდ „საკურორტო ადგილის“ სტატუსის მოთხოვნებს პასუხობს. „კურორტის“ სტატუსის დასაბრუნებლად და განსამტკიცებლად სათანადო ღონისძიებებია გასატარებელი, რის ფუნქციურ-გეგმარებით წინაპირობებს შემოთავაზებული ქალაქთმშენებლობითი გადაწყვეტები შექმნის. უნდა ითქვას, რომ საქართველოს კურორტების უმრავლესობისაგან განსხვავებით, კურორტ ბეშუმს გააჩნია ინდივიდუალური „წესდება“, ამავდროულად, გათვალისწინებულია საზღვრები, ფართობი, განაშენიანების სიმჭიდროვე და ა.შ. ანგარიშგასაწევია კურორტ ბეშუმის გარკვეული ნაწილის მდებარეობა საქართველოს სასაზღვრო ზონაში (5 კმ საზღვრის ხაზიდან საქართველოს ტერიტორიის სიღრმეში), რაც კურორტის ზონირებისას და რეგლამენტირებისას უნდა იყოს გათვალისწინებული. ბეშუმი, ისტორიულად, სამ ფუნქციურ-გეგმარებითს ნაწილად ჩამოყალიბდა: მემთეულთა საკარმიდამო განაშენიანების არეალი; „კურორტ ბეშუმის“ უბანი; სხვა სააგარაკე-დასასვენებელი სახლების ტერიტორია.

ამ ნაწილებს შორის, მემთეულთა საკარმიდამო განაშენიანების არეალი უძველესია. ეს არის აჭარის მეცხოველეების საზაფხულო იალაღების ალპური ზონა, რომლის სამოვრები საქართველოში საუკეთესოდ ითვლება (იხ.დანართი - კურორტ ბეშუმსა და მისი მიმდებარე ტერიტორიებზე ტრადიციული სოფლის მეურნეობის არსებული მდგომარეობის ანალიზი და ზოგიერთი მოსაზრება დარგის განვითარებისთვის) ამ არეალშია განთავსებული ტრადიციული საცხოვრებელი სახლები და სამეურნეო ნაგებობები. საგულისხმოა, რომ ეს არეალი, ბუნებრივი გეოგრაფიული ობიექტებით მკაფიოდაა გამიჯნული ბეშუმის დანარჩენი ორი ნაწილისგან და უშუალო გასასვლელი აქვს ალპური სამოვრების მიმართულებით, რაც ბეშუმის ორ წამყვან ფუნქციას - სარეკრეაციო-გამაჯანსაღებელი და მსხვილფეხა მესაქონლეობა - ტერიტორიულად მკაფიოდ მიჯნავს.

შქერნალის უბანი უნდა ჩაითვალოს ბეშუმის მიმდებარე ტერიტორიაზე განთავსებულ უბნად; მით უფრო, რომ დავალება მოითხოვს შქერნალის უბნის განაშენიანების დეტალური გეგმის შემუშავებას. შქერნალის უბნის სახელწოდებით ცნობილია სეზონური დასახლება ბეშუმსა და გოდერძის უღელტეხილს შორის საავტომობილო გზის ჩრდილოეთ მხარეს. ამ უბანს ოფიციალური სტატუსი არ გააჩნია - ის არ მოიხსენიება ხულოს მუნიციპალიტეტის 78 სოფელს შორის; მის დასახლებაში „უბნის“ კომპონენტი გულისხმობს უფრო მსხვილი დასახლების სისტემაში მის მოაზრებას. ასეთი დასახლება კი, უთუოდ, ბეშუმია, რომლისგან მას 3-4 კმ აშორებს.

შქერნალის უბანს მიეკუთვნება 366.5 ჰა ფართობი, სადაც 266 სახლია განლაგებული. ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლობა აქ არ არის. ინფრასტრუქტურა მწირია - უბანს მიეწოდება ელექტროენერჯია; წყალსადენი და წყალარინების სისტემები პრიმიტიულია. შქერნალის უბანში მდებარეობს გოდერძის ალპური ბოტანიკური ბაღი.

გოდერძის უღელტეხილი გოდერძის უღელტეხილის უბანი გეგმარებითი ერთეული განსაკუთრებული ფუნქციისა და პროფილის არეალია. მისი ფართობია - 115.3 ჰა., საზაფხულო სადგომების რაოდენობა, კვლევის პერიოდისათვის, 158 ერთეულს შეადგენს. მაგრამ, ამ უბნის მნიშვნელობა აღემატება მის არსებულ, ან, თუნდაც, პერსპექტიულ რაოდენობრივ მაჩვენებლებს. გაცილებით უფრო მნიშვნელოვანია ამ უბნის ისტორიულ-კულტურული და საკომუნიკაციო-ინფრასტრუქტურული პოზიცია როგორც საქართველოს ისტორიაში, ისე დღევანდელობაში. უწინარესად, ეს არის არეალი, სადაც საქართველოს დევანდელ ტერიტორიაზე აჭარის მხრიდან შემოსულმა ანდრია პირველწოდებულმა პირველად იქადაგა

და მხოლოდ ამის შემდეგ გაუდგა მესხეთის გზას. ისტორიკოსების ცნობით, „აფსარიდან ანდრია პირველწოდებული აჭარის გავლით წასულა ქართლისკენ . აჭარაში მიმავალი გზა კი სოფელ კიბეში (ჭოროხის მარჯვენა სანაპირო) იწყებოდა და დარისპანაულით მთავრდებოდა (ახლა დარისპანაული მთავრდება გოდერძის უღელტეხილის მისადგომებთან)“. ამ მიდამოებში, ანდრია მოციქულს რკინის ჯვარი აღუმართავს. ეს მონაცემები საკმარისია საიმისოდ, რომ გოდერძის უღელტეხილი ეროვნული მნიშვნელობის ისტორიის ძეგლად იქნეს აღიარებული, რის აღმნიშვნელიც მონუმენტური ჯვრის ნიშნის აღმართვა შეიძლება გახდეს. სასურველია, ამ უბნის დაგეგმარება ჯვრის არქიტექტურული კომპოზიციიდან გამოვიდეს. გოდერძის უღელტეხილის უბნის განვითარების თვალსაჩინო გარემოებაა, რომ მასზე იკვეთება ზემო აჭარის სატრანსპორტო-საკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურა; ეს ერთგვარი საგზაო „ჯვარედია“, რასაც ქმნის შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზის (შ 1) ბათუმი-ახალციხე და ამავე კატეგორიის ბეშუმისკენ მიმავალი გზის (შ-76), „მწვანე ტბის“ ახლადრეაბილიტირებული გზის თავმოყრის კვანძი. ეს გეგმარებითი კვანძი, ისევე, როგორც მასთან ახლოს მდებარე სამთო-სათხილამურო კურორტი განაპირობებს გოდერძის უღელტეხილის უბნის ფუნქციურ პროფილს - სატრანსპორტო მომსახურების ობიექტები, ტურისტულ-საინფორმაციო და გამანაწილებელი დაწესებულებები, კვების ობიექტები, „ბელვედერები“. ამასთან, ტრადიციული ყოფის ობიექტების განვითარება ხსენებულ ქალაქგეგმარებითს ამოცანებს უნდა შეესაბამებოდეს.

ხედვის გრაფიკული ნაწილი

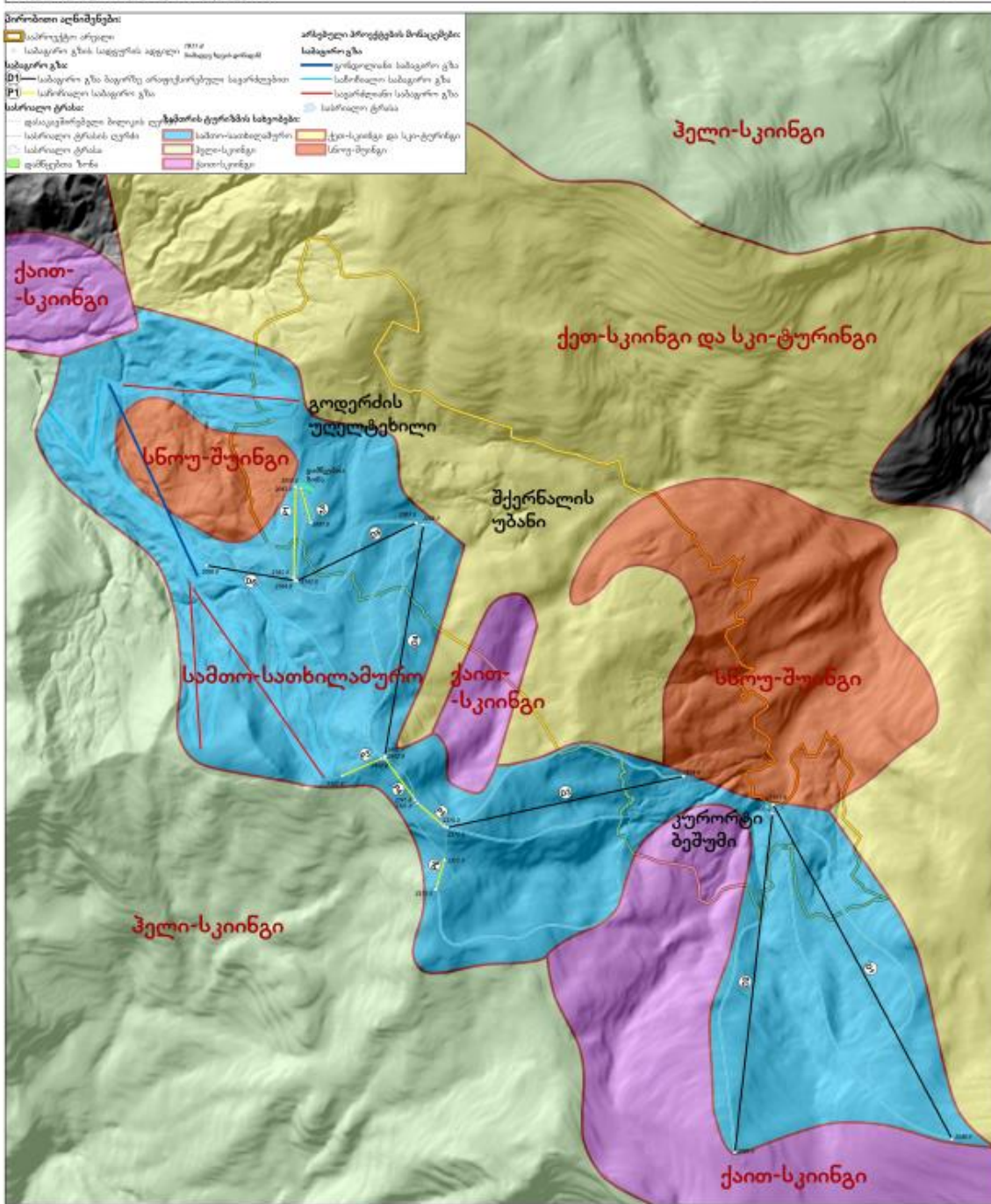
ქალაქმშენებლობითი ღონისძიებები

- ადმინისტრაციული (სათემო ცენტრი) ალტერნატიული ტურისტული ბუფერის ღონისძიება
- კურორტ ბუფერის ღონისძიება
- საპატრულო პოლიციის შენობა
- მაშველ-მეხანძრეთა პოსტი
- ტურისტულ - საინფორმაციო ცენტრი
- სატელეკომუნიკაციო ანტენა
- მეტეოროლოგიური სადგური
- ვეტერდრომი
- ვეტერდრომი (სათადარიგო ეპიზოდური გამოყენებისთვის)
- ავტომობილების პარკინგი
- ავტოსატრანსპორტო საშუალების სერვისი
- ბაგის გაჭირავების პუნქტი
- ველისიძეების გაჭირავების პუნქტი
- ტრეილერების პარკინგი
- საზოგადოებრივი ტუალეტი
- გამწმენდი ნაგებობა
- სასმელი წლის რეზერვუარი
- ელექტრო მომარაგების ქვასადგური
- პილოტული სადგური
- სასტუმრო (სხვადასხვა ტიპის)
- მოტელი
- ტურისტულ-ეთნოგრაფიული სოფელი
- საბანკო მომსახურების ობიექტი
- ინტერნეტ - კაფე
- კაფე - რესტორანი
- მანორაფული გადასახედი
- ღია ამფითეატრი
- საჯარო - საფესტივალო სივრცე (დოლი, კონცერტი)
- საბავშვო სათამაშო და სასპორტო მოედანი
- საზაფხულო ტურისტული კემპინგი
- ცხენების თავლა და გაჭირავება
- საზოგადოებრივი აუზი
- ალპური ბოტანიკური ბაღი
- კურორტ ბუფერის ტყეპარკი
- ბუნების ძეგლი - გოდერძის ნამარხი ტყე
- ობსერვატორია / მცირე მეტეო პუნქტი
- სამედიცინო - საკონსულტაციო პუნქტი
- აფთიაქი/სექცია
- ვეტერინარიული პუნქტი. ვეტაფთიაქი
- რძის მიმღები პუნქტი (მშრალი საწუბო მცირე ლაბორატორიით)
- აგარული ბაზარი
- ფართე პროდუქტების მაღაზია
- სამშენებლო მასალების მაღაზია
- კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტები
- მემორიალური სემანტიკური ობიექტები
- მეჩეთი
- სამთო - სათხილამურო ტრასა
- თოვლის მოედანი (snow front)
- თოვლის სხვა ატრაქციონები
- სპეცტეკნიკის დეპო

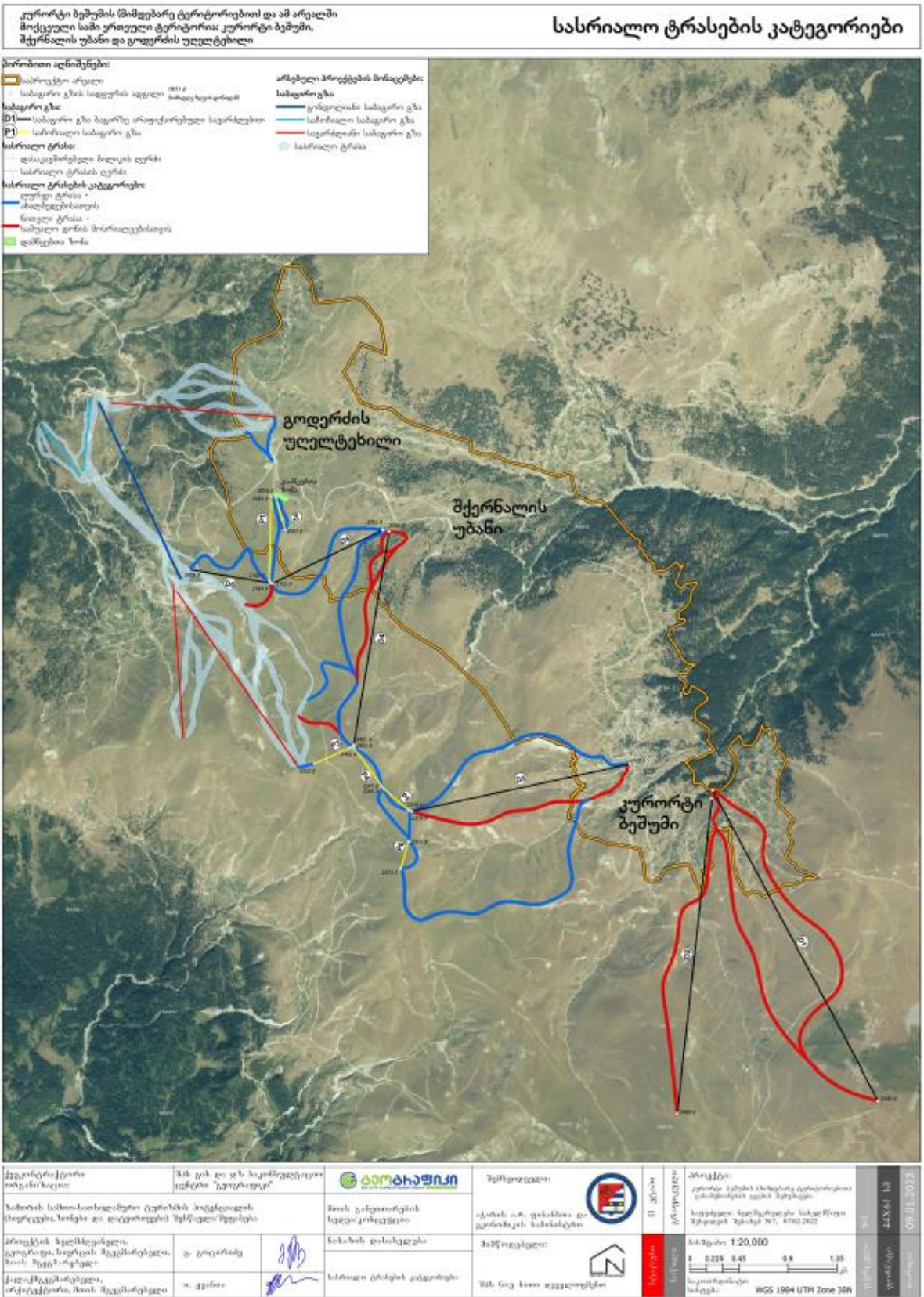
კურორტი ბეშუმის წმინდებარე ტერიტორიების და ამ არეალში მოქმედი სამი ურთველი ტერიტორია: კურორტი ბეშუმი, შქერნალის უბანი და გოდერძის უღელტეხილი

ზამთრის ტურიზმის სახეობები

ქვემოთაქვითი ინფორმაცია:	შპს ვის და დ.ს. ზეკონსტრუქციის ცენტრი "აუტოლაიფ"		შემაჯავებელი:		პროექტი:	კურორტი ბეშუმი (წმინდებარე ტერიტორიების) განვითარების გეგმა	სკალი:	44X61 სმ	თარიღი:	07/01/2023
სამომხმარებლისთვის გეგმის პატენტის აღწერა, სივრცე, სივრცე და დეტალები შექმნილია შემდეგ:		შპს ვის და დ.ს. ზეკონსტრუქციის ცენტრი "აუტოლაიფ"	გეგმის ა.ა. უსამხაია და გეგმის ა.ა. ხაჩიკაძე		საშუალო:	1:20,000	სკალი:	44X61 სმ	თარიღი:	07/01/2023
პროექტის შედგენილია, გეგმის, სივრცის შედგენილია, შპს ვის და დ.ს. ზეკონსტრუქციის ცენტრი "აუტოლაიფ"	გ. გოდერძი		სამომხმარებლისთვის:		საშუალო:	1:20,000	სკალი:	44X61 სმ	თარიღი:	07/01/2023
ქვემოთაქვითი ინფორმაცია, პროექტის, შპს ვის და დ.ს. ზეკონსტრუქციის ცენტრი "აუტოლაიფ"	ა. კვანი		სამომხმარებლისთვის:		საშუალო:	1:20,000	სკალი:	44X61 სმ	თარიღი:	07/01/2023
			შპს ნოუ ჰაბი ადვოკატები			სკალი:	44X61 სმ	თარიღი:	07/01/2023	

ილ. 1 ხედვის გრაფიკი, 2 ხედვის გრაფიკული ნაწილი #3

სკოპინგის ეტაპისთვის განვიხილავთ, რომ სგმ-ს დაქვემდებარებული არეალი ემთხვევა გეგმარებითს, მაგრამ კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის განვითარების გენერალური გეგმა არ იზღუდება გეგმარებითი

ერთეულის საზღვრებით და ფუნქციურ-გეგმარებითი საჭიროების შემთხვევებში სცილდება მას. ამდენად, განაშენიანების გეგმის გარემოზე ზემოქმედების გეოგრაფიული არეალი შესაძლოა მეტად გაფართოვდეს სგშ-ის ანგარიშის მომზადების ეტაპზე სტრატეგიული დოკუმენტის შინაარსის, გეგმარებითი ერთეულის და საკვლევი არეალის საზღვრების დაკონკრეტებასთან ერთად და სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების ანალიზის შედეგებიდან გამომდინარე.

გეოლოგია. საპროექტო ტერიტორიის, ისევე, როგორც მთლიანად არსიანის ქედის თანამედროვე რელიეფის ფორმირება დაიწყო ჯერ კიდევ მესამეულ ეპოქაში, გრძელდებოდა მეოთხეულ პერიოდში და გრძელდება დღესაც. პოსტპლიოცენში, კონტინენტური ფაზის განვითარებასთან ერთად იწყება რელიეფის ჩამოყალიბება, ქვედა პლიოცენის პერიოდის შემდეგ იწყება დიდი წამოწევები და მანამდე ჩამოყალიბებული გავაკებული რელიეფები განიცდის დანაწევრებას და გაახალგაზრდავებას, რაც გრძელდება პოსტპლიოცენური გამყინვარების ეპოქებში, ამის შემდგომ იწყება და დღესაც გრძელდება დაბალი ტერასული სისტემების გამომუშავება. გოდერძის უღელტეხილის რელიეფი საკმაოდ რთულია, მთის კალთები, ციცაბო და დანაწევრებულია და მერადი სუბალპური მდელოებითაა წარმოდგენილი. ამასთან, იგი ზედაოლიგოცენურ-ქვედამიოცენური ვულკანოგენური წყებით, უფრო ზუსტად, ზედა მიოცენური-ქვედა პლიოცენური ასაკის ნალექებითაა აგებული და ვულკანოგენური ქანებით - ვულკანური ბრექჩიებით, ლავური განფენებითა და კონგლომერატებით ხასიათდება, რომელნიც განამარხებულ ფლორას ე.წ. გოდერძის წყებას შეიცავს.

სეისმურობა. საქართველოს ტექტონიკური დარაიონების სქემის მიხედვით საკვლევი ტერიტორია მოქცეულია მცირე კავკასიონის (ანტიკავკასიონის) ნაოჭა სისტემის ჩრდილოეთ ქვეზონაში (აჭარა-თრიალეთის ნაოჭა ზონა, ცენტრალური ქვეზონა).

კლიმატი. კლიმატური დარაიონების მიხედვით საკვლევი ტერიტორია მოქცეულია შავი ზღვის კოლხური კლიმატის ოლქში, რომლისთვისაც დამახასიათებელია ნოტიო კლიმატი ცივი ზამთრით და მოკლე ზაფხულით.

კურორტოლოგია. კურორტი ბემუმისაქართველოში სიმალღებრივი სარტყლების მიხედვით დაყოფილი ოთხი სარტყლიდან მიეკუთვნება მეოთხეს - მაღლივ, სუბალპური სარტყლის ტიპის კურორტს.

ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორები. კურორტ ბემუმის ბუნებრივ სამკურნალო ფაქტორებია: მუქწიწვოვანი ტყის მიერ ჩამოყალიბებული სუბალპური ჰავა, ბუნებრივი მინერალური წლები და სამკურნალო ტალახი.

მკურნალობის სახეები. კლიმატოთერაპია, მინერალური წყლის მიღება (დაღვევა), აბაზანები. რისთვისაც აუცილებელია შესაბამისი ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბება.

3.3. სხვა სტრატეგიული დოკუმენტები

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მოთხოვნების შესაბამისად,

სკოპინგის და განსაკუთრებით სგშ-ის ეტაპებისთვის სპეციფიკური განხილვის საგანი უნდა გახდეს შესამუშავებელი სტრატეგიული დოკუმენტის მიმართება სხვა სტრატეგიული დოკუმენტებთან. სკოპინგის ეტაპისთვის იდენტიფიცირებულ იქნა რიგი სტრატეგიული დოკუმენტებისა, რომელთა შინაარსი (სხვა სათანადო დოკუმენტებთან ერთად, დამატებით იდენტიფიცირების შემთხვევაში) მეტი დეტალურობით იქნება გაშლილი და განხილული სგშ-ის ანგარიშის მომზადების ეტაპზე. ეს დოკუმენტებია:

„საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვის ეროვნული სტრატეგია“⁴

⁴ [http://www.eiec.gov.ge/%E1%83%97%E1%83%94%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98/Biodiversity/Data/Report/Fifth-National-Report-to-CBD-Georgia-ge-01-05-15-\(.aspx\)](http://www.eiec.gov.ge/%E1%83%97%E1%83%94%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98/Biodiversity/Data/Report/Fifth-National-Report-to-CBD-Georgia-ge-01-05-15-(.aspx)) 2014-2020 წწ. საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიისა და მოქმედებათა გეგმის დამტკიცების შესახებ, საქართველოს მთავრობის დადგენილება, 08/05/2014

„საქართველოს ტურიზმის სტრატეგია 2025“, საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაცია, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, 2015.⁵

სტრატეგიული კოორდინირებაა საჭირო სხვა დარგობრივ/გეგმარებით ინიციატივებთან:

ეკოტურიზმის განვითარების სხვადასხვა გეგმები/პროექტები სუბალპური სარტყლის კურორტებზე;

სუბალპური სარტყლის ტყეების ბუნებრივ განახლებაზე ხელშეწყობის პროექტები (აჭარის სატყეო დეპარტამენტი);

დაცული ტერიტორიების გაფართოვების და განვითარების სხვადასხვა გეგმები/პროექტები სუბალპურ წიფლნარ, შერეულ და მუქწიწვოვან ტყეებში;

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარების სხვადასხვა გეგმები/პროექტები;

სუბალპურ ლანდშაფტზე დაფუძნებული ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბების უცხოური (მაგ. შვეიცარია, ავსტრია და სხვა) გამოცდილების გაზიარება;

ელექტროგადამცემი და სხვა ხაზობრივი ინფრასტრუქტურის გეგმები/პროექტები;

წყალკანალიზაციის და გამწმენდი ინფრასტრუქტურა, მათი საკმარისობა და ტევადობა;

მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვა გეგმა;

სხვა ინფრასტრუქტურული და განვითარების გეგმები/პროექტები.

სგშ-ში კლიმატის ცვლილების მარეგულირებელი, ეროზიული და მეწყერული პროცესების შეჩერებისა და პრევენციისათვის დეტალური განხილვის საგანი იქნება სუბალპური სარტყლის შერეული წიფლნარი და მუქწიწვოვანი ტყის ბუნებრივი განახლება/აღდგენა, სფაგნუმიანი ტორფნარი ჰაბიტატის დაცვა და მოვების დარეგულირება.

4. ზემოქმედების მასშტაბი გარემოსა და მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე

4.1. ეკოლოგიური გარემოს მდგომარეობა. წინამდებარე თავში მოყვანილია მოკლე ინფორმაცია გეგმარებით არეალის ეკოლოგიურ გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ და დახასიათებულია ზოგადი გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის საკითხები. ძირითადი საკითხების შეჯამების შემდეგ, ცალკე განცხადებების სახითაა მოყვანილი აგრეთვე გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით მოთხოვნილი კონკრეტული საკითხების მოკლე შეფასება (დაცული ტერიტორიები, საერთაშორისო სტატუსის მქონე ტერიტორიები).

ქვემოთ სკოპინგის მიზნებისთვის დეტალურადაა წარმოდგენილი გეგმარებითი არეალის გარემოს და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მდგომარეობა რეზიუმირებული სახით. განხილულია ზოგადი გარემოსდაცვითი პირობები, როგორებიცაა ბუნებრივი მახასიათებლები: ჰიდროგრაფია, კლიმატი, მეტეოროლოგია, ასევე ზოგადადაა განხილული გეგმარებითი არეალის ეკოლოგიური მდგომარეობის საკითხები, როგორებიცაა ხმაური, საკანალიზაციო და მუნიციპალური ნარჩენები, დაბინძურება, გეოსაფრთხეები. განხილული და შესწავლილია კურორტი ბემუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) - გოდერძის უღელტეხილის არეალის ბუნებრივ ეკოლოგიური მდგომარეობა, მინერალური წყაროებისა და სამკრნალო ტალახის მონაცემები, რის საფუძველზედ შემუშავდა კურორტი ბემუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) - გოდერძის უღელტეხილის არეალის სანიტარიული დაცვის ზონების პროექტი.

⁵ https://bsu.edu.ge/text_files/ge_file_9385_1.pdf საქართველოს ტურიზმის სტრატეგია 2025

სოციალურ-ეკონომიკური პირობები და ინფრასტრუქტურა. კურორტს არ გააჩნია კანონმდებლობის შესაბამისად შემუშავებული და დამტკიცებული ქალაქთმშენებლობითი დაგეგმვის დოკუმენტაცია, ამდენად, მისი განვითარება ხდება არაგეგმიურად და უსისტემოდ, რაც ზღუდავს მნიშვნელოვანი ბუნებრივი რესურსების ეფექტიან გამოყენებას, აფერხებს დამსვენებელთა და ტურისტული ნაკადის ზრდას. უკონტროლო მშენებლობა იწვევს საზოგადოების უკმაყოფილებასა და გადაუდებელ რეაგირებას საჭიროებს.

კურორტ ბეშუმის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს ცენტრალური წყალმომარაგების სისტემა. წყლით მოსარგებლენი არიან ადგილობრივი მოსახლეობა, დამსვენებლები სასტუმროებსა და დასასვენებელ სახლებში, კვების ობიექტები და სხვა, რომლებიც სასმელად, საკვების მოსამზადებლად იყენებენ როგორც სავაჭრო ქსელში ნაყიდ, ბოთლებში ჩამოსხმულ წყალს, ასევე გამოყენებულია წყლის რეზერვუარებიდან მიყვანილი წყალი.

ფუნქციონირებს საკანალიზაციო კოლექტორი. სამეურნეო-ფეკალური მასების შეგროვება ხდება საასენიზაციო ორმოებში, რომლებიც უნდა იცლებოდეს საასენიზაციო მანქანების საშუალებით. ორმოების დიდი უმრავლესობა მოწყობილია სამშენებლო და სანიტარიული წესებისა და ნორმების უხეში დარღვევით, რის გამოც ძალზედ მაღალია ნიადაგის, გრუნტისა და წყაროს წყლების დაბინძურების რისკი.

სამკურნალო ტალახებს სამკურნალოდ მოსახლეობა კუსტარულად მოწყობილი აბაზანით სარგებლობს. არაა სათანადოდ მოწყობილი საშხაპე და აბაზანები, საზოგადოებრივი ტუალეტი, რომელიც დააკმაყოფილებს სანიტარიულ მოთხოვნებს.

ქვეთავში წარმოდგენილია სტრატეგიულ დოკუმენტებთან დაკავშირებული გარემოს და ადამიანის ჯანმრთელობის დაცვის ძირითადი ასპექტები. განხილვა ზოგად ხასიათს ატარებს, ემსახურება ზემოქმედების ხასიათის და სპექტრის აღწერას და არ წარმოადგენს საკითხის ამომწურავ დახასიათებას, რაც სგშ-ის ანგარიშის პრეროგატივაა.

ზოგადი გარემოსდაცვითი საკითხები. ზოგადად, გეგმარებითი არეალის განვითარება გამოიწვევს ისეთი გარემოსდაცვითი საკითხების გადაწყვეტის საჭიროებას, როგორცაა: ცვლილება მიწათდაფარულობასა და მიწათსარგებლობაში. სხვადასხვა ღონისძიებებისა და საქმიანობების დაგეგმვით და განხორციელებით მოსალოდნელია, რომ ადგილი ექნება როგორც ათვისებული, ისე აუთვისებელი ტერიტორიების განვითარებას (ე.წ. „გრინფილდ“ განვითარება), რაც გამოიწვევს ცვლილებებს მიწათდაფარულობასა და მიწათსარგებლობაში (landuse/landcover change) სათანადო გარემოსდაცვითი შედეგებით.

ბიომრავალფეროვნება. დასახლებების და საქმიანობების შემდგომ განვითარება მნიშვნელოვან ზემოქმედებას იქონიებს კურორტ ბეშუმის სუბალპური სარტყლის შემორჩენილ ჰაბიტატებზე, რაც კურორტ ბეშუმის ისედაც გაღარიბებულ ბიომრავალფეროვნებას კიდევ უფრო მეტ ზიანს მიაყენებს.

ნარჩენების წარმოქმნა. არსებული, ახალი დასახლებები და საქმიანობები გამოიწვევს ნარჩენების გენერირებას, რაც თავისთავად მოითხოვს მათ სათანადო მართვას: შეგროვებას, დახარისხებას, გატანას და განთავსებას. მნიშვნელოვანია ნარჩენების მინიმუმაციის პრაქტიკის დანერგვა. მკაცრ დაცვასა და ნულოვან ნარჩენებს მოითხოვს სანიტარიული დაცვის მკაცრი დაცვის ზონა.

ნარჩენი წყლების წარმოქმნა და მათი უტილიზაციის საჭიროება. ნარჩენი წყალი მოითხოვს გაწმენდას წყალჩაშვებამდე და გამწმენდი ნაგებობის განთავსებას.

წყლის რესურსებზე მოთხოვნის ზრდა. ახალი დასახლებების და ახალი ტურისტული ინფრასტრუქტურის შექმნა საჭიროებს თანამდევ უზრუნველყოფას უსაფრთხო სასმელი წყლით.

ენერგო მოხმარების ზრდა. განვითარება მოითხოვს ენერგომოხმარებას, რაც საჭიროებს შერბილებას ენერგოდამზოვი მშენებლობით, ინფრასტრუქტურის მოწყობას ენერგიის მოხმარების შემცირებით, ასევე შესაძლებელია განახლებადი ენერგიის გამოყენებითაც.

ხმაურის წარმოქმნა. განაშენიანება შეძლებისდაგვარად ოპტიმალურად უნდა იყოს დაგეგმილი ხმაურის დონის შესამცირებლად, განსაკუთრებით საკურორტო სეზონისას. ხმაური შემაწუხებელი იქნება ფაუნის სახეობებისთვისაც.

ბუნებრივი საფრთხეების ზემოქმედების რისკის ზრდა. ტერიტორიის განაშენიანებით გამოწვეული ზემოქმედება შეუქცევადია და ხანგრძლივი დროის მასშტაბით ხასიათდება. გეგმარებითი არეალისთვის მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს ეროზიული და მეწყერული ან ადამიანის მიერ გამოწვეული სხვა საფრთხეების პრევენცია, შემცირება და მართვა, კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული ზემოქმედებების შემცირება.

სტრატეგიული დოკუმენტის განხორციელება გამოიწვევს შემდეგ გარემოსდაცვით საკითხებზე რეაგირებას:

ზემოქმედება ბიომრავალფეროვნებაზე. კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის სუბალპური სარტყლის მოწყვლად ჰაბიტატებში, ფლორისა და ფაუნის გლობალური წითელი ნუსხის, კავკასიის წითელი ნუსხისა და საქართველოს წითელი ნუსხის სახეობებზე ზემოქმედება სავარაუდოდ მოსალოდნელია; *ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე ზემოქმედება.* დაგეგმარების განსახორციელებლად, მშენებლობის ეტაპზე მოხდება ნიადაგის ზედა ნაყოფიერი ფენის მოხსნა, შესაბამისი დასაწყობება და აღდგენა კანონმდებლობის და საუკეთესო პრაქტიკის მოთხოვნების მიხედვით. ზემოქმედება ექნება გრუნტის სამუშაოებს და მათ ინტენსიობას. მშენებლობის დროს ნიადაგის ეროზიის საკითხს განსაკუთრებული ყურადღება და ღონისძიებების გატარება დასჭირდება.

ადამიანზე, ბუნებრივი საფრთხეების ზემოქმედების რისკის ზრდა. გეოლოგიური საფრთხეებიდან კურორტ ბეშუმს (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალს ყველაზე მეტ საფრთხეს უქმნის ეროზიული პროცესები; რომელიც მოითხოვს შესაბამისი სამოქმედო გეგმის შემუშავებას;

წყლის რესურსებზე მოთხოვნის ზრდა. კურორტის განვითარებას მოჰყვება წყლის რესურსებზე მოთხოვნის ზრდა. შესაძლებელია ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლის წყაროების გამოყენება კურორტის წყლით მომარაგებისათვის;

გეგმის განხორციელების დროს მოხდება *ბუნებრივი რესურსების*, როგორცაა მიწა (არა სასოფლო სამეურნეო დანიშნულების), წყალი (მათ შორის მინერალური წყლები), სამშენებლო მასალები (ხე-ტყე) და ენერგიის (ელ. ენერგია, საწვავი) გამოყენება; აღნიშნულ ბუნებრივ რესურსებზე ზემოქმედების უფრო მაღალი ხარისხი იქნება მშენებლობის ეტაპზე. ოპერირების ეტაპზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედება იქნება წყლის რესურსებზე;

ნარჩენი წყლების წარმოქმნა და მათი უტილიზაცია. კურორტის განვითარებასთან ერთად გაიზრდება ნარჩენი წყლის წარმოქმნა. საჭირო გახდება მოეწყოს ნარჩენი წყლების გამწმენდი სისტემა და ნარჩენი წყლების გაწმენდა წყალჩაშვებამდე;

ენერგომომხმარების ზრდა. კურორტის განვითარების გენერალური გეგმის შესაბამისად უნდა შემუშავდეს ელექტროენერგიით მომარაგების სქემა, რომელშიც გათვალისწინებული იქნება განახლებადი ენერგიის (მზის და ქარის) გამოყენება.

დაგეგმარებით გათვალისწინებული საქმიანობები არ გამოიწვევს სახიფათო, ტოქსიკურ ან მავნე ნივთიერებების გაფრქვევებს ჰაერში. თუმცა, მშენებლობის ეტაპზე გარკვეული ზემოქმედება იქნება მიმდებარე ტერიტორიაზე სატვირთო/სატრანსპორტო და სამშენებლო ტრანსპორტის მოძრაობით ან მუშაობით გამოწვეული;

გეგმარებით ტერიტორიაზე მრავლად გვხვდება ისტორიული მნიშვნელობის ძეგლები.

ძირითადი გარემოსდაცვითი საკითხები

სკოპინგის მიზნებისთვის, შესრულებული გეგმარებითი არეალის გარემოს დახასიათება

წარმოდგენილია სკოპინგის დანართ #1-ში წარმოდგენილი სტრატეგიული განვითარების გენერალური გეგმის ხედვის - კონცეფციის დოკუმენტში, სადაც მოცემულია ცალკე თავის სახით ბუნებრივი პირობების კვლევა: ჰიდროლოგია, ატმოსფერული ჰაერის ტემპერატურა, ტენიანობა, ატმოსფერული ნალექები, ქარის სიჩქარე და მიმართულებები, სამშენებლო-კლიმატური მახასიათებლები, საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები, ბუნებრივი საფრთხეები, ღვარცოფული პროცესები, ქვათაცვენა/კლდეზავაზური პროცესები და თოვლის ზვავები.

გარემოსთან ან/და ადამიანის ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული რისკებია **ბუნებრივი რესურსების გამოყენება**, განსაკუთრებით კი ეს ეხება წყლის, ნიადაგის, მიწის რესურსებს და ბიომრავალფეროვნებას. მთის სათუთი ეკოსისტემებისა და „გრინფილდ“ განვითარების პირობებში რეალურადაა მოსალოდნელი ზემოქმედებები აღნიშნულ ბუნებრივ რესურსებზე. ამასთან, გრგ-ის შემუშავების პროცესში განხორციელებული კვლევების საფუძველზე მოხდება გარემოსდაცვითი საკითხების კვლევა და შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებების გათვალისწინება დაგეგმარების პროცესში.

ნარჩენების წარმოქმნა. საყოფაცხოვრებო და სახიფათო ნარჩენები სავარაუდოდ დაექვემდებარება მართვას და შემარბილებელ ღონისძიებებს. მიწის სამუშაოების მოცულობები მოსალოდნელია რომ მნიშვნელოვანი იქნება. შედეგად, მნიშვნელოვანი იქნება განსათავსებელი ინერტული და სამშენებლო ნარჩენების მოცულობები.

გარემოს დაბინძურება და ხმაური. დადგინდება სგშ-ს კვლევების ეტაპზე, სავარაუდოდ დაექვემდებარება შემარბილებელ ღონისძიებებს.

ავარიის ან/და კატასტროფის რისკი. განისაზღვრება დეტალური საბაზისო კვლევებისას. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს:

- ა) გეოლოგიური პროცესების აქტივაციის საფრთხეს (მშენებლობის და ექსპლუატაციის ეტაპები);
- ბ) ზვავების აქტივაციის საფრთხეს (კურორტის მშენებლობის და ექსპლუატაციის პერიოდში (ზამთარში));
- გ) გეოდინამიკური პროცესებს და მასთან დაკავშირებულ უსაფრთხოებას (მშენებლობის და ექსპლუატაციის ეტაპები).

სტრატეგიული დოკუმენტის ზოგადი შემაჯამებელი გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკების შეფასება შემდეგში მდგომარეობს:

- შემოთავაზებული ჩარევით არ ხდება ხალხის გადაადგილების/ გასახლების მოთხოვნა;
- გეგმის განხორციელების შედეგად გარემო ქიმიური ნივთიერებებით არ დაბინძურდება;
- საბოლოო პროექტის დადებამდე, ტერიტორიის სტაბილურობისა და ეფექტიანობის უზრუნველსაყოფად საჭიროების შემთხვევაში ჩატარდება შესაბამისი კვლევები,

კლიმატი. დღეს გლობალურია ჰაბიტატების მოდიფიკაციის და დეგრადაციის, გაუდაბნოების შედეგად კლიმატის ცვლილება. სგშ-ს დოკუმენტში ყურადღება უნდა გამახვილდეს იმ პრობლემების მოგვარებაზე, რამაც კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის სუბალპური მცენარეული საფარის მოდიფიკაცია და დეგრადაცია გამოიწვია. ის, რომ დღეისათვის შეცვლილია კლიმატი, ხანმოკლე ზამთარი და შესაბამისად ნაკლები თოვლის საფარი. იმატა მეწყურულმა და ეროზიულმა ფართობებმა, ხშირია ღვარცოფული მოვლენები, კლიმატური ანომალიები (მაგ. 2021 წლის ივლისის დასწყისში მოსული დიდი ზომის სეტყვა).

4.2. ზემოქმედება მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე

ჯანმრთელობის რისკების შემცირების მიზნით აუცილებელია ღონისძიებების დაგეგმვა, რომლებიც კურორტის მშენებლობის და ოპერირების დროს ისეთი პროცესების შემცირების შესაძლებლობას იძლევა, როგორცაა ეროზიული და მეწყრული პროცესების შეჩერება, კლიმატის ცვლილების შემარბილებელი პროექტების განხორციელება, ნარჩენების მართვა, სანიტარიული კონტროლი, ხმაურის შემცირება და ა.შ. მნიშვნელოვანია ასევე სამედიცინო ინფრასტრუქტურისა და შესაბამისი კადრების არსებობა.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის ზოგადი ასპექტები

კურორტოლოგია. მართალია, გოდერძის უღელტეხილის და ბეშუმის ტყეები, მთა -ფერდობები და ველები ოდითგანვე საზაფხულო სამოვრებად და ადმიანის სამეურნეო და სამონადირეო მიზნით გამოიყენებოდა, მაგრამ ადამიანმა შენიშნა ისიც, რომისი ჰავა, ბუნებრივი - მინერალური და სასმელი წყლები, ტბები და აბანოები სამკრნალო თვისებების მატარებელი იყო. განსაკუთრებით ის მიდამო, რომელიც ბეშუმის სახელს ატარებს ვერხვნალის იაილის ცოტა ზემოთ - სამოვრებთან, სადაც ფლატეები მოჩანს და მიდამოებს აბანოყელი ჰქვია. მოიალალები წყალს პრიმიტიული წესით სვამენ და აბაზანებსაც ღებულობენ. წყალი გამჭვირვალე და უსუნოა. სადღეღამისო დებეტი 35000 ლიტრს აღემატება. წყაროს ტემპერატურა + 6- 10 C⁰ მდე აღწევს. დალევასა ოდნა ლითონის გემო იგრძნობა, მაგრამ არავიტარ უსიამოვნო შეგრძნებას არ იწვევს. ერთ ლიტრ წყალში რკინა ორმოცდაათ მილიგრამამდე აღწევს. რკინის წყარო განსაკუთრებით მვირფასი სამკურნალო თვისებისაა თუ იგი ადგილზე, ცხელ დღეებში მზის რადიაციასთან კომბინაციაში გამოიყენება. ასეთ პირობებში რკინას ორგანიზმი ადვილად ითვისებს. ამ განსაკუთრებული სამკურნალო ღირებულების მქონე მინერალური წყლები და სამკურნალო ტალახის კვლევებიდან მიღებული შედეგებიდან გამომდინარე კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის განვითარების გენერალური გეგმის კლიმატო-ბალნეოლოგიური პროფილის მქონე კურორტად მოიაზრება და შესაბამისად, განაშენიანების გეგმის შემუშავებისა და დამტკიცებისას აუცილებლად გათვალისწინებული უნდა იქნას კლიმატოლოგიებისა და კურორტოლოგების შესაბამისი რჩევები. რაც საშუალებას მისცემს კურორტ ბეშუმს რათა განვითარდეს სამკურნალო-პროფილაქტიკური პროფილი - ბალნეოთერაპიისა და პელოიდოთერაპიის (ტალახით მკურნალობა) მიმართულებებით. მინერალური წყლისა და სამკურნალო ტალახის ბუნებრივი გამოსასვლელების სათანადო სანიტარიული მკაცრი დაცვის ზონების სისტემის მეშვეობით, ბუნებრივი გარემოს დაცვის, აღდგენისა და შენარჩუნების შედეგად რათა თავიდან იქნას აცილებული მინერალების გამოფიტვა/განლევა.

კურორტ ბეშუმის განაშენიანებისას, ისეთის როგორცაა, მაღალი ღონის ტურისტულ-სარეკრეაციო პროექტები, აუცილებელია ევროკავშირის Green deals დირექტივის მდგრადი განვითარების პრინციპების გათვალისწინება.

გეგმარებითი არეალის განვითარება ასევე მოითხოვს ადამიანის ჯანმრთელობის დაცვის ისეთი საკითხების შეფასების საჭიროებას, როგორებიცაა:

სოციალური ფონის ანალიზი, დასაქმება, სოციალური სერვისები. დასაქმების საკითხის შეფასება მეტად მნიშვნელოვანია. დასაქმების აქტიური პოლიტიკა და მიზანმიმართული სოციალური დაცვის სისტემა ამცირებს უმუშევრობის გვერდით ეფექტებს, როგორებიცაა ავადობის რისკის გაორმაგება. სასურველია, სგშ-ში წარმოდგენილი იქნას მოსაზრებები გეგმარებითი არეალის ფუნქციური დატვირთვების გადანაწილების მიზნით, მოსახლეობის დასაქმების ადგილების მოწყობის, მ. შ. ტურისტულ სფეროში დასაქმების შესაძლებლობების შესახებ.

გეგმარებით არეალში ყველა ძირითადი აქტივობა და სოციალურ-კულტურული ინფრასტრუქტურის ობიექტი საკრებულო, გამგეობა, იუსტიციის სახლი, ბანკთა ფილიალები, ფოსტა თავმოყრილია ხულოს მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ ცენტრში. ამგვარი

სოციალური სერვისების არარსებობასთან ერთად, მოუგვარებელია და გართულებულია ტრანსპორტით ამ სერვისებზე ხელმისაწვდომობა. ტრანსპორტის პრობლემის მოგვარება ჯანმრთელობის ხელშეწყობის ფაქტორს წარმოადგენს. საჭიროა წვდომა გამაჯანსაღებელ და კულტურულ დაწესებულებებთან.

სამედიცინო მომსახურება და ხელმისაწვდომობა. კურორტ ბემუმის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს ერთი აფთიაქი, სადაც მუშაობენ მაღალკვალიფიკაციური ფარმაცევტები, რომლებიც პროფესიონალურ გადაუდებელ სამედიცინო სამსახურს უწევენ ტრამვირებულ და სხვა მწვავე მდგომარეობაში მყოფ პაციენტებს ხულოს ადმინსიტრაციულ ცენტში მიყვანამდე. მნიშვნელოვანია გაანალიზდეს გეგმარებითი არეალის მოსახლეობის ხელმისაწვდომობა ამბულატორიულ და სტაციონარულ დაწესებულებებზე და სამედიცინო მომსახურებაზე. ეს შესაძლებლობას იძლევა დაიგეგმოს საჭიროებები, რათა დროულად და მაღალი ხარისხით მოხდეს ადგილობრივი მოსახლეობისა და ტურისტების სამედიცინო სერვისებით უზრუნველყოფა, მათ შორის სასტუმროებში პირველადი დახმარების სამედიცინო პუნქტების განთავსება და სააფთიაქო ქსელის განვითარება.

წყალმომარაგება და სანიტარია. სგმ-ში უნდა აისახოს ინფორმაცია მოსახლეობის წყალმომარაგების შესახებ (წყალმომარაგების ტიპები, სასმელი წყლის ხარისხი, უწყვეტობა, ხელმისაწვდომობა, მონიტორინგი, ა.შ.), მისი გაფართოების შესაძლებლობა. აუცილებელია შეირჩეს ყველაზე რელევანტური ღონისძიებები წყალმომარაგებისა და სანიტარიის გასაუმჯობესებლად გრძელვადიან პერსპექტივაში.

ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება. კურორტ ბემუმის სუბალპური სარტყლის კლიმატს და სუფთა ატმოსფერულ ჰაერს დიდი მნიშვნელობა აქვს როგორც ადამიანის ჯანმრთელობისთვის, ისე ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შენარჩუნებისთვის. მნიშვნელოვანია გეგმარებითი არეალისთვის დაიგეგმოს ატმოსფერული ჰაერის ხარისხობრივი მდგომარეობის მონიტორინგი და სგმ-ში აისახოს მონიტორინგის მონაცემები კონკრეტულ დამაბინძურებლებზე.

დეტალურად უნდა გაანალიზდეს დაბინძურების წყაროები და მონიტორინგი. ასევე, მნიშვნელოვანია თამბაქოსგან თავისუფალი არეალების შექმნა.

ხმაური. ხმაურის გამომწვევი ერთადერთი წყარო დაგეგმილი სამშენებლო სამუშაოები და ტრანსპორტი იქნება. მიზანშეწონილია ტარდებოდეს ხმაურის გაზომვა, შეფასდეს და დაიგეგმოს ხმაურის მონიტორინგის და შემცირების ღონისძიებები.

მოსახლეობის უსაფრთხოება. მოსახლეობისათვის საფრთხეს წარმოადგენს ტყის ჩეხვითა და გადაჭარბებული ძოვებით გამოწვეული ეროზიული და მეწყერული პროცესები.

ელექტრომაგნიტური ველი და რადიაცია. უნდა განხორციელდეს მაღალი ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზების ელექტრომაგნიტური გამოსხივების ზეგავლენის შეფასება და რისკების გამოვლენის შემთხვევაში დაიგეგმოს ღონისძიებები, რომელიც ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზემოქმედებას შეამცირებს.

ტურისტული სივრცეების და ატრაქციების განვითარება გაზრდის მოთხოვნილებას მაღალი ხარისხის კავშირგაბმულობაზე, რაც შეფასებას საჭიროებს.

ნარჩენების მართვა. მნიშვნელოვანია, რომ გეგმებში გათვალისწინებულ იქნას 2016 წელს დამტკიცებული საქართველოს ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგიის და ნარჩენების მართვის ეროვნული სამოქმედო გეგმის მოთხოვნები. მნიშვნელოვანია გათვალისწინებულ იქნას რეკომენდაციები მოკლე, საშუალო და გრძელვადიანი პერიოდებისთვის.

ჯანსაღი, უსაფრთხო გარემო და ფიზიკური აქტივობა. კურორტ ბემუმის სუბალპური მცენარეულობა განადგურებულია და შესაბამისად ვიზიტორებისათვის ტყეში მოსასვენებელი

ადგილები არ არსებობს. აუცილებელია სგშ-ს დოკუმენტში აღირიცხოს ადგილები, სადაც შესაძლებელია შესაბამისი ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბება.

განსავითარებელია შშმ პირების საჭიროებებზე ორიენტირებული საზოგადოებრივი სივრცეებისა და სარეკრეაციო კეთილმოწყობილი სისტემა, რაც უნდა აისახოს დაგეგმილ ღონისძიებებში სგშ-ში.

კლიმატის ცვლილება და ჯანმრთელობა. ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემებით ადამიანის ჯანმრთელობაზე კლიმატის ცვლილება სამი ტიპის ზეგავლენას ახდენს, ესენია ბუნებრივი კატასტროფები, ინფექციური ფონის ცვლილება და თბური ტალღები. უნდა მოხდეს ამ გამოწვევათა შეფასება მუნიციპალიტეტში და პრობლემების არსებობის შემთხვევაში რეკომენდაციების შემუშავება მათთან გასამკლავებლად. აუცილებელია სასმელი წყლის მუდმივი მონიტორინგი ვინაიდან 2022 წლის ზაფხულში მასიური იყო ვიზიტორებისა და აქაური მაცხოვრებლების მოწამვლის შემთხვევები. შესაძლებელია ეს სასმელ წყალს უკავშირდებოდეს.

კვების პროდუქტების უსაფრთხოება. ადგილობრივი წარმოების საკვები პროდუქტების ხარისხი და კვების უსაფრთხოება ადგილობრივი მაცხოვრებლებისთვის და ტურისტებისთვის. ხელი უნდა შეეწყოს აგროტურიზმის განვითარებას.

გარემოს მდგომარეობის და მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვასთან დაკავშირებული ზემოაღნიშნული და ასევე სხვა მნიშვნელოვანი საკითხები, სკოპინგის ეტაპის შედეგებზე დაყრდნობით, შემდგომი კვლევის პროცესში იქნება თანმიმდევრულად განხილული სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების ეტაპზე.

4.3. დაცული ტერიტორიები

4.3.1. გეგმარებითი დაცული ტერიტორიები

კურორტ ბეშუმის საპროექტო არეალში მდებარეობს ორი გეგმარებითი დაცული ტერიტორია:

- 2021 წელს მომზადებულია და საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია კანონპროექტი „საქართველოს კანონი ზემო აჭარის მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის შექმნისა და მართვის შესახებ“. ზემო აჭარის მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია (შეესაბამება ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების VI კატეგორიას Protected area with sustainable use of natural resources);
- ასევე დაგეგმარებულია და განხილვის ფაზაშია დაცული ლანდშაფტის (შეესაბამება ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების V კატეგორიას - Protected landscape or seascape) დაარსების შესაძლებლობები თურქეთის სახელმწიფო საზღვრების მიმდებარე ტერიტორიებზე, შავშეთის ქედის მონაკვეთზე;

ზემო აჭარის მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია მდებარეობს აჭარა-გურიის ქედზე, გურიის და ადიგენის ადმინისტრაციული საზღვრის მიმდებარე ტერიტორიაზე და მოიცავს ქობულეთის, შუახევის და ხულოს მუნიციპალიტეტების ადმინისტრაციულ საზღვრებში მოქცეულ სახელმწიფო ტყის ტერიტორიებს. აღმოსავლეთით ვრცელდება ადიგენი-ხულოს საზღვრამდე, ჩრდილოეთით ჩოხატაური-ხულოს, ოზურგეთი-შუახევის და ოზურგეთი-ქობულეთის საზღვრამდე, დასავლეთით ვრცელდება კინტრიშის ეროვნულ პარკამდე, სამხრეთით ტერიტორიის საზღვარი მკვეთრად გამიჯნული არ არის გეოგრაფიული ობიექტებით და საზღვარი ვრცელდება შუახევის და ხულოს მიმდებარე სოფლების (ნაღვარევი, ნალომვარი, ხაბელაშვილები, გორგამეები, ლაბამეები) საფარ ტყეებამდე. მისი საერთო ფართობია 8321 ჰექტარი.

პროექტი „აჭარაში სატყეო მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის დაგეგმარება“ (“Planning of forest multipurpose area in Ajara”) ემსახურება, ერთი მხრივ, აჭარის მთის უნიკალური ტყეების დაცვის გაუმჯობესებასა და მდგრად გამოყენებას, ხოლო მეორე მხრივ, აჭარის მონაკვეთში დასავლეთ კავკასიონის ეკოლოგიური დერეფნის შექმნას.

დასავლეთ კავკასიონის ეკოლოგიური დერეფნის (ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკიდან თურქეთის საზღვრამდე) ჩამოყალიბება დაიწყო 2015 წელს ადიგენის რაიონიდან, ადგილობრივ მოსახლეობასთან მჭიდრო თანამშრომლობით. დერეფანი იქმნება ეკორეგიონული კორიდორების ფონდის (ECF) პროექტის ფარგლებში, რომელსაც აფინანსებს გერმანიის მთავრობა (KfW საბანკო ჯგუფი) და რომლის მართვასაც უზრუნველყოფს ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის (WWF) კავკასიის პროგრამის ოფისი. მეორე ეტაპზე, 2021 წლიდან დაიწყო სამუშაოები აჭარის ტერიტორიაზე. ზემო აჭარის მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის დაარსება მთლიანად ეწერება ამ კონტექსტში და მნიშვნელოვანწილად შეუწყობს ხელს დასავლეთ კავკასიონის დერეფნის შექმნას. გარდა ამისა, ზემო აჭარის ახალი დაცული ტერიტორია კავშირშია აჭარის სატყეო სექტორის განვითარების პროგრამასთან, რომლის მეორე ეტაპიც, ასევე, 2021 წელს დაიწყო და იგივე დაფინანსების წყარო და მენეჯმენტის სტრუქტურა აქვს.

ზემო აჭარის მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის შექმნა ემსახურება საქართველოს პრეზიდენტის მიერ 2020 წლის სექტემბერში, გაეროს ბიომრავალფეროვნების სამიტზე გაცხადებული მიზნის მიღწევას: საქართველოს საერთო ტერიტორიის 20 %-ის დაცული ტერიტორიების ქსელში მოხვედრას (დღეისთვის ეს მაჩვენებელი 11,3%- ს შეადგენს).

ამის გარდა, ზემო აჭარის მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის დაარსებით საქართველოში შეიქმნება ბუნების დაცვის მსოფლიო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის, შედარებით რბილი, VI კატეგორიის შესაბამისი დაცული ტერიტორიის ცალკე (სხვა უფრო მაღალ კატეგორიებთან, როგორცაა მაგალითად, ნაკრძალი, ეროვნული პარკი ბუფერულ ზონად მიბმის გარეშე) დაარსებისა და მართვის მოდელი.

აჭარის სატყეო სააგენტოს (AFA) მმართველობაში არსებულ ტერიტორიებზე, მრავალმხრივი დანიშნულების გამოყენების ტერიტორიების სტატუსის მინიჭებისათვის ტერიტორიების გამოყოფა ემყარება, ასევე, მადალკონსერვაციული ღირებულების ტყეების (HCVF) კონცეფციას.

აჭარაში მრავალმხრივი გამოყენების ტყის უბნების დაარსება სრულად შეესაბამება საქართველოს კანონმდებლობას, სახელმწიფო პოლიტიკის პრიორიტეტებსა და ქვეყნის მიერ აღებულ საერთაშორისო ვალდებულებებს. საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიისა და მოქმედებათა გეგმის თანახმად (დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 13 მაისი, N 343 დადგენილებით), 2030 წლისთვის საქართველო იქნება ქვეყანა, სადაც მოქალაქეები ცხოვრობენ ბუნებასთან ჰარმონიაში, საყოველთაოდ აღიარებულია ბიომრავალფეროვნების ფასეულობები; ბიოლოგიური რესურსების კონსერვაცია და გონივრული მოხმარება უზრუნველყოფს ეკოსისტემური პროცესების უწყვეტობას, ჯანსაღ გარემოსა და სასიცოცხლო მნიშვნელობის სარგებელს მთელი საზოგადოებისთვის.

4.3.2 ბუნების ძეგლი - გოდერძის ნამარხი ტყე

საპროექტო არეალის გარეთ, თუმცა სიახლოვეს მდებარეობს ბუნების ძეგლი „გოდერძის ნამარხი ტყე“ - რომელიც შეესაბამება ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების III კატეგორიას.

ადგილმდებარეობა: ადიგენის მუნიციპალიტეტი და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ხულის მუნიციპალიტეტი, მლაშისა და რიყეთის საკრებულოები, მდინარეების - ქვაბლიანისა და აჭარისწყლის ზემო შემდინარეთა აუზები. ზღვის დონიდან 1600-2100 მ სიმაღლეზე (იხ. რუკა 8.1.1). ნამარხი ტყე, რომელიც ვულკანოგენურ ქანებშია წარმოდგენილი ადიგენის რაიონიდან სოფელ უტყისუბნიდან იწყება და სოფელ რეყეთამდე განივრცობა. ადიგენის მიმართულებით ზამბორის ქედზე ნამარხი ტყის ფართობი დაახლოებით 7080 კვ კმ -ის. საერთო ფართობი ჯამში 365 ჰა-ს შეადგენს. სოფელ ზარზმიდან გოდერძის ტყის ბუნების ტყის ნამარხი ძეგლი 18 კმ-ს მანძილზეა განფენილი. გოდერძის გაქვავებული ხეები უნიკალურიაქალცედონიზებული და ოპალიზებული სახესხვაობებით. მცენარეები გაქვავებულია მათ მხოლოდ ფორმა-ფაქტურა აქვთ შენარჩუნებული თორემ ისინი მთლიანად ოპალიზებული მინერალიზებული ქანებია. ეს არის მეორადი ოპალი და იგი კეთილშობილ, ძვირფას ოპალს წარმოადგენს. გაქვავებული ხე მთლიანად ოპალით და ქალცედონითაა ჩანაცვლებული, ნაპრალები და სიცარიელები კი ქალცედონით და კვარცითაა ამოვსებული. ხის გაქვავება ორგანული მასალის თიქტმის მთლიანი ჩანაცვლებით მიმდინარეობდა ისე, რომ მისი პირვანდელი სტრუქტურა სრულიად არ დარღვეულა. გაქვავებულ ხეებს ყავისფერი, ყვითელი, თეთრი, წითელი და შავი შეფერილობა აქვს. გოდერძის გაქვავებული ტყეოპალიზებულ ხეს - დამარხული ტყის ხეებიუს ვარჯზე წარმოქმნილ ოპალის ფსევდომორფოზებს წარმოადგენს. დადასტურებულია, რომ გოდერძის უღელტეხილის ზედა და ქვედა ზონებში დღევანდელისაგან განსხვავებით წარსულში სითბოს მოყვარული ტროპიკული ჰავისათვის დამახასიათებელი მცენარეებით მარადმწვანე და ფოთოლმცვენი სახეობებით გამოირჩეოდა. როგორცაა: პალმები, მაგნოლიები, მირტიხებრნი. გოდერძის ნამარხ ტყეს ბუნების ისტორიის კვლევაში ძალიან დიდი როლი ენიჭება. ათი-თხუთმეტი მილიონი წლის წინ აქ თბილი და ნესტიანი კლიმატის გამო ლელი და ლაქაში ხარობდა, იზრდებოდა გვიმრები. მილიონობით წლის წინ ვულკანური მოქმედების შედეგად მაშინდელი ტყე განადგურდა და გაქვავდა. ვულკანის ამოფრვევისას ტყე ვულკანური ფერფლით იფარებოდა, რომლის სიმძლავრის ქვეშ ხეები იქცეოდა, ტოტები და ღეროები იმსხვრეოდა და ქვავდებოდა.

4.3.3. ზურმუხტის ქსელის შემოთავაზებული უბანი „გოდერძი“

1989 წელს ბერნის კონვენციის (კონვენცია „ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ“, რომელზედაც საქართველო მიერთებულია 2008 წელს) მხარე ქვეყნებმა ევროპის ბუნებრივი ჰაბიტატების დასაცავად შექმნეს სპეციალური მექანიზმი: „ზურმუხტის ქსელი“.

ზურმუხტის ქსელი არის ურთიერთდაკავშირებული ტერიტორიების სისტემა, სადაც ხორციელდება შესაბამისი მართვა, მონიტორინგი და ანგარიშგება. რამდენადაც იგი ბერნის კონვენციის ეგიდით შეიქმნა, მისი მიზანია იმ სახეობებისა და ჰაბიტატების გრძელვადიანი შენარჩუნების უზრუნველყოფა, რომლებიც ამ კონვენციის მიხედვით დაცვის განსაკუთრებულ ღონისძიებებს საჭიროებენ.

ზურმუხტის ქსელი სპეციალური კონსერვაციული მნიშვნელობის ტერიტორიებისაგან შედგება. ეს არის ტერიტორიები, რომლებსაც აქვთ სახარბიელო კონსერვაციული (ეკოლოგიური) სტატუსის შენარჩუნების ან აღდგენის პოტენციალი ისეთი სახეობებისა და ჰაბიტატებისთვის, რომლებიც განეკუთვნება: საფრთხის წინაშე მყოფ, ენდემურ, მიგრირებად და ბერნის კონვენციით მკაცრად დაცულ სახეობებს; საფრთხის წინაშე მყოფ ან სამაგალითო ჰაბიტატებს და ბერნის კონვენციით მკაცრად დაცულ სხვადასხვა ტიპის ჰაბიტატებისგან შემდგარ

მოზაიკურ ჰაბიტატებს; მიგრირებად სახეობებს, რომლებიც ევროპული ქვეყნების საერთო ბუნებრივ მემკვიდრეობას წარმოადგენს. აღსანიშნავია, რომ ბერნის კონვენციის თანახმად, „სპეციალური დაცვის ტერიტორიები“ რომლებიც ქსელის შემადგენელი ნაწილია არ უნდა განვიხილოთ როგორც კლასიკური დაცული ტერიტორიები (ნაკრძალი, ეროვნული პარკი და სხვა). რა თქმა უნდა, თუ მოცემული ქვეყნის მთავრობა საჭიროდ ჩათვლის, მას შეუძლია ამგვარი „ტერიტორიები“-ს დაცულ ტერიტორიებად გამოცხადება, მაგრამ ეს სავალდებულო მოთხოვნა არ არის.

საპროექტო არეალის დიდი ნაწილი მოქცეულია ზურმუხტის ქსელის შეთავაზებული უბნის-„გოდერძი GE0000026“- ტერიტორიაზე. შეთავაზებული უბნის დახასიათება შეთავაზებული უბანი: „გოდერძი“ მდებარეობს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ხულოს და შუახევის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე. აღნიშნული საიტის სტატუსი განაპირობა არსებულ ტერიტორიაზე წარმოდგენილმა ფაუნის სახეობებმა და მნიშვნელოვანმა ჰაბიტატებმა. ზურმუხტის ქსელის შეთავაზებული უბანი „გოდერძი“: სარეგისტრაციო კოდი: GE0000026; ფართობი: 51,450 ჰა; სიგრძე: 36 კმ; ბიოგეოგრაფიული რეგიონი: ალპური (71.7%) (იხ. რუკა 8.1.2.).

4.3.4. საკონსერვაციო და სარეკრეაციო ტერიტორიები

4.3.4.1. გოდერძის ალპური ბოტანიკური ბაღი

საპროექტო არეალში მდებარეობს გოდერძის ალპური ბოტანიკური ბაღი, რომელიც განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს როგორც ადგილობრივი ფლორის გრძელვადიანი *ex situ* კონსერვაციის, ასევე სამეცნიერო, საგანმანათლებლო და შემეცნებითი კუთხით.

იდეას გოდერძის ალპური ბაღის შესახებ საფუძველი 2012 წელს ჩაეყარა, რომელიც აისახა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სივრცითი მოწყობის სქემის ხედვითი ნაწილის დოკუმენტში: „გოდერძის ალპური ბოტანიკური ბაღი“-ს დაარსების წინაპირობების, საჭიროებების და პერსპექტივების შესახებ. იდეის ხორცშესხმა დაიწყო 2016 წელს ბათუმის ბოტანიკური ბაღის მიერ.

4.3.4.2 ბეშუმის გეგმარებითი სარეკრეაციო ტერიტორია: ტყე-პარკი

ბეშუმის ტყე პარკის პროექტი მომზადდა 2019 წელს, ავსტრიის თანამშრომლობა განვითარებისათვის (Austrian Development Cooperation) დაფინანსებით, კავკასიის გარემოსდაცვის ქსელის (CENN) მეთოდოლოგიური მხარდაჭერით და ადგილობრივი სპეციალისტების ჩართულობით. როგორც სატყეო დარგში თანმიმდევრული ცვლილებების განხორციელების მიზნით 2016-2017 წლებში ჩატარებულმა კომპლექსურმა კვლევებმა აჩვენა, ტყეებზე არსებული მაღალი სოციალური და ენერგეტიკული ზეწოლის შემცირებისა და ალტერნატიული შემოსავლების მიღების ოპტიმალურ მიმართულება მათი ტურისტულ-რეკრეაციული პოტენციალის ათვისებაა. ეფექტიანობის კუთხით, განსაკუთრებით საინტერესოა ამ ორი მიმართულების დაკავშირება სივრცითი დაგეგმარებისა და მთის კურორტების განვითარების პროგრამებთან.

პროექტის მიხედვით, რეკრეაციული ზონა - ბეშუმის ტყე პარკის დაარსება მოიაზრება ხულოს მუნიციპალიტეტში, გოდერძის უღელტეხილის მიმდებარედ, ე.წ. „შქერნალის“ და კურორტ ბეშუმის ტერიტორიებს შორის მონაკვეთზე.

4.4. არქეოლოგიურ-კულტურული მემკვიდრეობა. გოდერძის უღელტეხილი და მისი შემოგარენი არაერთ კულტურულ ძეგლს აერთიანებს. გოდერძის უღელტეხილისა და ბეშუმის შემოგარენი დიდ ინტერესს იწვევს წმინდა ისტორიული წარსულის თვალსაზრისით არქეოლოგების მერ აღმოჩენილი პალეოლოთური, ნეოლითური და ადრეფეოდალური ხანის ადამიანთა სეზონური დასახლებები.

გოდერძის უღელტეხილის მიდამოებიდან გზის ჩანასახი ნეოლოთის ხანიდან შეინიშნება, ხოლო მისი სავაჭრო-სატრანზიტო გზად ჩამოყალიბება ბრინჯაოს ხანიდან იწყება. ძველი დროიდან ამ გზით კაჟისა და ობსიდიანის ოარალის მიმოქცევა ხდებოდა, რამდენადაც სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს წიაღში არ მოიპოვებოდა კაჟი და ვულკანური მინა - იბსიდიანი. სავაჭრო-სატრანზიტო გზის წარმოქმნა და ფორმირება ბრინჯაოსა და რკინის მეტალურგიის განვითარებასთანაც იყო დაკავშირებული.

გოდერძის უღელტეხილზე გამავალი ძველი გზაქ დიდი სატრანზიტო კომუნიკაციის ნაწულს წარმოადგენდა, კერძოდ, საუღელტეხილო გადასასვლელი აჭარისწყლის ხეობით ერთმანეთს ჩრდილოეთისა და სამხრეთის, კასპიისა და შავი ზღვის, ასევე მტკვრის ხეობის -ქართლისა და თრიალეთის ზეგნის მოსახლეობას შავიზღვისპირეთის რეგიონებთან აკავშირებდა. საქაღველოში კი სავაჭრო-საქარავნო გზებს უძველესი დროიდანვე სახელმწუფოებრივი მნიშვნელობა ჰქონდა, რასაც წერილობითი წყაროები, არაერთი არქეოლოგიური არტექვატი თუ სამეცნიერო გამოკვლევა ადასტურებს. ისტორიული რეკონსტრუქციის თვალსაზრისით. კვლევის შედეგად მიღებულ დასკვნებს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს, რის დადასტურების მკაფიო მაგალიტს, წინაწარი მონაცემებით, ბეშუმის ნამოსახლარი იძლევა.

ბეშუმის ნამოსახლებმა მეცნიერთა ყურადღება გასული გასული საუკუნის 30-იანი წლებიდან, განსაკუთრებით 1972 წლიდან მიიქცია, როცა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ბათუმის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის არქეოლოგიურმა ექსპედიციამ გოდერძის უღელტეხილზე დაზვერვითი სამუშაოები განახორციელა და არაერთი ნამოსახლარი გამოავლინა.

გოდერძის უღელტეხილის ფერდობებსა და მდელოებზე მრავლად შეინიშნება ქვყარილები და ძველი ნამოსახლარები გოდერძის უღელტეხილიდან არეალში განსაკუთრებით ბეშუმი გამოიყოფა. კურორტი ბეშუმი გოდერძის უღელტეხილიდან შვიდი კილომეტრის მოშორებით მდინარე ფოცხოვის ხეობაში მდინარე მინძეს მარჯვენა შენაკადის - „ბეშუმის წყლის“ სათავეებში მდებარეობს. ბეშუმის შემოგარენი უძველეს ნამოსახლართა სიმრავლით გამოირჩევა. ბეშუმის ღელე-მდინარეთა აუზებში სხვადასხვა დროის და სხვადასხვა ხასიათის ნამოსახლარები ჩნას . რაა გამორიცხული, რომ ნამოსახლარების ერთი ნაწილი ადრეული ადამიანის მიერ ყოფილიყო აგებული, რომლის შემდეგ, არა მარტო წარმართული, არამედ ქრისტიანული თემების საცხოვრისად გამოიყენებოდა. იგი გვიანი შუა საუკუნეების მიწურულამდე დასახლებული უნდა ყოფილიყო. ბეშუმის ნამოსახლარები მდინარისპირა ბორცვებზეა განლაგებული და სხვადასხვა ფორმისა და ზომის შენობათა კომპლექსს წარმოადგენს. ბეშუმის გარშემო არსებული ნამოსახლარებიდან მისგან ჩრდილო-აღმოსავლეთით ორი-სამი კილომეტრის დაცილებით მდებარე ნამოსახლართა კომპლექსი დასტურდება, რომელსაც ადგილობრივი მოსახლეობა „ნაქალაქარს“ უწოდებს. ნაქალაქარის ბოლოს სამაროვანი მდებარეობს, რომელსაც ადგილობრივი მკვიდრნი „მეზელულების“ სახელით იცნობს. ბეშუმის დასახლებები გომურის სახლის ტიპის იყო.

ბეშუმის შემოგარენის ნამოსახლარებზე დაკვირვებები მიგვანიშნებს, რომ იქ წარმოდგენილი იყო არა მარტო არქაული, არამედ საკმაოდ დიდი ქრისტიანული სამოსახლები, მათ შორის

განვითრებული შუა საუკუნეების ნაეკლესიარები, ქრისტიანული სამარხები, სიმბოლოები, ქვაჯვარები. მათ გვერდით უძველესი კულტურული ფენებიც შეინიშნება, სადაც ნეოლითისა და ბრინჯაოს ხანის კულტურული შრეები ივარაუდება. ბრინჯაოს ხანაში საქართველოს მთიანეთი განსაკუთრებით კი მისი სამხრეთი ნაწილი მაგ. თრიალეთის ყორღანული კულტურის არეალი, საფუძვლიანადაა ათვისებული⁴.

არსებული პალინოლოგიური და ისტორიული მონაცემების მიხედვით სამხრეთ კავკასიაში და, ზოგადად, სამხრეთ ევროპაში შუასაუკუნეების პერიოდი, რომელიც -X-XII საუკუნეებს მოიცავდა, თბილი კლიმატური პირობებით ხასიათდება. ამ დათბობას „შია საუკუნეების დაბობას“ უწოდებენ და მისი პიკი X საუკუნეში იყო. განათხარი ტერიტორიის მიმდებარე ადგილებში არსებული სინჯების ლაბორატორიულმა ანალიზმა დაადასტურა, რომ განვითარებულ შუა საუკუნეებში ევროპაში დაწყებული საყოველთაო დათბობა გოდერძის უღელტეხილის არეალსაც შეეხო, სადაც ტყე უღელტეხილის მაღალ ფერდობებზე გაშენდა. შესაბამისად, ახლო-მახლო ადამიანებმა სამოსახლეობი და მეურნეობა გამართა. ამ დროს გოდერძის უღელტეხილზე და კურორტ ბეშუმის მიდამოებში ფხვიანი ტყე იფრო მაღალ სიმაღლეებზე გავრცელდა, რადგან კლიმატური დათბობა არ წყდებოდა და შესაბამისად, მიწათმოქმედების განვითარება შესაძლებელი ხდებოდა. სწორედ ამიტომაც ადამიანიც იქ დასახლდა შესაძლოა, დათბობის პერიოდის დასაწყისშივე, სადაც ცხოვრება და მოღვაწეობა XII-XIII საუკუნეებშიც გააგრძელა. მათ აქ განსახლებას წინამძღვრები - ეკონომიკური, სოციალური და პოლიტიკური საფუძვლები ჰქონდა. გოდერძის უღელტეხილი და მისი მიდამოები ეთნოარქეოლოგიური კვლევებისათვის უნიკალურ ლაბორატორიას წარმოადგენს. აქ ქრონოლოგიურად ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე შესაძლებელია თვალი გავადევნოთ კულტურის ისტორიის უწყვეტ ნაკადს და ეთნოარქეოლოგიური მეთოდის - არქეოლოგიური და ეთნოლოგიური რეკონსტრუქციების საფუძველზე, არაერთი საინტერესო ეპიზოდი აღვადგინოთ. ამის საშუალებას გოდერძის უღელტეხილის მიდამოებში სამცხელ და აჭარელ მესაქონლეთა დასახლებები იძლევა, რომლებშიც შუა საუკუნეების პლასტები ეთნოგრაფიულად დღესაც ფიქსირდება.

გოდერძის უღელტეხილის დასახლებები და ძველი თუ უძველესი ნამოსახლარები ვრცელ გეოგრაფიულ არეალს მოიცავს და შედგენილობის მხრივაც რამდენიმე დამოუკიდებელ კულტურულ პუნქტს აერთიანებს. ისინი საყურადღებოა არა მარტო კონკრეტულად სამეცნიერო-კვლევითი კუთხით, არამედ რეგიონის ისტორიული წარსულის რეკონსტრუქციისა და, შესაბამისად, მისი ტურისტულ მარშრუტში ასახვის თვალსაზრისითაც. ამ მხრივ ბეშუმის ნამოსახლარები გამორჩეულია. წინასწარი დაკვირვებებით ბეშუმის ნამოსახლარები XI-XIII საუკუნეების ნახევრადმიწური სადგომებია, რომლებიც მუდმივი დასახლება უნდა ყოფილიყო. კომპლექსი რამდენიმე სამოსახლო ბორცვს აერთიანებს და სრული სურათის აღსადგენად მნიშვნელოვანია, რომ ისინი ეთნოარქეოლოგიური კუთხით იყოს შესწავლილი, რათა შეიქმნას კულტურული ტურიზმის სიაში მათი ჩართვის საფუძველი.

გოდერძის უღელტეხილი, მათ შორის ბეშუმის შემოგარენი ჯერ კიდევ შეიცავს ალპური ზონისათვის დამახასიათებელი ტრადიციულ აჭარული სახლის ნიმუშებს. მათი ნაწილი მიტოვებულია, თუმცა შესაძლებელია ამგვარი ძველი ტრადიციული სახლების აღდგენა და მათი ტურისტული მიზნებისათვის გამოყენება

ცალკე აღნიშვნას და ყურადღებას მოითხოვს ტოპონიმთა. გოდერძის უღელტეხილი ალპური ზონის საიალალ დასახლებაა. ზაფხულის განმავლობაში აქ თავს იყრის ზემო აჭარის მოსახლეობა, სოფელ უდესა და არალის იალალების გათვალისწინებით კი მათ სამცხის მოსახლეობაც უერთდება. მოიალალ-მესაქონლეთა და მწყემსთა ისტორიული მეხსიერება არაერთ საინტერესო ზეპირ ისტორიას ინახავს, მათ შორისაა გადმოცემები საზაფხულო სეზონური დასახლებების, ძველი ნამოსახლარების, „დედა-შვილის სასაფლავს“, ტოპონიმ „გოდერძის“, ინგლისური დანადგარებით აღჭურვილი ხის სახერხი საწარმოებისა და სხვათა შესახებ. ამ თქმულებებს სათანადო მეთოდოლოგიური მიდგომით შეკრება და მთლიანობაში გააზრება სჭირდება, რის შემდგომ შესაძლებელი იქნება მეცნიერულად შესწავლილი და დამუშავებული ლეგენდების სახით ისინი სხვადასხვა ტურისტულ ჯგუფს (განსაკუთრებით შიდა ტურიზმის ჯგუფებს) მიეწოდოს.

გოდერძის უღელტეხილის გავლით გზის ჩანასახი ნეოლითის ხანიდან შეინიშნება, ხოლო მისი სავაჭრო-სატრანზიტო გზად ჩამოყალიბება ბრინჯაოს ხანიდან იწყება. ძველი დროიდან ამ გზით კაჟისა და ობსიდიანის იარაღის მიმოქცევაც ხდებოდა, რამდენადაც სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს წიაღში არ მოიპოვებოდა კაჟი და ვულკანური მინა – ობსიდიანი. სავაჭრო-სატრანზიტო გზის წარმოქმნა და ფორმირება ბრინჯაოსა და რკინის მეტალურგიის განვითარებასთანაც იყო დაკავშირებული. გოდერძის უღელტეხილზე გამავალი ძველი გზა დიდი სატრანზიტო კომუნიკაციის ნაწილს წარმოადგენდა. კერძოდ, საუღელტეხილო გადასასვლელი აჭარისწყლის ხეობით ერთმანეთს ჩრდილოეთისა და სამხრეთის, კასპიისა და შავი ზღვის, ასევე, მტკვრის ხეობის – ქართლისა და თრიალეთის ზეგნის მოსახლეობას შავიზღვისპირეთის რეგიონებთან აკავშირებდა. საქართველოში სავაჭრო-საქარავნო გზებს უძველესი დროიდანვე სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა ჰქონდა, რასაც წერილობითი წყაროები, არაერთი არქეოლოგიური არტეფაქტი თუ სამეცნიერო გამოკვლევა ადასტურებს. ისტორიული რეკონსტრუქციის თვალსაზრისით, კვლევის შედეგად მიღებულ დასკვნებს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს, რის დადასტურების მკაფიო მაგალითს, წინასწარი მონაცემებით, ბეშუმის ნამოსახლარები იძლევა.

აღნიშნული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების მნიშვნელოვანი ნაწილი განთავსებულია სანიტარიული დაცვის II შეზღუდული რეჟიმის ზონაში. თანამედროვეობაში საკმაო მასალებია დაგროვებული იმისათვის, რომ გოდერძის უღელტეხილის, კერძოდ ბეშუმის ძველ ნამოსახლარებს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსი მიენიჭოს. ამის საფუძველს კი არქეოლოგიური და წერილობითი წყაროები ქმნის.

გოდერძის უღელტეხილის ისტორია და ეთნოარქეოლოგია, 2019, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 342 გვ

5. სგშ-ს მეთოდოლოგია

სგშ-ის ანგარიშის მომზადების მეთოდოლოგიური ასპექტები ამ თავშია წარმოდგენილი. იმის გათვალისწინებით, რომ გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის სგშ ნაწილი ახალი

ამოქმედებულია და ჯერჯერობით მწირია სგშ-ის წარმართვის გამოცდილება, შემდგომი კვლევების პროცესში უფრო მეტი დეტალურობის და ხარისხის უზრუნველყოფის მიზნით სავარაუდოდ მეთოდოლოგიური მიდგომები გარკვეულწილად დაზუსტებასა და შეცვლას დაექვემდებაროს.

5.1. ალტერნატივების განხილვა

სგშ-ის კონტექსტში განხილული იქნება სტრატეგიული დოკუმენტის მომზადების პროცესში დასმული გარემოსდაცვითი, სოციალური და ეკონომიკური თვალსაზრისით რეალისტური და განხორციელებადი ალტერნატივები.

მეთოდოლოგიურად, ალტერნატივების განხილვა შემოთავაზებულია სამ დონეზე.

სტრატეგიულ დონეზე კუმულატიურად გაანალიზდება სივრცითი დაგეგმვის კონტექსტში სხვადასხვა დარგების კლასტერული რანჟირება და ურთიერთმიმართება სათანადო შეწონვითი ფაქტორებით, დარგობრივი სივრცითი მონაცემების ფენების ზედდების გამოყენებით.

განხილვა ასევე, კონკრეტული ინფრასტრუქტურული საქმიანობების ალტერნატივები.

გარემოსდაცვითი, გეგმარებით, ადგილმდებარეობის შერჩევის და სხვა ფაქტორების გათვალისწინებით გაანალიზდება, აგრეთვე, სტრატეგიული დოკუმენტის ფარგლებში შემოთავაზებული სხვადასხვა გეგმარებითი და დარგობრივი ალტერნატივები.

და ბოლოს, კონცეფციის პროექტი ვარიანტულ (ალტერნატიულ) დაპროექტებას უჭერს მხარს, ყველა დაინტერესებული მხარის მონაწილეობით, მათ შორის, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანიზაციებისა და მოსახლეობის მიერ შეთავაზებული წინადადებების გათვალისწინებით.

5.1.1. სტრატეგიული ალტერნატივები

სტრატეგიული ალტერნატივების სივრცითი ანალიზი კლასტერული რანჟირებით იქნება შესრულებული შემდეგი დარგობრივი ინდიკატორებისთვის:

ეკოლოგიური გარემო და ხარისხი;

ჯანმრთელობის დაცვა;

ეკონომიკური ეფექტიანობა;

რეკრეაციული, გამაჯანსაღებელი და ეკოტურისტული მიმზიდველობა;

ბუნებრივი და კულტურული მემკვიდრეობის მნიშვნელობა;

ბეშუმ-გოდერძის უღელტეხილის ტურისტულ-სარეკრეაციო კლასტერი;

გეოსაფრთხეები;

ანთროპოგენური საფრთხეები;

განაშენიანების სიმჭიდროვე;

საინჟინრო-ტექნიკური ინფრასტრუქტურის მდგომარეობა;

სხვა შესაძლო დარგობრივი ინდიკატორ(ებ)ი.

თითოეული დარგობრივი ინდიკატორი, შესაძლებლობისა და საჭიროებისამებრ, უშუალოდ, ან ქვედარგების პარამეტრების გასაშუალოებით განისაზღვრება, სათანადო შეწონვით.

ინდიკატორების მისაღებად გამოყენებული იქნება დარგობრივი სივრცული მონაცემები (თუკი არსებობს) ან ექსპერტული შეფასებები სივრცულ საფუძველზე.

მაგალითისთვის, ურბანული გარემოს ხარისხის მდგომარეობა შემდეგი ქვეინდიკატორი ხარისხობრივი მაჩვენებლებით შეიძლება განისაზღვროს: ხმაური, განიავება, სიცხე, კლიმატი, ატმოსფერული ჰაერის ხარისხი, სუბალპური ტყის აღდგენის ინტენსიობა.

ინდიკატორული შეფასების რანჟირება დარგებისთვის იწარმოებს შემდეგი მატრიცით:

+2	ძალიან მაღალი	+2
+1	მაღალი	+1
0	საშუალო	0
-1	დაბალი	-1
-2	ძალიან დაბალი	-2

სივრცითი მონაცემების გენერირება გეგმარებითი არეალისთვის იწარმოებს საგზაო ქსელით შეკრული ბადით გამოყოფილი პოლიგონების საფუძველზე, ან სხვა ნებისმიერი სივრცითი ერთეულით, კონკრეტული დარგობრივი ინდიკატორისთვის არსებული, ან ექსპერტულად შეფასებული მონაცემების ხასიათიდან გამომდინარე.

დარგობრივი მონაცემებით ინტეგრალური ინდიკატორის მისაღებად ალტერნატივების ანალიზი იწარმოებს გასაშუალოების (არითმეტიკული ან გეომეტრიული) და შეწონვის კოეფიციენტების ვარირების საფუძველზე. დარგობრივი წონების ალტერნატიული მნიშვნელობები ექსპერტული შეფასების და დაინტერესებული მხარეების მოსაზრებების და ინტეგრალური შედეგების საფუძველზე იქნება შეჯერებული („დელფის“ მეთოდი).

5.1.2. გეგმარების ალტერნატივები

საპროექტო დოკუმენტაციაში შეთავაზებული განვითარების გენერალური გეგმის ხედვის სიცოცხლისუნარიანობის შეფასება წარმოადგენს სტრატეგიული დაგეგმვის მნიშვნელოვან ეტაპს, რომლის შინაარსი მოყვანილია 2019 წლის 3 ივნისს ამოქმედებული „სივრცის დაგეგმარებისა და ქალაქთმშენებლობითი გეგმების შემუშავების წესში“: „სიცოცხლისუნარიანობის შეფასება გულისხმობს, შემოთავაზებული ხედვისა ან/და სტრატეგიის ალტერნატივების განხილვასა და ოპტიმალურის შერჩევას (მუხლი 7., პუნქტი 2, ქვეპუნქტი „ე“).

სიცოცხლისუნარიანობის შეფასების ინსტრუმენტად შემოთავაზებულია მრავალფაქტორული ანალიზის მეთოდი, რომლის საფუძველზეც უნდა შეირჩეს განვითარების სტრატეგიული მიმართულების ოპტიმალური ვარიანტი.

გამომდინარე ზევით მოყვანილი ნაწილებიდან - „ხედვა“, „მრავალფაქტორული ანალიზი“ და „სტრატეგიული მიზნები და ამოცანები“, თავი 5 სიცოცხლისუნარიანობის შეფასებისთვის გამოყენებულია დარგობრივ ექსპერტებთან ალტერნატიული გადაწყვეტილების განხილვა. ცალკეული ალტერნატივა მოიცავს გადაწყვეტილების სამ ვარიანტს: მაქსიმალურს, ნულოვანს და მინიმალურ ვარიანტს. ეს ალტერნატივებია:

ალტერნატივა 1

ა) **მაქსიმალური ვარიანტი** - კლასტერში გენერალური გეგმით გასათვალისწინებელი ქალაქგეგმარებითი ჩარევების/გადაწყვეტების განხორციელება;

ან

ბ) **ნულოვანი ვარიანტი** - გენერალური გეგმით გასათვალისწინებელი ჩარევების განუხორციელებლობა.

გ) **მინიმალური ვარიანტი** - გენერალური გეგმით გათვალისწინებული, მხოლოდ კრიტიკულად აუცილებელი საინჟინრო ტექნიკური და სოციალურ-კულტური ინფრასტრუქტურების ობიექტების რეაბილიტაცია განვითარებს

ა) **მაქსიმალური ვარიანტის** შემთხვევაში, კურორტზე მოეწეება ყველა სახის საჭირო ინფრასტრუქტურა; დადგინდება განვითარების ქვეზონები და პარამეტრები; განვითარდება დივერსიფიცირებული ტურიზმი, კეთილმოეწეება მწვანე სივრცეები; ალტერნატიული ენერჯის გამოყენებისა და გარემოსდაცვითი ღონისძიებების საშუალებით დაცული იქნება კურორტის გარემო; კურორტის ესთეტიკური პარამეტრების დადგენის შედეგად გაუმჯობესდება არქიტექტურული იერსახე; უზრუნველყოფილი იქნება საუკეთესო მართვა და ბრენდინგი; დამყარდება ქალაქთმშენებლობითი დისციპლინა და უზრუნველყოფილი იქნება კურორტის მდგრადი განვითარება

ბ) **ნულოვანი ვარიანტის** შემთხვევაში, თუ „დავალებითა“ და გენერალური გეგმით შემოთავაზებული ამოცანები არ განხორციელდება, გაგრძელდება კურორტის სტიქიური განვითარება, რაც გარკვეულ დროში აუცილებლად დააზარალებს მის გარემოს; გამოიწვევს მის გადატვირთვას შეუსაბამო ნაგებობებით; ტურისტთა დიდი რაოდენობის გამო შეიძლება იყოს სასმელი წყლის უკმარისობა და სანიტარიული პირობების დარღვევა სათანადო რაოდენობაზე გათვლილი საკანალიზაციო სისტემის გაუმართაობის გამო; მოუწესრიგებელი ინფრასტრუქტურის გამო იქნება საგზაო მოძრაობის შეფერხებები; და საბოლოო ჯამში, ეს ყველაფერი გამოიწვევს კურორტის პუპოლარობის დაკარგვას, მის დეგრადაციას და განვითარების სტაგნაციას. ამგვარი სურათი უკვე არსებობს ზოგიერთ ზამთრის კურორტზე (მაგალითად, ბაკურიანი). ამ ვარიანტში, უარია ნათქვამი კლასტერის ზამთრის კურორტად განვითარებაზე.

გ) **მინიმალური ვარიანტი** - გენერალური გეგმით გათვალისწინებული, მხოლოდ კრიტიკულად აუცილებელი საინჟინრო-ტექნიკური და სოციალურ-კულტურილი ინფრასტრუქტურების ობიექტების რეაბილიტაცია განვითარება.

გარდა ამ ალტერნატივებისა, აგრეთვე განსახილველია ზამთრის ტურიზმის განვითარების შესაძლებლობაც.

ალტერნატივა 2

ა) **მაქსიმალური ვარიანტი** - ზამთრის სამთო-სათხილამურო კურორტად განვითარება;

ბ) **ნულოვანი ვარიანტი** - ზამთრის სამთო-სათხილამურო კურორტად განვითარებაზე უარის თქმა;

გ) **მინიმალური ვარიანტი** - ზამთრის სამთო-სათხილამურო კურორტად განვითარებისათვის მცირე მასშტაბის ინფრასტრუქტურის მოწყობა.

ა) **მაქსიმალური ვარიანტი** - ზამთრის ტურიზმის განვითარება კურორტებისთვის ეკონომიკური სარგებლის მიღების ერთ-ერთი საუკეთესო საშუალებაა. ზამთრის ტურიზმი გულისხმობს ზამთრის სასპორტო ინფრასტრუქტურის მოწყობასაც, რომელიც საკმაოდ მომგებიანი შეიძლება იყოს, სათანადო გამოყენებისა და მოვლა-შენახვის შემთხვევაში. მით უფრო, ბემუმი ზამთრობით ყოველთვის დაფარულია მდგრადი თოვლის საფარით (**იხ. დანართი #ზამთრის**

სამთო-სათხილამურო ტურიზმის პოტენციალის შესწავლა/შეფასება და გავითარების ხედვა-კონცეფცია).

ამასთან, ხაზგასასმელია, რომ კლასტერის ზამთრის კურორტად განვითარების ვარიანტი მოითხოვს დაინტერესებული მხარეების ჰარმონიზებულ ძალისხმევას: მუნიციპალიტეტის მხრიდან საავტომობილო გზების თოვლისაგან გაწმენდას, კოტეჯების მესაკუთრეებისგან საცხოვრისის საზამთროდ მომზადებას, კერძო სექტორისგან სასპორტო ინფრასტრუქტურაში კაპიტალდაბანდებას. ამგვარი მიდგომა შეიძლება გახდეს საჯარო-კერძო განვითარების საუკეთესო მაგალითი.

ბ) **ნულოვანი ვარიანტი** - ზამთრის ტურიზმის განვითარებაზე უარის თქმა საკმაოდ ბევრს დააკარგვინებს კურორტს. პირველ რიგში, ეს აისახება საოჯახო სასტუმრო ბიზნესზე, რომელიც მხოლოდ ზაფხულში, მაქსიმუმ ორი თვის მანძილზე შეძლებს სტუმრების მიღებას, შესაბამისად, მათი შემოსავლები დარჩება საკმაოდ მცირე. იგივე შეიძლება ითქვას კაფერესტორნების მფლობელებსა და სხვა სერვისების მიმწოდებლებზე.

გ) **მინიმალური ვარიანტი** - შეიძლება განიხილებოდეს მაქსიმალური ვარიანტის ფაზებად განხილვის კონტექსტში. ფაზებად განვითარება, საშუალებას მოგცემს ემპირიულად შევაფასოთ მოთხოვნა-მიწოდების თანაფარდობა, ახლომდებარე სამთო-სათხილამურო კურორტ გოდერძისთან ფუნქციონირებასთან მიმართებაში.

ალტერნატივა 3

შემდეგი ალტერნატივას წარმოადგენს კლასტერის, როგორც კლიმატგამაჯანსაღებელი, ბალნეოლოგიური, ტალახით მკურნალობითა და ჰიპოთერაპიის პროფილით განვითარება. ამ თვალსაზრისით განსახილველია კლასტერის ორი ელემენტი - ბეშუმი (კურორტის ჩათვლით) და შქერნალის უბანი:

ა) **მაქსიმალური ვარიანტი** - კლიმატგამაჯანსაღებელი, ბალნეოლოგიური, ტალახით მკურნალობისა და ჰიპოთერაპიის პროფილით განვითარება;

ბ) **ნულოვანი ვარიანტი** - კლიმატგამაჯანსაღებელი, ბალნეოლოგიური, ტალახით მკურნალობისა და ჰიპოთერაპიის პროფილით განვითარებაზე უარის თქმა;

გ) **მინიმალური ვარიანტი** - კლიმატგამაჯანსაღებელი, ბალნეოლოგიური, ტალახით მკურნალობისა და ჰიპოთერაპიის პროფილით განვითარებისათვის მცირე მასშტაბის ინფრასტრუქტურის მოწყობა.

ა) **მაქსიმალური ვარიანტი** - კლიმატგამაჯანსაღებელი, ბალნეოლოგიური, ტალახით მკურნალობისა და ჰიპოთერაპიის პროფილით განვითარება კლასტერისთვის ეკონომიკური სარგებლის მიღების ერთ-ერთი საუკეთესო საშუალება იქნება. ზაფხულის პირობებში ეს გულისხმობს ბალნეო-თერაპიას, ჰიპოთერაპიას და სხვადასხვა კატეგორიის სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი მარშუტების (ტერენკურების) მოწყობა ტყე-პარკის პირობების გათვალისწინებით. ამ მხრივ, აღსანიშნავია, რომ შემუშავებულია კლასტერის სანიტარიული დაცვის ზონების დადგენის პროექტი, მათ შორის სამკურნალო წყაროებისა.

კლასტერის ამ მიმართულებით განვითარება გაზრდის მის დივერსიფიცირებას და გარკვეულწილად შეავსებს მის ტურისტების დატვირთვას გაზაფხულსა და შემოდგომაზეც.

ბ) **ნულოვანი ვარიანტი** - კლიმატგამაჯანსაღებელი, ბალნეოლოგიური, ტალახით მკურნალობისა და ჰიპოთერაპიის პროფილით განვითარებაზე უარის თქმა. - ამ შემთხვევაში კლასტერის განვითარების დივერსიფიცირებული ხასიათი ვერ განხორციელდება, რაც ეკონომიკურად წამგებიანია. ამასთან, დიდწილად გამოუყენებელი დარჩება კლასტერის ბუნებრივ-კლიმატური რესურსები;

გ) **მინიმალური ვარიანტი** - ამ შემთხვევაში აქცენტი კეთდება ბალნეოლოგიურ და ტალახით მკურნალობაზე, რადგან ეს მიმართულება წარმოადგენს კლასტერის ბუნებრივ უპირატესობას, მთის სხვა კურორტებთან შედარებით.

ალტერნატივა 4

ა) **მაქსიმალური ვარიანტი** - კლასტერის მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის სრულად წარმოჩენა;

ბ) **ნულოვანი ვარიანტი** - კლასტერის მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის წარმოჩენაზე უარის თქმა;

გ) **მინიმალური ვარიანტი** - კლასტერის მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ლოკალური წარმოჩენა;

ა) **მაქსიმალური ვარიანტი** გულისხმობს აჭარის მთის ეთნოგრაფიული მუზეუმის მოწყობას, სამუზეუმო ობიექტების თავმოყრა-კონცენტრირებით კლასტერის ერთ ადგილზე. თუმცა ასეთი მიდგომა გამოიწვევს მემთეურების ნაკლებ დაინტერესებას და ტურიზმის ტერიტორიული გაშლის მკვეთრ შეზღუდვას და ე.წ „მუმიფიკაციას“. ამასთან ეკონომიკური სარგებელი არ განაწილდება კერძო პირებზე, რაც კლასტერის მდგრადობას საფრთხეს შეუქმნის.

ბ) **ნულოვანი ვარიანტი** - კლასტერის მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის წარმოჩენაზე უარის თქმა, რაც გამოიწვევს კლასტერის ეკონომიკური პოტენციალის გამოუყენებლობას.

გ) **მინიმალური ვარიანტი** - გულისხმობს კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტების დისპერსულ დაცვას, ე.წ „IN CITU“ პრინციპით ანუ მკვიდრ ადგილებზე. ამასთან, ამ ვარიანტში გათვალისწინებულია შერჩეული ობიექტებისთვის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსის მინიჭების ინიცირება და მესაკუთრეებთან დაცვითი ვალდებულების დადება, რაც გულისხმობს აგრო ტურიზმის მასტერკლასების ჩატარებას (რძის ტრადიციული პროდუქტების დამზადებასა და ადგილზე დაგემოვნებას). ეს ვარიანტი ხელს შეუწყობს ტურიზმის დივერსიფიცირებას კულტურული მემკვიდრეობის შეცნობისა და აგრო ტურიზმის მიმართულებებით, პოპულარიზაციის გაზრდასა და ამ პროცესში ჩართული მემთეურების ეკონომიკურ კეთილდღეობასა და სოციალურ ინტეგრაციას.

ალტერნატივა 5

ა) **მაქსიმალური ვარიანტი** - კლასტერისათვის როგორც ტრადიციული, ისე მწვანე მობილობის ფორმებისა და საშუალებების სრულად გამოყენება;

ბ) **ნულოვანი ვარიანტი** - მხოლოდ ტრადიციული ავტომობილებით გადაადგილება;

გ) **მინიმალური ვარიანტი** - ტრადიციული ავტოტრანსპორტის პარკირების მოწყობა.

ა) **მაქსიმალური ვარიანტი** გულისხმობს ტრადიციული ტრანსპორტის მინიმიზაციას და მწვანე მობილობის ხელშეწყობას. ამ შემთხვევაში მოაზრებულია ერთი მსხვილი/კომპლექსური პარკინგი გოდერძის უღელტეხილზე, სადაც გათვალისწინებულია როგორც ავტომობილების პარკირება (რათა შეიზღუდოს კურორტზე ტრანსპორტის მოძრაობა) ისე ყველა სახეობის მწვანე მობილობის ტექნიკური საშუალებების გაქირავება (რითაც მოხდება კლასტერის შიდა ტერიტორიაზე მოძრაობა). მიუხედავად ამ ვარიანტის ერთი შეხედვით მიმზიდველობისა, ნაკლებად რეალისტურია და რთულად ადმინისტრირებადი;

ბ) **ნულოვანი ვარიანტი** - მხოლოდ ტრადიციული ავტომობილებით შეუზღუდავი გადაადგილება და ნებისმიერ ადგილას პარკირება. ეს გამოიწვევს ქაოტურ მოძრაობას, გარემოს დაზინძურებას, დისკომფორტსა და ავარიული სიტუაციების შექმნას. ამასთან, ამ ვარიანტის

განხორციელება კურორტისთვის არამოგებიანია, რადგან ეწინააღმდეგება კურორტების ცნებას და, შედეგად, მის ტურისტულ მიმზიდველობას.

გ) მინიმალური ვარიანტი - გულისხმობს პარკირების მოქნილ სისტემას:

- შედარებით მსხვილი პარკინგი გოდერძის უღელტეხილზე, ძირითადად ტრანზიტული ტურისტებისთვის, სადაც ასევე განთავსებული იქნება მწვანე მობილობის საშუალებების გასაქირავებელი პუნქტი;
- მომცრო ზომის პარკინგები კლასტერის უბნებში (სადაც ამის საშუალება მოიძებნება) და ზამთრის პირობებში საბაგირო სადგურების ქვედა სადგურებთან.

ეს ვარიანტი ოპტიმალურია, რადგან წარმოადგენს ყველა სახის ტურისტის გემოვნების დაკმაყოფილებას და კომპრომისს ორ პოლარულ მიდგომას შორის (ავტომობილების მაქსიმალური კონცენტრაცია ერთ გამსხვილებულ პარკინგზე და ავტომობილების დისპერსული პარკირება ყოველი კოტეჯის წინ). ამასთან, ასტიმულირებს მწვანე მობილობას.

ალტერნატივა 6

ა) **მაქსიმალური ვარიანტი** - სოფლის მეურნეობის ალპური მეცხოველობისა და მებოსტნეობის პოპულარიზაციის;

ბ) **ნულოვანი ვარიანტი** - სოფლის მეურნეობის ტრადიციულ ფორმების ბუნებრივი დაკნინების ტენდენცია;

ა) **მაქსიმალური ვარიანტი** გულისხმობს სოფლის მეურნეობის განვითარება ახლებურ ხედვას, რომლის დროსაც გათვალისწინებული უნდა იყოს ადგილობრივი ეკონომიკური პირობები, ისტორიული ტრადიციები და აგრარულ პროდუქციაზე ტურისტთა მზარდი ნაკადის მოთხოვნის გაჯერება, ასევე მემთეურებისა და შინამეურნეობების ეკონომიკურ გაძლიერებას ხელი უნდა შეუწყოს სოფლის მეურნეობასთან უშუალოდ დაკავშირებული საცხენოსნო, აგრო-და გასტროტურიზმის განვითარება.

ბეშუმში გამართლებულია მეცხოველობის ეტაპობრივად ექსტენსიური ფორმიდან ინტენსიურზე გადაყვანა (ძოვების ადგილმონაცვლეობის პრინციპის გამოყენებით) და ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციის წარმოება, რა დროსაც აქცენტი უნდა გაკეთდეს არა რაოდენობრივ, არამედ ხარისხობრივ მაჩვენებლებზე და პროდუქციის უვნებლობაზე. ეს ვარიანტი ხელს შეუწყობს კლასტერში მდგარდობის მიღწევას და კულტურულ ეკონომიკური ტრადიციების ესოდენ საჭირო შენარჩუნებას.

ბ) **ნულოვანი ვარიანტი** - გულისხმობს კლასტერში ტრადიციული სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის დაკნინებას და დეპულაციას, რაც საბოლოოდ იმოქმედებს კლასტერის მდგარდ განვითარებაზე, ტურიზმის დივერსიფიცირების შემცირებაზე. ეს, საბოლოოდ, გამოიწვევს კულტურული და აგროტურიზმის მიმართულებების დაკნინებას.

გეგმარებითი ალტერნატივების განხილვის შემთხვევაში სხვადასხვა გარემოსდაცვით პარამეტრებზე ზემოქმედების ხარისხობრივი ანალიზი განხორციელდება ქვემოთ მოყვანილი ცხრილის ფორმატით (იხ. ცხრილი 1):

ცხრილი 1. გეგმარებითი ალტერნატივების შედარება

ალტერნატივები პოტენციური ზემოქმედების ფაქტორები	გეგმარებითი ალტერნატივა 1 (მაქსიმალური ვარიანტი)	ნულოვანი ალტერნატივა (გეგმარების გარეშე)
გეოლოგია, ნიადაგები, მიწის გამოყენება		
- ზემოქმედების ფაქტორი 1		
- ზემოქმედების ფაქტორი 2		
- ზემოქმედების ფაქტორი ...		
წყლის რესურსები		
- ზემოქმედების ფაქტორი 1		
- ზემოქმედების ფაქტორი 2		
- ზემოქმედების ფაქტორი ...		
ბიომრავალფეროვნება		
- ზემოქმედების ფაქტორი 1		
- ზემოქმედების ფაქტორი 2		
- ზემოქმედების ფაქტორი ...		
ჰაერის ხარისხი		
- ზემოქმედების ფაქტორი 1		
- ზემოქმედების ფაქტორი 2		
- ზემოქმედების ფაქტორი ...		
ნარჩენების გენერირება		
- ზემოქმედების ფაქტორი 1		
- ზემოქმედების ფაქტორი 2		
- ზემოქმედების ფაქტორი ...		
ადამიანის ჯანმრთელობა		
- ზემოქმედების ფაქტორი 1		
- ზემოქმედების ფაქტორი 2		
- ზემოქმედების ფაქტორი ...		
სოციო-ეკონომიკური		
- ზემოქმედების ფაქტორი 1		
- ზემოქმედების ფაქტორი 2		
- ზემოქმედების ფაქტორი ...		

შენიშვნა: რანჟირების დონეებია ძლიერი უარყოფითი ზემოქმედება (-2), უარყოფითი ზემოქმედება (-1), ზემოქმედება ცვლილების გარეშე (0), დადებითი ზემოქმედება (+1), ძლიერი დადებითი ზემოქმედება (+2)

5.1.3. კონკრეტული დარგების და საქმიანობების ალტერნატივები

ალტერნატივების რანჟირების ანალოგიური მიდგომები იქნება გამოყენებული კონკრეტული მნიშვნელოვანი ზემოქმედების მქონე დარგობრივი საქმიანობებისთვის, როგორებიცაა,

მაგალითად, სამთო ზამთრის ტურიზმის ალტერნატივები; და სხვა დარგობრივი ინიციატივები.

ცხრილი 2. კონკრეტული საქმიანობების ალტერნატივების შედარება¹⁷

ალტერნატივები	ჰაბიტატის აღდგენა	საძოვრების მენეჯმენტი	სამკურნალო მცენარეების მოშენება	დეკანების დაცვა/ აღდგენა/ შენარჩუნება	აერაციის ლაგუნა	ეკოსაგანმანათლებლო პროგრამაზე	სხვა
პოტენციური ზემოქმედების ფაქტორები							
ბიომრავალფეროვნების გაღარიბება							
ნიადაგის შეშფოთება, ეროზიული და მეწყრული პროცესები							
გრუნტის წყლის ხარისხი							
ბუნებრივი წყაროების წყლის ხარისხი							
სუბალპური ფაუნის წარმომადგენლები							
ნარჩენების გენერირება							
ადამიანის ჯანმრთელობა							
სოციო-კულტურული ასპექტები							
სხვა გამოვლენილი ფაქტორ(ებ)ი ...							

შენიშვნა: რანჟირების დონეებია ძლიერი უარყოფითი ზემოქმედება (-2), უარყოფითი ზემოქმედება (-1), ზემოქმედება ცვლილების გარეშე (0), დადებითი ზემოქმედება (+1), ძლიერი დადებითი ზემოქმედება (+2)

5.2. საბაზისო კვლევები

წინამდებარე ქვეთავში ჩამოყალიბებულია ის ზოგადი და სპეციფიკური კვლევები, რომელთა განხორციელება რეკომენდებულია სგმ-ის მომზადების პროცესში. კერძოდ, სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების ინფორმაციით უზრუნველსაყოფად საჭირო საბაზისო კვლევების იდენტიფიკაციის პროცესში ორგვარი მიდგომაა გამოყენებული.

5.2.1. ზოგადი საბაზისო კვლევები

პირველი ეფუძნება „სტრატეგიული გარემოსდაცვითი კოდექსით“ მოთხოვნილ და სგმ საუკეთესო პრაქტიკის გამოცდილებას და ითვალისწინებს **ზოგადი გარემოს დაცვითი** და **ადამიანის ჯანმრთელობასთან** დაკავშირებული საკითხების დადგენას და მონაცემების მოძიებას გეგმარებითი არეალისთვის შემდეგი ძირითადი მიმართულებებით:

ბიომრავალფეროვნება: ლანდშაფტი (ჰაბიტატები, ფლორია და ფაუნა); ნიადაგები; წყალი; კლიმატური ფაქტორები და კლიმატის ცვლილება; ძირითადი ბუნებრივი და კულტურული

¹⁷ ამ ალტერნატივების ტექნიკური დახასიათება იხ. მაგ. ანგარიშში Ch. Shmandt, Preliminary Assessment of Wastewater Sub-sector for Small Cities and Towns in Georgia (preliminary steps towards a wastewater management strategy), commissioned by The World Bank Hydrology Expert Facility and MDF, December 2010, Tbilisi, Georgia.

ფასეულებები; მატერიალური აქტივები; გეოსაფრთხეები; ანთროპოგენური ფაქტორები; ადამიანის ჯანმრთელობა; სხვა იდენტიფიცირებული ფაქტორები.

ხედვის პოსტულატები: რამდენიმე შენობას (მემთეურების იალიებს) მინიჭებული აქვს კულტურული მემკვიდრეობის სტატუსი;

ფუნქციონირებს ზამთრის სამთო-სათხილამურო კურორტი, ამოცანები: საბაგიროებისა და მათი სასრიალო ტრასების პროექტირება და მოწყობა: D1, D3, P1-6; D2, D4 და D5 საბაგიროების პროექტირება და მოწყობა;

ზამთრის სხვა ატრაქციების პროექტირება და მოწყობა

მოწყობილია ვერტოდრომი და სათადარიგო ბაქანი ამოცანები საკითხის ინიცირება, პროექტირება, შეთანხმება, დამტკიცება, სამშენებლო სამუშაოები

საზღვრები, კლასტერში შემავალ ერთეულებს მინიჭებული აქვს შესაბამისი სტატუსები. ამოცანები; კლასტერის საზღვრის პროექტის შემუშავება/შეთანხმება; კლასტერის საზღვრის პროექტის დამტკიცება; შემავალი ერთეულების საზღვრების შემუშავება/შეთანხმება; შემავალი ერთეულების საზღვრების დამტკიცება; კლასტერის ფუნქციური ზონირების შემუშავება/დამტკიცება; კლასტერში შემავალი ერთეულების სტატუსების პროექტების შემუშავება; კლასტერში შემავალი ერთეულების სტატუსების პროექტების შეთანხმება;

მოწესრიგებულია საგზაო და საინჟინრო ინფრასტრუქტურა; ამოცანები: კლასტერის ფუნქციური ზონირების შემუშავება/დამტკიცება; კლასტერში შემავალი ერთეულების სტატუსების პროექტების შემუშავება; კლასტერში შემავალი ერთეულების სტატუსების პროექტების შეთანხმება; კლასტერში შემავალი ერთეულების სტატუსების პროექტების შეთანხმება.

დამყარებულია ფუნქციურ-გეგმარებითი წესრიგი, განვითარდა და ფუნქციონირებს სოციალურ-კულტურული ინფრასტრუქტურა, ამოცანები: წყალსადენის ქსელის განვითარება; ჩამდინარე და ზედაპირული წყლების გაწმენდა; ელ. მოძარგების განვითარება; გაზიფიცირება; ფიჭური კავშირგაბმულობა

მდგრადი და დაბალანსებული განვითარების მიღწევა; მიმზიდველ, კონკურენტუნარიან, თანამედროვე დონის სამკურნალო - გამაჯანსაღებელ და სარეკრეაციო კურორტად ჩამოყალიბება; კურორტის მართვა Covid-ეპიდემიასთან დაკავშირებული შეზღუდვების გათვალისწინებით; დივერსიფიცირებული ტურიზმის განვითარება.

დაპროექტების პრინციპები გულისხმობს შემდეგს: „განაშენიანების გეგმის პროექტი შემუშავებული უნდა იქნას კოდექსის მე-8 მუხლით დადგენილი დაგეგმვის პრინციპების დაცვით. გარდა ამისა, გამოყენებული უნდა იქნეს: „ჩვენი სამყაროს გარდაქმნა: 2030 წლის დღის წესრიგი მდგრადი განვითარებისათვის“ მიზანი 11-ის შესაბამისად: ქალაქებისა და დასახლებების ინკლუზიური, უსაფრთხო და მდგრადი განვითარება; - ბუნებრივი და ადამიანის მიერ სახეცვლილი გარემოს, სარეკრეაციო, ტურისტული, სატრანსპორტო და საინჟინრო ინფრასტრუქტურის ჰარმონიული განვითარება; - მწვანე ეკონომიკის მიდგომები; - ინვესტიციების მოზიდვის, მოსახლეობის დასაქმებისა და კონკურენტუნარიანობის გაზრდის წინაპირობების მიზნით, საერთაშორისო პრაქტიკაში დანერგილი, თანამედროვე მიდგომებისა და გადაწყვეტების გამოყენება; თანამონაწილეობითი დაგეგმვის მიდგომის გამოყენება“ (კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის განაშენიანების გეგმა (კონცეფცია). ეს ყველფერი უნდა აისახოს სგშ-ს დოკუმენტში.

5.2.2. კონკრეტული საბაზისო კვლევები (ეკოლოგია/გარემოს დაცვა)

მეორე მიდგომით, გაანალიზდა გეგმის კონცეფციის პროექტის შინაარსი, რის შედეგადაც გამოიყო კონკრეტული გარემოსდაცვითი საკითხები, რომელთა გაანალიზება რეკომენდებულია სგშ-ის ანგარიშის მომზადების პროცესში განსახორციელებელი საბაზისო კვლევების ფარგლებში.

ქვემოთ მოცემულია გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით რელევანტური ის საკითხები რომ აუცილებელია აისახოს სგშ-ში:

- გეგმარებითი ტერიტორია - კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილი და შქერნალი - განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია განვითარების გენერალური გეგმის შემუშავება შესაბამისი სკოპინგი და სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შენასების მომზადება;
- სგშ-ში უნდა აისახოს გოდერძის უღელტეხილის ღირებულება საქართველოს ტერიტორიაზე გამავალი საერთაშორისო სავაჭრო-სატრანზიტო გზების სისტემაში;
- დამსვენებლების ჯანმრთელობა და ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგი;
- ტყის ფართობების აღდგენა/ გაშენება. ხულოს სატყეო ადმინისტრაციის ზეგნის სატყეოს: დაპროექტებული ბუნებრივი განახლებები აჩიჩქვნით შემდეგ კვარტლებსა და შესაბამის უბნებში როგორცაა: კვარტალი 42 უბანი 38; კვარტალი 3 უბანი 3; კვარტალი 18 უბანი 3; კვარტალი 18 უბანი 13; კვარტალი 22 უბანი 45; კვარტალი 23 უბანი 30; კვარტალი 9 უბანი 3; კვარტალი 9 უბანი 1; კვარტალი; 7 უბანი 29. დასრულებული და მიმდინარე ბუნებრივი განახლებები: კვარტალი 57 უბანი 3; კვარტალი 7 უბანები 7,10, 25, 29; კვარტალი 11 უბნები: 7,10,11,13,14, კვარტალი 9 უბანი 3; კვარტალი 22 უბნები: 4,5; კვარტალი 18 უბნები: 7,8,13; კვარტალი 23 უბანი 30
- საძოვრების რეგულირება;
- ალტერნატიული მზის ჰელიო პანელების დანერგვა;
- სასმელი წყლის მონიტორინგი;
- მეწყერული და ეროზიული პროცესების პრევენცია/ტერიტორიების მართვა ზონირებით („სეთბეკი“);
- სანიტარიული მკაცრი დაცვის ზონაში მინერალური წყლების, სამკურნალო ტალახის ბუნებრივ გამოსასვლელებთან არსებული და სასმელი წყლის წყალშემკრებ აუზთან ჩამოყალიბებული ალპური სფაგნუმიანი ტორფნარი ჰაბიტატის მკაცრი დაცვა/მონიტორინგი, როგორი სუბალპური კლიმატის ლოკალური კლიმატის, ჰიდროლოგიური რეჟიმისა და სუბალპური ეროზიული პროცესების მარეგულირებელისა; გლობალურ დათბობასთან დაკავშირებული სტიქიური მოვლენების სიხშირისა და სიმძლიერის გაზრდა, ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუარესება;
- კლიმატის ცვლილების ზემოქმედების შეფასება სუბალპური სარტყლის კურორტზე/ეკო, აგრო და სამთო ტურიზმზე;
- გოდერძის უღელტეხილი და ეთნოლოგია, როგორც ერთ-ერთი ეკოტურისტული პროდუქტი;
- გოდერძის უღელტეხილი - დიაოხელების, იუტერუხების, კატარზენების, ბიმერების და ქრონოლოგიურად სხვადასხვა ისტორიულ საფეხურზე განსახლების ერთ-ერთი არეალი როგორც ტურისტული პროდუქტი;
- ბუნებრივ და ანთროპოგენურ კატასტროფულ საფრთხეებზე რეაგირება;
- განვითარების უარყოფითი ვიზუალური ზემოქმედება (ლანდშაფტის შემადგენელი ჰაბიტატების მოდიფიკაცია/დეგრადაცია);

- ინფრასტრუქტურის კუმულატიური ზემოქმედების შეფასება;
- საკანალიზაციო სისტემის მდგომარეობა;
- სასტუმროების საკანალიზაციო წყლების და გამწმენდი ნაგებობების საკითხი;
- „მწვანე გარიგება“ რომლის მთავარი მიზანია ემისიის შემცირება და დეგრადირებული ჰაბიტატების აღდგენა;
- „მწვანე დასახლების“ და „მწვანე არქიტექტურის“ ფილოსოფიის არქიტექტურულ-გეგმარებითი ხერხებით რეალიზება, ენერგოეფექტურობის პრინციპების ჩათვლით;
- ღამის განათების შემცირება („სინათლის დაბინძურების“ საკითხი);
- მუნიციპალიტეტის ყოველწლიურ სამოქმედო გეგმაში გარემოს დაცვის კომპონენტის აუცილებელი გათვალისწინება დაცული მუხლის ფორმატში;
- ნაგავსაყრელის არსებობა/არარსებობა;
- სამშენებლო ნაგავსაყრელის არსებობა/არარსებობა, სანაყაროების მართვა;
- ბიოლოგიური ნარჩენების კომპოსტირების საკითხები;
- ნარჩენების მართვის ეკონომიკური მექანიზმები (მათ შორის ტურიზმის სექტორი);
- მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვის გეგმის განახლება და სგშ;
- ტერიტორიული ზონირების შემუშავება და შესაბამისი აკუსტიკური რეჟიმების დადგენა გართობისთვის, მ.შ. საღამოს ხმაურის, ფოიერვერკების პრაქტიკის აღკვეთა;
- პარკინგის უზრუნველყოფის-ოპტიმიზაციის გარემოსდაცვითი ასპექტების შეფასება;
- ტურიზმის და მისი ინფრასტრუქტურის განვითარების ალტერნატივების შეფასება;
- ტურიზმის შემოთავაზებული საიტების გარემოსდაცვით შეფასება, მართვის გეგმები;
- ტურიზმის ეკოლოგიური ტევადობის (tourism carrying capacity) შეფასება/დადგენა;
- მეცნიერულად შესწავლილი და დამუშავებული ლეგენდების სხვადასხვა ტურისტულ ჯგუფებისათვის მიწოდება;
- გოდერძის უღელტეხილისა და ბეშუმის არქეოლოგიური მემკვიდრეობის პოპულარიზაცია და მათი როგორც რეგიონისათვის ღირებული ობიექტების ტურისტულ პროდუქტად მომზადება*;

---

*გოდერძის უღელტეხილი და მისი შემოგარენი არაერთ კულტურულ ძეგლს აერთიანებს. ისინი საყურადღებოა არა მარტო კონკრეტულად სამეცნიერო-კვლევითი კუთხით, არამედ რეგიონის ისტორიული წარსულის რეკონსტრუქციისა და შესაბამისად, მისი ტურისტულ მარშრუტში ასახვის თვალსაზრისითაც. ამ მხრივ ბეშუმის ნამოსახლრები გამორჩეულია. გოდერძის უღელტეხილი ალპური ზონის საიალად დასახლებაა. ზაფხულის განმავლობაში აქ თავს იყრის ზემო აჭარის მოსახლეობა, სოფელ უდესა და არალის იალაღების გათვალისწინებით კი მათ სამცხის მოსახლეობაც უერთდება. მოიალადე-მესაქონლეთა და მწყემსთა ისტორიული მეხსიერება არაერთ საინტერესოზეპირ ისტორიას ინახავს. მათ შორისაა გადმოცემები საზაფხულო სეზონური დასახლებების, ძველი ნამოსახლარების, „დედა-შვილის სასაფლაოს“, ტოპონიმ „გოდერძის“ ინგლისური დანადგარებით აღჭურვილი ხის სახერხი საწარმოებისა და სხვათა შესახებ. ამ თქმულებებს სათანადო მეთოდოლოგიური მიდგომით შეკრება და მთლიანობაში გააზრება სჭირდება, რის შემდგომ შესაძლებელი იქნება

- ბუნებრივი რესურსების უკონტროლო გამოყენების გარემოსდაცვითი ზემოქმედების შეფასება (ხე-ტყის მოპოვება და სხვა);
- ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციის წარმოების „აგროტურიზმი“ ხელშეწყობა;
- წყალმომარაგება-წყალარინების სისტემების გაუმჯობესების ღონისძიებები;
- საკანალიზაციო წყლების გამწმენდი ინფრასტრუქტურა და ზემოქმედებები;

- სტრატეგიული დოკუმენტის განხორციელებისთვის დადგენილი დასახლებული პუნქტების სიმჭიდროვისა და შენობებისთვის დასაშვები სიმაღლის ზღვრები;

გრგ-ს კონცეფციის მიხედვით საინჟინრო-საგზაო ინფრასტრუქტურის დაგეგმვისას გამოყენებულია ვარიანტული დაპროექტების ხერხი (ალტერნატივების განხილვით). ასე მაგალითად, საავტომობილო მოძრაობის დაგეგმვისას, განიხილებოდა 2 ვარიანტი: 55 - ა - „კლასტერის“ „მწვანე ზონად“ გამოცხადება და მის შიგნით „მხოლოდ „მწვანე მობილობის“ დაშვება; - ბ - საავტომობილო მოძრაობის კომბინირებული სქემის დაშვება - კურორტის ფარგლებში აკრძალვა (სპეცმანქანებისა და ერთჯერადი შესვლა-გამოსვლის გარდა); დანარჩენ ტერიტორიაზე ავტომობილების მოძრაობის მკაცრი რეგულაცია, ელექტრო ავტომობილებისათვის პრიორიტეტის გათვალისწინებით. რაც აუცილებლად უნდა აისახოს განხილულ იქნას სგშ-ს დოკუმენტში.

სგშ უნდა მოიცავდეს ასევე:

-განაშენიანების გეგმით გათვალისწინებულ ღონისძიებების განხორციელების საანგარიშო პერიოდს, მათ შორის გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის დანართებით გათვალისწინებულ იმ საქმიანობებს, რომელთა განხორციელებაც იგეგმება სტრატეგიული დოკუმენტის ფარგლებში;

- წარმოდგენილი უნდა იყოს გეგმის განხორციელების შემთხვევაში ყველა შესაძლო დაბინძურების შემარბილებელი ღონისძიება;

- უნდა შეფასდეს გეგმის სხვადასხვა სექტორულ და მულტისექტორულ სტრატეგიულ დოკუმენტთან კავშირი;

- საზოგადოების ინფორმირებისა და მონაწილეობის შესახებ ინფორმაცია, თარიღების, განხილული საკითხებისა და სტრატეგიული დოკუმენტის მომზადების პროცესში მიღებული შენიშვნების გათვალისწინების შესახებ;

- ინფორმაციას შემოთავაზებული ხედვების განხორციელების შემთხვევაში, მოსახსნელი ნიადაგის ფართობისა და მოცულობის თაობაზე;

- საპროექტო ტერიტორიებზე ბიომრავალფეროვნების აღწერას, საქმიანობისგან გამოწვეული ზემოქმედების ხარისხს და შესაბამის შემარბილებელ ღონისძიებებს;

- ინფორმაციას დაგეგმილი ინფრასტრუქტურული პროექტების მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე ატმოსფერულ ჰაერზე და გარემოს სხვა კომპონენტებზე შესაძლო ზემოქმედების შესახებ;

- სტრატეგიული დოკუმენტის განხორციელების მონიტორინგთან დაკავშირებულ ინფორმაციას, სადაც აისახება გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ძირითადი საკითხები;

- გარემოზე ზემოქმედებას ეკო და აგრო ტურიზმის განვითარებისას ტურისტული ნაკადის ზრდის პროცესში;

სგშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს სტრატეგიული დოკუმენტის განხორციელების ადგილის და აღნიშნული დოკუმენტით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელებისათვის შერჩეული ტერიტორიების shp ფაილები;

სგშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს ინფორმაციას არსებული რეკრეაციული ტერიტორიების შესახებ ან/და მათი განაწილების თაობაზე ერთ სულ მოსახლეზე. ტერიტორიები, რომელთაც შემდგომ მიენიჭებათ შესაბამისი სარეკრეაციო ზონირება.

გრგ-ს შემუშავების პროცესში მომზადდა ლანდშაფტის დაცვის კონცეფცია (იხ. დანართი კონცეფცია). რომლის მიხედვითაც ლანდშაფტის დაცვის კონცეფცია კურორტ ბეშუმსა და მის მიმდებარე ტერიტორიებზე ძირითადად წარმოდგენილია საშუალო და მაღალმთიანი ლანდშაფტი, ძლიერად დანაწევრებული, დამრეც ფერდობიანი და ბრტყელთხემიანი წყალგამყოფებით, ეროზიულ-დენუდაციური რელიეფით, ზომიერად ცივიდან ცივისკენ გარდამავალი ჰავით, მთა-მდელოს ნიადაგებით, სუბალპური და ალპური მცენარეულობით. ბუნებრივ კლიმატური პირობებიდან გამომდინარე კურორტ ბეშუმის საპროექტო ტერიტორიაზე ნარჩუნდება არსებული ჰაბიტატები და ემატება სუბალპური სარტყლისათვის დამახასიათებელი ახალი, გაშენებული ტერიტორიები. ლანდშაფტის დაცვის გეგმის კონცეფციიდან გამომდინარე, კურორტ ბეშუმის გეგმარებით სტრუქტურაში მწვანე ტერიტორიის ოთხი ზონა მოიაზრება . 1. საზოგადოებრივი მწვანე ზონა . (პარკები) მდებარეობს ყველაზე ცენტრალურ ტერიტორიაზე და მოიაზრება ყველა ასაკის მაცხოვრებლებისათვის სოციალურად აქტიური ზონად, სადაც საბავშვო მოედნები (ატრაქციონები), ამფითეატრები და ფანჩატურები განთავსდება. გაშენდება სუბალპური ზონისათვის დამახასიათებელი მცენარეულობა დაირგვება ბუჩქები და სუბალპური მაღალბალახიულობა, მოეწყობა ყვავილნარები ,NBS (ბუნებრივი ლანდშაფტები) .

ზონა ბულვარი. (სასეირნო განიერი ქუჩა), ნაკლებად დასახლებული ტერიტორია კურორტის ცენტრში. ეს ტერიტორია კურორტის საცხოვრებელ სახლებს კურორტის ცენტრალურ ნაწილთან აკავშირებს. ყველა ევროპულ კურორტს გააჩნია ცენტრალურ ტერიტორიაზე ბულვარის სასეირნო ქუჩები სადაც მოიაზრება საფეხმავლო ბილიკები, ველობილიკები, სასეირნო გზები საბავშვო ეტლებისათვის.შშმ პირებისათვის: ეტლით მოსიარულეთათვის მოეწყობა სასეირნო გზები, უსინათლოებისა და სმენადაქვეითებულებისათვის დამონტაჟდება და მოეწყობა სასეირნო ბოლიკი. ბულვარის ტერიტორიის განაშენიანება სუბალპური მარადმწვანე მცენარეულობით (ადმოსავლური ნამვი, სოჭი, სოსნოვსკის ფიჭვი) განხორციელდება. 3.სპორტული ზონა. სპორტული ზონა განთავსდება სტადიონთან ახლოს, სადაც მოსახლეობა ამ ტერიტორიაზე იკრიბება სპორტული ღონისძიებების ჩასატარებლად. სპორტულ ზონაში მოიაზრება სპორტული ტრენაჟორები, სტადიონი, კორტები და კალათბურთის მოედანი, გასახდელები. 4.დასვენების ზონა. რომელიც ძირითადი ლანდშაფტური კონცეფციის შემკვერელი ნაწილია და მოიცავს კურორტის მომიჯნავე სუბალპური სარტყლის ტყეებს.

კონცეფციაში განხილული გამწვანების რეგლამენტის მიხედვით:

- გამწვანებულ ტერიტორიად მონიშნული მიწის ნაკვეთები უნდა დარეგისტრირდეს ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის და/ან აჭარის ა. რ. საკუთრებად, თანდართული მონაცვლეობის გეგმის შესაბამისად (კოდექსი, მუხლი 51). მათი გამოყენება განაშენიანებისთვის დაუშვებელია, ხოლო ნებისმიერი სხვა სახის გამოყენება დასაშვებია მხოლოდ გდგ / ამ გეგმის მოთხოვნათა შესაბამისად;
- გამწვანებული ტერიტორიის მიწის ნაკვეთიდან დასაშვებია ახალი მიწის ნაკვეთის გამოყოფა და/ან სერვიტუტის უფლების დადგენა, მხოლოდ დროებითი სარგებლობის უფლების გადაცემის მიზნით და მისი გამოყენება ამ გეგმით/გდგ დადგენილი რეგლამენტის დაცვით. გამოყენების ვადას ადგენს შესაბამისი უფლებამოსილი ორგანო.

სგშ-ის ანგარიშის მომზადებისას გასათვალისწინებელია შემდეგი ინფორმაცია:

- კურორტ ბეშუმის განვითარებისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ბეშუმის ბუნებრივ მინერალურ წყლებსა და სამკურბალო ტალახს. და ამ მხრივ ბეშუმის, როგორც

ბალნეოლოგიური კურორტის სტატუსის მინიჭებას. „წყლის შესახებ“ საქართველოს კანონის 21-ე მუხლის (სანიტარიული დაცვის ზონები) მე-4 პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, პირველ სარტყელში (მკაცრი რეჟიმის ზონა) აკრძალულია „ნებისმიერი მშენებლობა, გარდა წყალსადენის ნაგებობებისა; ნებისმიერი დანიშნულების საცხოვრებელი და ადმინისტრაციული შენობების განთავსება; მილსადენის გაყვანა (გარდა წყალსადენის ნაგებობების მომსახურებისათვის აუცილებელისა); ჩამდინარე წყლების ჩაშვება, ბანაობა, პირუტყვის ძოვება.

- სპორტული ობიექტების/მოედნების პროექტირება განხორციელდეს სამინისტროს სპორტის განვითარების დეპარტამენტთან კონსულტაციით, შემდგომში სპორტული ინფრასტრუქტურის საერთაშორისო სტანდარტებთან და სპორტული ტურიზმის თანამედროვე საბაზრო მოთხოვნებთან შესაბამისობის მიზნით.

5.2.3. კონკრეტული საბაზისო კვლევები (ჯანმრთელობის დაცვა)

კონკრეტული წინადადებები/მოთხოვნები იქნა იდენტიფიცირებული დარგობრივი შინაარსის საბაზისო კვლევების და განსახილველი საკითხების მიმართ მოსახლეობის და სტუმრების ჯანმრთელობის დაცვასთან მიმართებაში, რაც ქვემოთ არის წარმოდგენილი პუნქტობრივად, როგორც სგშ-ის ფარგლებში განსახილველი თემები:

- მოსახლეობის სოციალური ფონი, დასაქმება, სოციალურ სერვისებზე ხელმისაწვდომობა;
- მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურება, აგრეთვე ხელმისაწვდომობა სამედიცინო დაწესებულებებზე და ჯანდაცვის ობიექტებზე;
- ამბულატორიული, სტაციონარული, სასწრაფო სამედიცინო დახმარების სერვისები;
- სგშ-ს ანგარიშში განხილული იქნება ახალი კორონავირუსის საფრთხეების შეფასება (ჯანმრთელობის დაცვა, ტურიზმი).

აუცილებელია გოდერძისა და ბეშუმის ტერიტორიებზე არსებული ველური ბუნების შენარჩუნება, მკაცრი დაცვა, აღდგენას, რაც ხელს შეუწყობს სუბალპური სარტყლის სუფთა ჰაერის მდგრადობას, სუფთა წყაროს წყლებს, ჯანმრთელ ნიადაგს და ბიომრავალფეროვნებას. გულისხმობს ასევე: განახლებულ და ენერგო ეფექტურ შენობებს, ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტს, და სხვა.

5.3. ზემოქმედების შეფასება

5.3.1. სტრატეგიული ღონისძიებები

გოდერძის უღელტეხილი და კურორტი ბეშუმი მკვიდრადაა პოზიციონირებული საქართველოსა და საერთაშორისო ტურისტული დანიშნულების ადგილების (destinations) სისტემაში და შესაბამის მარშრუტებში. კურორტის უნიკალურობა - სამკურნალო მიკროკლიმატი და ამალღებული ემოციური შთაბეჭდილებების რესურსები - კარგადაა ცნობილი და სრულად გამოყენებული.

ადმინისტრაციული საზღვრების კორექტირება/ოპტიმიზება, სატყეო ფონდის მიწებთან და მეზობელ მუნიციპალიტეტებთან მიმართებაში. სგშ-ს დოკუმენტში აისახება ზუსტი საზღვარი, სავარაუდოდ საკურორტო ადგილი შეიძლება მოიცავდეს სუბალპური მუქწიწვოვანი ტყეს.

ენერგოუზრუნველყოფის დივერსიფიცირებული, საიმედო, ზაფხულისა და ზამთრის საკურორტო სეზონებში სტაბილურად მოქმედი სისტემის მშენებლობა - განახლებული სქემითა და კურორტის გაზრდილი მოთხოვნების გათვალისწინებით.

ლოკალური დაბამაფორმირებელი ობიექტებს, როგორცაა: ადმინისტრაციული (სათემო) ცენტრი, საპატრულო პოლიციისა და მაშველ-მეხანძრეთა პოსტი, სამედიცინო-საკონსულტაციო პუნქტი, აფთიაქი, საბანკო მომსახურების ობიექტი, ინტერნეტ-კაფე, ფართე პროფილის მაღაზიები, საზოგადოებრივი ტუალეტები, ავტომობილების პარკინგები, საწვავ გასამართი სადგური, ავტოტექნომომსახურების პუნქტი, ველოსიპედებისა და ბაგის (buggy) გაქირავების პუნქტი, საბავშვო-სათამაშო და სასპორტო მოედნები, ვეტერინარიული პუნქტი და ვეტაფთიაქი, სამთო-სათხილამურო არეალები (შეიცვლება სავარაუდოდ), ვეტერინარიული პუნქტი და ვეტაფთიაქი, აგრარული ბაზარი, კაფე-რესტორანი, პანორამული გადასახედები, ეკლესია, ღია ამფითეატრი, ღია ამფითეატრი, ავტოტრეილერების პარკი, ცხენების თავლა და გაქირავების პუნქტი, ვერტოდრომი, სატელეკომუნიკაციო ანძა, ავტომატური მეტეოპუნქტი, აუცილებელია დაემატოს ღია ცის ქვეშ, ინფრასტრუქტურა შშმ პირებისათვის. ყველა გასაქირავებელ ობიექტზე მოსწავლეებისა და სტუდენტებისათვის უნდა დაწესდეს 30-50 % იანი ფასდაკლება.

- ხელმისაწვდომობა საერთო სარგებლობის მწვანე სარეკრეაციო არეალებზე, მწვანე საერთო სარგებლობის საზოგადოებრივი ადგილებზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა და სპორტული ობიექტების მშენებლობა;
- ჯანსაღი და უსაფრთხო გარემოს ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება გეგმარების, გამწვანებით, ბუნებაზე დაფუძნებული მიდგომების დანერგვით/რეგლამენტირებით;
- ფიზიკური აქტივობა, ტრავმებისა და დაზიანებების ტენდენციები, შემცირების გზები;
- შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა ინტერესების გათვალისწინება;
- კერძო ავტოტრანსპორტზე მოთხოვნილების შემცირება, ალტერნატივების დანერგვა;
- ფეხით სიარულის, ველო ბილიკების ხელშეწყობა;
- წყალმომარაგების და სანიტარული პირობების, წყალარინებისა და კანალიზაციის სისტემის საკითხის შესწავლა (ტიპები, სასმელი წყლის ხარისხი, უწყვეტობა, ხელმისაწვდომობა, წყლის დაბინძურება, მონიტორინგი და სხვა), მისი გაფართოების შესაძლებლობა განაშენიანების ახალ ტერიტორიებზე ნებისმიერ ალტერნატივაში;
- მდინარეების დაბინძურება საკანალიზაციო ჩამდინარე წყლებით;
- ზედაპირული წყლის ანალიზი, მ.შ. მიკრობიოლოგიური კვლევის შედეგები;
- ახალი განაშენიანების პირობებში ღონისძიებები ნიადაგისა და წყლების დასაცავად;
- კურორტ ბეშუმის სანიტარული დაცვის ზონების პროექტის განხილვა და დამტკიცება;
- მაშველების ფუნქციებით უზრუნველყოფის შეფასება;
- ხმაურის გაზომვა, შეფასება, შემცირების ღონისძიებების დაგეგმვა (მ.შ. საგზაო);
- ნიადაგების დაბინძურების საბაზისო დონის გაუარესების შესაძლებლობის შეფასება სხვადასხვა დამაბინძურებლებით და სათანადო შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ელექტრომაგნიტური ველის გამოსხივების შეფასება და სათანადო ღონისძიებები;
- საყოფაცხოვრებო და სხვა ტიპის ნარჩენების მართვის არსებული ნაკლოვანებები და გეგმები, სწრაფად მზარდი ტურისტული პოტენციალის გათვალისწინებით;
- კლიმატის ცვლილებებისადმი ადაპტაციისა და ჯანმრთელობის ზიანის შემცირების ღონისძიებები, გეგმის ამოქმედების მონიტორინგის ინდიკატორები;
- სგშ-ში დეტალურად აღიწეროს საგანმანათლებლო ღონისძიებების ჩამონათვალი „მწვანე გარიგებიდან“ გამომდინარე;

- სგშ-ში დეტალურად უნდა აისახოს სანიტარიული ზონის ზონებში განსაკუთრებული ბიომრავალფეროვნების მქონე მადაკლკონსერვაციული ღირებულების მქონე სუბალპური ჰაბიტატების დაცვისა და შენარჩუნების აუცილებლობა.
- სგშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს დეტალურ ინფორმაციას განაშენიანების ტერიტორიაზე მოსახლეობის დემოგრაფიული და ჯანმრთელობის მდგომარეობის (მონაცემები გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებებზე) შესახებ;
- სგშ-ის ანგარიშში ასევე უნდა აღიწეროს დასაქმების რა ოდენობის ადგილების შექმნაა მოსალოდნელი კურორტ ბეშუმის განვითარების შედეგად, ასევე რა დადებით ცვლილებებს უნდა ველოდეთ დასაქმების მხრივ სასოფლო-სამეურნეო მიმართულებით, რა სახის ხელშეწყობაა საჭირო განათლების მხრივ;
- სგშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს ინფორმაციას სამედიცინო სერვისების შესახებ, კონკრეტულად კი სასტუმროების პირველადი დახმარების სამედიცინო პუნქტების, ასევე სააფთიაქო ქსელის განვითარების შესახებ;
- სგშ-ში უნდა გაანალიზდეს როგორია/როგორი იქნება ხელმისაწვდომობა საერთო სარგებლობის მწვანე სარეკრეაციო არეალებზე;
- სგშ-ში დეტალურად აღიწეროს წყალმომარაგებისა და სანიტარიის გამოწვევები და გადაჭრის გზები;
- სგშ-ში უნდა აისახოს მონიტორინგის მონაცემები ჰაერის კონკრეტულ დამაბინძურებლებზე, ასევე დამაბინძურებლების შესახებ ინფორმაცია. ასევე, მნიშვნელოვანია შენობის შიდა ჰაერის დამაბინძურებლების ანალიზი, და ბოლოს, ჯანმო-ს რეკომენდაციების გათვალისწინება თამბაქოსგან თავისუფალი ადგილების შექმნასთან დაკავშირებით;
- დეტალურად უნდა აისახოს ნარჩენების მართვის შესახებ შემდეგი სახის ინფორმაცია: არსებული და სამომავლოდ მოსალოდნელი ნარჩენების ტიპები და რაოდენობა, ნარჩენების შეგროვების, გატანისა და უტილიზაციის ღონისძიებები ყველა ტიპის ნარჩენებისთვის;
- სგშ-ში ასევე უნდა აღიწეროს კლიმატის ცვლილების ადაპტაციისაკენ მიმართული ღონისძიებების დეტალური გეგმა, სავარაუდო ხარჯი და სამუშაოს მოცულობა, ასევე, მონიტორინგის ინდიკატორები. დეტალურად უნდა გაიწეროს ენერგოეფექტურობის პრინციპების დანერგვის გეგმა სხვადასხვა სექტორისთვის, მათ შორის ტურისტების.

ანალიზისას ზემოქმედებების შეფასება განხორციელდება სულ მცირე ზემოქმედების იმ მიმდებებისთვის და კატეგორიებისთვის, რომლებიც შემდეგ ცხრილშია დახასიათებული (იხ.

ცხრილი 3), ხოლო ზემოქმედების მასშტაბი დადგინდება რისკების მატრიცის საფუძველზე (იხ.ცხრილი 4). საქმიანობებისათვის შემარბილებელი ღონისძიებების და ქმედებების მითითება გარემოსდაცვითი ღონისძიებების პროგრამაში (იხ. შემდეგი თავი) აუცილებელი იქნება საშუალო და მაღალი მნიშვნელობის ზემოქმედებების მიმართ.

ცხრილი 3. მნიშვნელოვანი ზემოქმედებების განსაზღვრის მატრიცა

	მოკლევადიანი	საშუალოვადიანი	გრძელვადიანი	მუდმივმოქმედი	დროებითი	მეორადი	კუმულატიური	სინერგიული	დადებითი	უარყოფითი	
ზემოქმედების მიმდებები	S	M	L	P	T	2	C	Sy	+	-	შენიშვნა

ლანდშაფტი															
ჰაბიტატებისა და სახეობათა (ფლორა და ფაუნა) ბიომრავალფეროვნება															
ბუნებრივი წყაროები წყალი (გრუნტის, ზედაპირული)															
ნიადაგები															
კულტურული და ბუნებრივი მემკვიდრეობა															
ადამიანის ჯანმრთელობა															
ატმოსფერული ჰაერი															
კლიმატის ფაქტორები															
მატერიალური აქტივები															
ურთიერთკავშირები															
სხვა მიმღებები/რეცეპტორები															

ცხრილი 4. გარემოსდაცვითი რისკების განმსაზღვრელი მატრიცა

პარამეტრი	რისკის კატეგორიის შეფასება				
	+2	+1	0	-1	-2
მასშტაბი	უმნიშვნელო მოცულობა / რაოდენობა	მცირე მოცულობა / რაოდენობა	საშუალო მოცულობა / რაოდენობა	საშუალო მოცულობა / რაოდენობა	მაღალი მოცულობა / რაოდენობა
სიძლიერე	მცირე ზემოქმედება	საშუალო ზემოქმედება, ლოკალური, ადვილად მართვადი	საშუალო ზემოქმედება, მრავალ მდებარეობაზე	მნიშვნელოვანი ან რეგიონული მასშტაბის ზემოქმედება	ექსტრემალური სიძლიერის და/ან გლობალური პოტენციალის ზემოქმედება
ალბათობა	ნაკლებად ალბათური ჩვეულებრივ გარემოებებში	ადგილი აქვს საგანგებო პირობებში. ალბათობის შეფასება და მზადყოფნა გაადვილებულია	ადგილი აქვს დროდადრო განსაკუთრებულ გარემოებებში	ადგილი აქვს დროდადრო რუტინულ გარემოებებში	ადგილი აქვს ყოველთვის ჩვეულებრივ გარემოებებში
ხანგრძლიობა	პიკური სიტუაცია, ხანმოკლე, ერთდღიანი ხანგრძლიობის	ერთ თვეზე ნაკლები ხანგრძლიობის	თვიდან ექვს თვემდე ხანგრძლიობის	წელიწადზე ნაკლები ხანგრძლიობის	ხანგრძლივი მოქმედების, წელიწადზე მეტი ან მუდმივ-მოქმედი

კურორტ ბეშუმისა და გოდერძის უღელტეხილის განვითარების გენერალური გეგმის კონცეფციაში განხილულია გამოწვევები. როგორც გენერალური გეგმის კონცეფციის შემუშავების ერთ-ერთი წინაპირობა. კლასტერში გამოვლენილი ძირითადი ბუნებრივი, ანთროპოგენური, ტექნოგენური გამოწვევები და მათი აღმოფხვრის/მართვის ალგორითმებია. მომზადებულია კლასტერში გამოვლენილი ბუნებრივი, ანთროპოგენური, ტექნოგენური გამოწვევების აღმოფხვრისა და შესაბამისი პრობლემატიკის მართვან განვითარების ალგორითმები (შემდგომ - ალგორითმები). ალგორითმები შემუშავებულია როგორც საპროექტო დოკუმენტაციაში მიღებული გადაწყვეტების რეალიზების მიზნით, ისე, - რეკომენდაციების სახით, - კლასტერის მრავალმხრივი განვითარების მართვა-ადმინისტრირების უფრო ფართო სექტორულ თუ ინსტიტუციურ ფორმატებში განსახორციელებელი ქმედებებისათვის. სულ განხილულია 6 გამოწვევა შესაბამისი ალგორითმებით. ეს გამოწვევებია:

1. კლასტერის და მასში შემავალი გეგმარებითი ერთეულების სტატუს(ებ)ისა და ადმინისტრაციული საზღვრების გაურკვევლობა (მიუხედავად ბეშუმის ცენტრალური ნაწილისათვის „კურორტის“ სტატუსის მინიჭებისა, ის, სამართლებრივი თვალსაზრისით, საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების გათვალისწინებით, აკმაყოფილებს მხოლოდ „საკურორტო ადგილისათვის“ წაყენებულ მოთხოვნებს, რადგან მას არ გააჩნია კურორტისთვის აუცილებელი და კანონმდებლობით მოთხოვნილი სამკურნალოპროფილაქტიკური ინფრასტრუქტურა);
2. სახიფათო გეომორფოდინამიკური პროცესები და სხვა წარმოშობის საფრთხეები;
3. ტყის (მცენარეულობის) საფარის შემცირება და გამეჩხერება;
4. სასოფლო-სამეურნეო სექტორში არსებული გამოწვევები;
5. ტურისტული პროდუქციის გამრავალფეროვნება და სეზონის გახანგრძლივება;
6. ხანმოკლე ტურისტული სეზონი და 4-სეზონიან კურორტად გარდაქმნის იდეა

ტურიზმის განვითარების თვალსაზრისით, კლასტერს, უთუო მიზიდულობასთან და პოპულარობასთან ერთად, დღეს მნიშვნელოვანი გამოწვევები და ხარვეზები ახასიათებს. მათგან მთავარი - ხანმოკლე ტურისტული სეზონია, რომელიც მხოლოდ ზაფხულისა და ადრეული შემოდგომის 4 თვემდე პერიოდით იფარგლება. ამდენად, ტურისტული სეზონის გახანგრძლივება, ამ მხრივ კლასტერის ბუნებრივ-ეკოლოგიური რესურსების სრული გამოყენება და, საშუალოვადიან პესპექტივაში - უწყვეტი ფუნქციონირების 4-სეზონიან კურორტად განვითარება, ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევაა. ამ, უთუოდ, წარმტაცი იდეის განხორციელება ორ, განსხვავებული თავისებურებების მქონე ნაწილებად და გასააზრებელი და ტურისტების/ ვიზიტორების სპეციფიკური მოთხოვნილებების კატეგორიებზეა მოსარგები. ეს ნაწილები და ამოცანებია: - (1) ზამთრის სამთო-სათხილამურო კურორტის სრულფასოვანი ფუნქციონირება; - (2) შემოდგომისა და გაზაფხულის სეზონების (მათი გამაერთიანებელი ტერმინია - დემისეზონი) შესაბამისი ფუნქციური დატვირთვა, სათანადო ინფრასტრუქტურით უზრუნველყოფა, აქტიური ორგანიზაციული ღონისძიებები და ეფექტიანი მენეჯმენტი.

5.3.2. საორიენტაციო ღონისძიებები

სტრატეგიული დოკუმენტის დანერგვით გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე შესაძლო ზემოქმედების თავიდან აცილების, შემცირების ან შერბილების ღონისძიებების მოკლე აღწერა წარმოდგენილი იქნება გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის (იხ. 6. გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის მართვის გეგმისთვის შემოთავაზებული ფორმატი და მატრიცა

ცხრილი 5) და გარემოსდაცვითი ღონისძიებების პროგრამის (იხ. ცხრილი 6) ფორმატით. აღნიშნული ღონისძიებები შემუშავებული იქნება ზემოქმედებების საპასუხოდ, რომელთა შეფასება საშუალოდ ან ძლიერად ჩაითვლება რანჟირების შედეგად.

გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის და ღონისძიებების პროგრამის ქვემოთ წარმოდგენილ ფორმებში, მაგალითის სახით, საორიენტაციოდ მოყვანილია რამდენიმე ღონისძიება, რაც სავარაუდოდ, სხვა ღონისძიებებთან ერთად, წარმოდგენილი იქნება სგმ-ის ანგარიშშიც.

ღონისძიებები რანჟირებული იქნება მაღალი, საშუალო და დაბალი პრიორიტეტულობის ქმედებებად ეკოლოგიური ეფექტურობის, განხორციელების დროის, საინვესტიციო, საოპერაციო და არაპირდაპირი ხარჯების ხარისხობრივი შეფასების საფუძველზე.

5.3.3. ქალაქთმშენებლობითი ღონისძიებები

კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის უბნის განვითარების გენერალური გეგმის ხედვის მუხლი 3. ქალაქთმშენებლობითი ღონისძიებები მოცემულია ღონისძიებების ნუსხა შესაბამისი დასაბუთებებით, რომლებიც აისახება სგმ-ანგარიშში.

ქალაქთმშენებლობითი ღონისძიებები მოცემულია ღონისძიებების ნუსხა

ადმინისტრაციული (სათემო) ცენტრი დასაბუთება: მართვის თვალსაზრისით ცალსახად არ არის განსაზღვრული გოდერძ-ბეშუმის კლასტერის ადმინისტრაციული დაქვემდებარება ხულოს მუნიციპალიტეტის რომელიმე ადმინისტრაციული ერთეულის მიმართ. (ხულოს მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2014 წლის 7 ნოემბრის დადგენილება N29-ში, კლასტერის არცერთი ერთეული ფიგურირებს, თუმცა საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 3 ივლისის დადგენილება N428-ში, ფიგურირებს "კურორტი ბეშუმი".) ამასთან, ამ კურორტის მართვას ახორციელებს კურორტის დირექცია, რომლის კომპეტენცია არ სცდება კურორტის პირობით საზღვრებს. მიმდინარე პროექტის შესაბამისად კლასტერის განვითარებას სასურველია მოჰყვეს მისი გამოყოფა ცალკე ადმინისტრაციულ ერთეულად, რისთვისაც აუცილებელი იქნება შესაბამისი ორგანიზაციული ღონისძიებების გატარება და შენობის/სათავსის მოწყობა.

კურორტ ბეშუმის დირექცია. დასაბუთება: კურორტ ბეშუმის ცენტრში, განთავსებულია კურორტის დირექციის შენობა. შესაძლოა შენობის თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვა და კურორტის განვითარების კვალდაკვალ, პერსპექტივაში პერსონალის დამატება.

საკატრულო პოლიციისა და მაშველ-მეხანძრეთა განყოფილება დასაბუთება: ტურისტებისა და ვიზიტორების მაღალი კონცენტრაციის ადგილებში მართლწესრიგის კონტროლი აუცილებლობას წარმოადგენს. კლასტერი სავსებით აკმაყოფილებს დღევანდელ პირობებს, თუმცა კლასტერის განვითარების კვალდაკვალ აუცილებელია მისი გაძლიერება, როგორც საკადრო, ისე ტექნიკური თვალსაზრისით განყოფილების ფორმატში.

ტურისტულ საინფორმაციო ცენტრი. დასაბუთება: კლასტერში გათვალისწინებულია ტურისტულ საინფორმაციო ცენტრების მოწყობა - ერთი გოდერძის უღელტეხილზე (ყველა კატეგორიის), მეორე „კურორტ ბეშუმის“ ცენტრში.

სატელეკომუნიკაციო ანძა. დასაბუთება: კლასტერში არსებობს და ფუნქციონირებს სატელეკომუნიკაციო ანძა, რომელიც სრულად ფარავს კლასტერს.

მეტეოროლოგიური პუნქტი. დასაბუთება: გოდერძის უღელტეხილზე ადრე არსებული მეტეო სადგურის ნაცვლად გათვალისწინებულია მეტეო პუნქტის მოწყობა რომელიც ძირითადად მოემსახურება ვერტმფრენის რეისების მეტეოროლოგიურ უზრუნველყოფას.

ვერტოდრომი. დასაბუთება: სადღესოდ, საქართველოს მასშტაბით, ვერტმფრენების მარშრუტები მოქმედებს ნატახტრის აეროპორტიდან ათიოდე მიმარულებით; მათ შორის, გოდერძ-ბეშუმის კლასტერი არ არის. ამ კურორტზე ვერტოდრომის მოწყობა ხელს შეუწყობდა მაღალბიუჯეტო ტურიზმის განვითარებას და კლასტერის უფრო მაღალ პოზიციონირებას საერთაშორისო ტურისტულ ბაზარზე. ამ მხრივ, პოზიტიური ფაქტორია ქუთაისისა და ბათუმის აეროდრომების სიახლოვე. ამასთან, გასათვალისწინებელია გოდერძ-ბეშუმის კლასტერის რთული მეტეოროლოგიური ვითარება.

ავტომობილების პარკინგი. დასაბუთება: გოდერძ-ბეშუმის კლასტერის, როგორც კურორტის სპეციფიკა, მოსალოდნელი პიკური დატვირთვები და რთული რელიეფი კარნახობს ავტომობილების პარკინგების მოწყობას რამდენიმე ადგილას. ეს ადგილები შერჩეულია კლასტერის მომავალი განვითარებისა და ფუნქციური რადიუსების გათვალისწინებით. ამ ავტოპარკინგებიდან, უმსხვილესი გათვალისწინებულია გოდერძის უღელტეხილზე. ის ამავდროულად არის მწვანე მობილობის სადგური. (ავტო პარკინგების განთავსება დაზუსტდება დეტალური პროექტირების სტადიაზე).

ავტოსატრანსპორტო სერვისი. დასაბუთება: სამთო ტურიზმის პირობებში ავტომობილის ტექნიკური გამართულობა უსაფრთხო მოგზაურობის გადამწყვეტი ფაქტორია. აქედან გამომდინარე, ბეშუმ-გოდერძის კლასტერში ავტოტექნომსახურების პუნქტის არსებობა უპასუხებს ავტომობილისტების პრაქტიკულ მოთხოვნებს. უპრიანია ასეთი პუნქტის მოწყობა გოდერძის უღელტეხილზე, რადგან ის კლასტერისა და სამთო სათხილამურო კურორტ გოდერძის გარდა, აგრეთვე მოემსახურება ბათუმი-ახალციხე (შ1) საავტომობილო გზაზე მოძრავ ავტო ტრანსპორტსაც. შესაბამისად ინტეგრირებული იქნება საწვავგასამართ სადგურთან.

ველოსიპედებისა და ბაგის (buggy) გაქირავების პუნქტი. დასაბუთება: გოდერძ-ბეშუმის კლასტერის მიდამოები, დამსვენებლებს სთავაზობს ველოსიპედებითა და ბაგით მოგზაურობის საუკეთესო პირობებს. ტრანსპორტის ამ სახეობით შესაძლებელია გადაადგილება კლასტერის მთელს ტერიტორიაზე, რაც თავის მხრივ უზრუნველყოფს მწვანე მობილობის სისტემას. ეკოლოგიურად სუფთა ტრანსპორტი, რომელიც ამავდროულად ჯანსაღი ცხოვრების წესს გვთავაზობს, ძალზე მოთხოვნადია ტურისტებისთვის. შესაბამისად მსგავსის არსებობის შემთხვევაში დიდი აქტუალობით ისარგებლებს.

საზოგადოებრივი ტუალეტები. დასაბუთება: საზოგადოებრივი სანიტარია საქართველოში ყველა ტიპის დასახლების „აქილევსის ქუსლია“. ეს დრამატული გარემოება განსაკუთრებით მოუწესრიგებელია საკურორტო დასახლებებში, რომელთათვის დამახასიათებელია პიკური დატვირთვების მაღალი მაჩვენებლები, ამ შემთხვევაში - „შუამთობა“(ბეშუმობა). ამჟამად კლასტერში მოქმედებს სამი საზოგადოებრივი ტუალეტი, ერთი მათგანი მოქმედებს შუამთობის ჩატარების პერიოდში. გათვალისწინებულია ტურისტებისა თუ ვიზიტორების

კონცენტრაციის ადგილებში საზოგადოებრივი ტუალეტების ქსელი, კანალიზაციის საპროექტო სქემის გათვალისწინებით.

გამწმენდი ნაგებობა. დასაბუთება: არსებულ გამწმენდ ნაგებობებს ესაჭიროება რეაბილიტაცია, სიმძლავრის გაზრდა და ჩამდინარე წყლის გაწმენდის სრული ტექნოლოგიური ციკლის დანერგვა.

სასმელი წყლის რეზერვუარი. დასაბუთება: კლასტერის განვითარების კვალდაკვალ, წყალმომარაგების სტანდარტის შესაბამისად აუცილებელია არსებული რეზერვუარების რეაბილიტაცია და ახალი რეზერვუარების აგება. რამაც უნდა დააკმაყოფილოს მზარდი ტურისტული ნაკადის მოთხოვნილებები.

ელექტრო მომარაგების ქვესადგური. დასაბუთება: ქვესადგურების რაოდენობა და განთავსების საკითხებს წყვეტს შესაბამისი პროექტი, ამასთან გასათვალისწინებელია მათი უსაფრთხოების ზონები.

ჰიდროელექტრო სადგური. დასაბუთება: მიუხედავად იმისა, რომ ჰიდროელექტროსადგური კლასტერის საზღვრებს გარეთ მდებარეობს, შესაძლებელია მისი გათვალისწინება, საჭიროებისამებრ უწყვეტი ელ. მომარაგების მისაღებად.

საწვავგასამართი სადგური. დასაბუთება: ტურისტებისა თუ ვიზიტორების დიდი უმრავლესობისათვის გოდერძ-ბეშუმის კლასტერში მოგზაურობის საშუალება - საავტომობილო ტრანსპორტია. ადგილზე, ავტომობილის გამოყენება შესაძლებელია კლასტერის შემოგარენის, მაგ., მწვანე ტბის, დასათვალიერებლად. ამ პირობებში, კლასტერში აუცილებელია საწვავგასამართი (ბენზინი, დიზელი, გაზი) სადგურის მოწყობა - ყველა სანიტარიული, ეკოლოგიური და უსაფრთხოების პირობების გათვალისწინებით. სასურველია, ასეთი სადგური ინტეგრირებული იყოს პირველადი ავტოტექნომოსახურების პუნქტთან.

თხევადი გაზის რეზერვუარი/ გაზმომარაგების მანქანის სადგომი. დასაბუთება: ელექტროენერჯის შეღავათიანი ფასით სარგებლობა არ ხსნის საყოფაცხოვრებო მიზნებით გაზის გამოყენების საჭიროებას - გაზის ბალონების მეშვეობით. ამის განსახორციელებლად გოდერძ-ბეშუმის კლასტერში შეთავაზებულია გაზის რეზერვუარის განთავსების, ან, პირველ ეტაპზე, გაზმომარაგების სპეცმანქანის სადგომის ადგილი.

სხვადასხვა ტიპის სასტუმროები. დასაბუთება: კლასტერში ტურისტული მობილობის ზრდის ერთ-ერთი მთავარი განმაპირობებელი ფაქტორი, სხვადასხვა ტიპის სასტუმროების გამართული ფუნქციონირებაა. კლასტერში შემავალ, ამჟამად ფუნქციონირებად სასტუმროებს, სამომავლოდ დაემატება ახალი სასტუმროებიც, რომლებიც მაქსიმალურად იქნება გადანაწილებული კლასტერის მთელ ტერიტორიაზე.

საბანკო მომსახურების ობიექტი. დასაბუთება: მოსახლეობის საბანკო ურთიერთობებში ჩართულობისა და უნაღდო ანგარიშსწორების პრაქტიკის გაფართოების კვალდაკვალ, შესაბამისი მომსახურების უზრუნველყოფა - თუნდაც შეკვეცილ ფორმატში - სულ უფრო აქტუალური გახდება. ამიტომ, პირველ ეტაპზე, მოსაწყობია ბანკომატებისა და გადახდის აპარატები. (გოდერძის უღელტეხილზე; ალპური-ბოტანიკური ბაღის სავსებით უზონასა და კურორტ ბეშუმის ცენტრში).

ინტერნეტ-კაფე. დასაბუთება: მსოფლიო-საკომუნიკაციო ქსელში ჩართულობა - თანამედროვე ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია; ეს განსაკუთრებით ეხება ახალგაზრდა თაობას. ამრიგად, ინტერნეტ-კაფეს მოწყობა ბემუმ-გოდერძის კლასტერის სრულფასოვანი ფუნქციონირების ერთ-ერთ მიმართულებად მოიაზრება.

კაფე-რესტორანი. დასაბუთება: საზოგადოებრივი კვების მხრივ, გოდერძ-ბემუმის კლასტერში ტურისტებსა და ვიზიტორებს შეზღუდულად მიეწოდება სერვისი, რაც დამოკიდებულია კერძო ინვესტიციაზე. პროექტში გათვალისწინებულია კაფე-რესტორნების მოწყობის სარეკომენდაციო არეალები - გოდერძ-ბემუმის კლასტერის პოპულარული ესთეტიკური რესურსების გათვალისწინებით.

პანორამული გადასახედები. დასაბუთება: გოდერძ-ბემუმის კლასტერის შემთხვევაში, პანორამული გადასახედების შერჩევა ტურისტებისთვის კეთილმოწყობა განსაკუთრებულ დასაბუთებას არ საჭიროებს - ადგილობრივ მიკროკლიმატთან ერთად, სწორედ უნიკალური პანორამები განაპირობებს ამ კურორტის მზარდ მიზიდულობას.

ღია ამფითეატრი. დასაბუთება: ღია საზოგადოებრივი სივრცეების გათვალისწინება დასახლებათა გეგმარებით სტრუქტურაში - თანამედროვე ცხოვრების უცილობელი პირობაა. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია გოდერძ-ბემუმის კლასტერის შემთხვევაში - სადაც თვით პანორამული ხედები და რელიეფი დამგეგმარებელს კარნახობს ამ შესაძლებლობების გამოყენების აუცილებლობას.

საჯარო საფესტივალო სივრცე (დოდი, კონცერტი და ა.შ.). დასაბუთება: თუ გავითვალისწინებთ არსებულ კულტურულ და საფესტივალო ღონისძიებებს, ბემუმ-გოდერძის კლასტერში, გამოყოფილია შესაბამისი საფესტივალო ადგილები. მიუხედავად ამისა, კლასტერის განვითარებასთან ერთად არ არის გამორიცხული ახალი ღონისძიებების დანერგვა და მათი სამომავლო ადგილების განსაზღვრა.

საბავშვო-სათამაშო და სასპორტო მოედანი. დასაბუთება: თუ გავითვალისწინებთ, რომ გოდერძ-ბემუმის კლასტერი, დიდწილად, საოჯახო დასვენების პროფილაქტიკური კურორტია, დამსვენებელთა შორის ბავშვთა კონტინგენტი მნიშვნელოვან წილს შეადგენს. ეს გარემოება პირველ პლანზე აყენებს ბავშვთა სათამაშო და სასპორტო მოედნების მოწყობის აუცილებლობას, რაც აქაური რელიეფის პირობებში არც თუ ადვილი ამოცანაა. ამ მხრივ გამოსაყენებელია არსებული და მოსაძებნია ახალი მიწის ნაკვეთები.

საზაფხულო ტურისტული კემპინგი. დასაბუთება: თანამედროვე ურბანულ საზოგადოებაში საქვეითო-სათავგადასავლო ტურიზმი სულ უფრო პოპულარული ხდება. ამიტომ, ტურისტულ მარშრუტებზე ტურისტული კემპინგებისთვის ადგილების გამოყოფა და კეთილმოწყობა აუცილებელი ხდება. სამისოდ გოდერძ-ბემუმის კლასტერში შერჩეულია რამდენიმე არეალი - სათანადო კეთილმოწყობის გათვალისწინებით.

ცხენების თავლა და გაქირავება. დასაბუთება: გოდერძ-ბემუმის კლასტერში მიზანშეწონილია საცხენოსნო ტურიზმის განვითარება, როგორც სპეციფიკური მარშრუტების მოწყობის, ისე ჰიპოთერაპიის თვალსაზრისით. სავსებით შესაძლებელია ამ პრაქტიკის „მონეტიზაცია“ - ცხენოსნობის საწყისების სწავლებისა და ტურისტებზე გაქირავების გზით. სამისოდ გათვალისწინებულია ცხენების თავლის მოწყობისა და საცხენოსნო რინგის ტერიტორია.

საზოგადოებრივი აუზი. დასაბუთება: უცხოურ კურორტებში ბევრგან გვხვდება საზოგადოებრივი აუზები, რაც მათ ტურისტულად კიდევ უფრო მიმზიდველს ხდის, შესაბამისად ბეშუმ-გოდერძის კლასტერის განვითარებისთვისა და მიმზიდველობისთვის კარგი იქნება მსგავსი ადგილების დანერგვა.

ალპური ბოტანიკური ბაღი. დასაბუთება: კლასტერში გვხვდება ალპური ბოტანიკური ბაღი. ზღვის დონიდან 1960 მეტრის სიმაღლეზე, გოდერძის უღელტეხილიდან 3 კილომეტრში. ალპური ბოტანიკურ ბაღი თითქმის 10 ჰექტარზეა თავმოყრილი აჭარის სუბალპური და ალპური ზონებისათვის დამახასიათებელი ველურად მოზარდი 50 ოჯახის, 111 გვარისა და 161 სახეობის მცენარე და ჰაბიტატის მრავალფეროვნება. აქვეა მოწყობილი ალპური ბოტანიკური ბაღის ერთ-ერთი გამორჩეული და საინტერესო პროექტი- ქვის ბაღი (როკარიუმი), სადაც 4000 მ2 ტერიტორიაზე მცენარეებთან შერწყმული სპეციალური ქვების კომპოზიციებია წარმოდგენილი. ალპური ბოტანიკური ბაღი კლასტერის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კომპონენტს წარმოადგენს.

კურორტ ბეშუმის ტყეპარკი. დასაბუთება: კლასტერის ტურისტული მიზიდულობის დივერსიფიკაციის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია ისეთი ბუნებრივ ეკოლოგიური რესურსის გამოყენება, როგორც არის ბეშუმის ტყეპარკის დაფუძნება და მენეჯმენტის გეგმის დამტკიცება, აგრეთვე მისი ჩართვა საქართველოს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს სისტემაში.

ობსერვატორია/მცირე მეტეო პუნქტი. დასაბუთება: ტურიზმის სფეროს დივერსიფიკაციის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია კლასტერში სამოყვარულო ობსერვატორიის მოწყობა, რისთვისაც შერჩეულია სათანადო ადგილი.

სამედიცინო-საკონსულტაციო პუნქტი. დასაბუთება: სამედიცინო-საკონსულტაციო პუნქტის არსებობა წარმოადგენს ბეშუმის, როგორც კურორტის, კანონის მოთხოვნით დამადასტურებელ გარემოებას. ის შეიძლება განთავსებულ იქნეს კურორტის ფარგლებში დასაპროექტებელ დამოუკიდებელ შენობაში. ამ შენობაში გასათვალისწინებელია კურორტის ისეთი ახლებური ფუნქციები, როგორცაა ბალნეოლოგიური და ტალახით მკურნალობა. ამ ობიექტის საჭიროება მკვეთრად გაიზარდა ბეშუმის ზამთრის კურორტად განვითარების კვალდაკვალ, სპეციფიკური ტრავმატოლოგიის საჭიროების მიმართულებით. სამედიცინო-საკონსულტაციო ცენტრის საჭიროებას აძლიერებს COVID-პანდემიის ჯერაც დაუმარცხებელი საფრთხე.

ბალნეოლოგიური პუნქტი. დასაბუთება: ბალნეოლოგიური პუნქტების არსებობა ერთ-ერთი მთავარი ამოცანაა საკურორტო ადგილების განვითარებისა და ჩამოყალიბებისთვის. კურორტ ბეშუმს ბალნეოლოგიური სტატუსის ჩამოსაყალიბებლად ბევრი ხელშემწყობი კრიტერიუმი გააჩნია, თუმცა საჭიროა შესაბამისი ნაგებობების განახლება და დანერგვა.

აფთიაქი. დასაბუთება: ნებისმიერ დასახლებაში აფთიაქის არსებობის აუცილებლობას განსაკუთრებული დასაბუთება არ ესაჭიროება. კლასტერში ერთადერთი აფთიაქია, (კურორტ ბეშუმში) რაც არ პასუხობს ამგვარი დაწესებულების სასურველი მისაწვდომობის პირობებს. ამიტომ პროექტში გათვალისწინებულია აფთიაქების მოწყობა კლასტერის პერიფერიულ ზონებში - გოდერძის უღელტეხილზე; შქერნალის უბანსა და ბეშუმის იაილაში.

ვეტერინარიული პუნქტი, ვეტაფთიაქი. დასაბუთება: გოდერძ-ბეშუმის კლასტერის, დიდი ნაწილი წარმოადგენს სეზონური მეცხოველეობის ისტორიულ კერას. უთუოდ ეკონომიკურ

სიკეთებთან ერთად, ამ გარემოებას გარკვეული რისკები ახლავს თან, რაც უკავშირდება არა მარტო საკუთრივ პირუტყვის დაავადებებს და, შესაბამისად, მეცხოველეობის უვარგისი პროდუქტების მოხმარების საფრთხეს, არამედ ეპიზოოტიების გავრცელების რისკსაც. ამიტომ, გოდერძ-ბეშუმის კლასტერის ფუნქციის განვითარების კვალდაკვალ, გასამკაცრებელია ვეტერინარული და სანიტარული კონტროლი საქონელსა და მესაქონლეობის პროდუქციაზე. ამ სფეროში ცალკე საკითხად იკვეთება დაცემული საქონლის სამარხის ლოკალიზების პრობლემა, რაც სცდება საკვლევი არეალის ტერიტორიას.

რძის მიმღები პუნქტი (მშრალი საწყობი მაცივრით და მცირე ლაბორატორიით). დასაბუთება: მემთეურების ტრადიციების გასაძლიერებლად, მათი პროდუქციის ფართოდ გასაცნობად და სარეალიზაციოდ აუცილებელია კლასტერში მოეწყოს რძის მიმღები პუნქტი, რომელიც აღჭურვილი იქნება მაცივრებითა და მცირე ლაბორატორიით.

აგრარული ბაზარი. დასაბუთება: სადღეისოდ, გოდერძ-ბეშუმის კლასტერში სპეციფიკური აგრარული ბაზრის საკითხი მოსაგვარებელია. ტექნოლოგიურად და სანიტარიულად გამართული სტაციონარული აგრარული ბაზრის მოწყობა ხელს შეუწყობს არა მარტო მომხმარებლებს თუ ბარიდან ამოსულ მოვაჭრეებს, არამედ მეცხოველეობის ადგილობრივი, უნიკალური პროდუქციის გასაღებასა და პოპულარიზებას.

ფართე პროფილის მაღაზიები. დასაბუთება: ფართე პროფილის მაღაზიების არსებობა - ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია. ამ მხრივ, ბეშუმ-გოდერძის კლასტერში მოქმედ მაღაზიას სხვა მაღაზიებიც უნდა დაემატოს; მათი უნივერსალური პროფილის გამო სასურველია ამ ობიექტების ტერიტორიული განაწილება - მისაწვდომობის რადიუსებისა და მომხმარებელთა სავარაუდო რაოდენობის გათვალისწინებით.

სამშენებლო მასალების მაღაზია. დასაბუთება: კლასტერის სწრაფი ტემპით მოსალოდნელი განვითარების პირობებში აუცილებელია ძირითადი სამშენებლო მასალების მაღაზია/საწყობის გათვალისწინება.

კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტები. დასაბუთება: კლასტერში შემავალი ზოგიერთი ობიექტისათვის(მემთეურების საზაფხულო კარმიდამო) გათვალისწინებულია კულტურული მემკვიდრეობის მატერიალური ძეგლის სტატუსი მიანიჭება.

მემორიალურ სემანტიკური ობიექტი. დასაბუთება: გოდერძ-ბეშუმის კლასტერში მემორიალური სემანტიკური ობიექტის ჩართვა საზოგადოებრივი სივრცეების სისტემაში დამატებით კომპონენტს შესძენს გოდერძ-ბეშუმის კლასტერის სოციალურ-კულტურულ გარემოს - ფუნქციური, მხატვრულ-ესთეტიკური და აკუსტიკური რეჟიმის თვალსაზრისით. იგულისხმება ისეთი ისტორიული მოვლენა, როგორცაა ანდრეა პირველწოდებულის ქადაგება ამ არეალში, რაც პერსპექტივაში ჩართული იქნება სამომლოცველო ტურისტულ მარშრუტში.

მეჩეთი. დასაბუთება: კლასტერი არსებობს სასულიერო დანიშნულების ობიექტები (მეჩეთები) მათი ტექნიკური მდგომარეობა კარგია.

სამთო-სათხილამურო ტრასები. დასაბუთება: კლასტერი აერთიანებს 12 ძირითად სასრიალო ტრასას განშტოებებით. 70 ჰა-მდე საერთო ფართობით. მათი საერთო სიგრძე 26 კმ-ს აღწევს. ამ ტერიტორიის სასრიალო ტრასებს შესწევთ უნარი ყოველდღიურად მიიღონ ჯამურად დაახლოებით 4800-მდე მოსრიალე.

თოვლის სხვა ატრაქციონები, სასრიალო პარკი, ტუბინგი, ბავშვთა სათამაშო მოედანი, დამწყებთა ზონა.

„თოვლის მოედანი“ (snow front)

სპეცტექნიკის დეპო. დასაბუთება: დეპოს საჭიროება აქტუალურია, როგორც შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გზების თოვლისგან გასაწმენდად ისე კლასტერის ზამთრის კურორტად განვითარების შემთხვევაში.

5.3.4. ტურისტულ-სარეკრეაციო კლასტერის ქალაქგეგმარებითი განვითარების ინდიკატორების მატრიცა

კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის განვითარების გენერალური გეგმის ხედვაში მუხლი 6 მოცემულია ბეშუმ-გოდერძის უღელტეხილის ტურისტულ-სარეკრეაციო კლასტერის ქალაქგეგმარებითი განვითარების ინდიკატორების მატრიცა შესაბამისი შემდეგი ინდიკატორებით, რომლებიც აუცილებლად დაწვრილებით იქნება გათვალისწინებული სგშ-ს ანგარიშში

ეს ინდიკატორებია:

1.მმართველობა: კლასტერში შემავალი დასახლებების ადმინისტრაციული საზღვრებისა და შესაბამისი იურიდიული სტატუსების მინიჭება, ქუჩების სახელდება, უძრავი ქონების ობიექტების დამისამართება და ნუმერაცია;

2. ბუნებრივი გარემო და მისი დაცვა: კლასტერის მომიჯნავე ტყე-პარკის ინსტიტუციონალიზება და მენეჯმენტის გეგმის შემუშავება; ხელოვნური გატყიანების მდგომარეობა; „მწვანე“ საზოგადოებრივი სივრცეები; სასმელი წყლის ხარისხი; საზოგადოებრივი ტვალეტები; ჩამონადენი წყლების საკანალიზაციო სისტემები;

3.სოციალურ-დემოგრაფიული ვითარება, ტურიზმი, ეკონომიკა, უსაფრთხოება: მემთეურების შინამეურნეობები; ტურისტები; აკრედიტირებულ ტურისტულ მარშრუტებში ჩართულობა; სასტუმროები (სხვადასხვა ტიპისა); სასტუმროების დატვირთულობა; ბალნეოლოგიური და პელოიდოთერაპიის (ტალახით მკურნალობა) განვითარება; საბიუჯეტო უზრუნველყოფა; სხვა შემოსავლები; სხვა შემოსავლები; სერვისებში დაკავებული ადამიანები; კრიმინალური შემთხვევების რაოდენობა;

4. სოფლის მეურნეობა: კლასტერში სოფლის მეურნეობით დაკავებული შინამეურნეობები; სოფლის მეურნეობის დარგების დივერსიფიკაცია. (მებოსტნეობა, მეფუტკრეობა, სამკურნალო მცენარეების შეგროვება); სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოება და გადამამუშავება.

5. საინჟინრო-კომუნალური ინფრასტრუქტურა და რესურსებით უზრუნველყოფა: შინამეურნეობებითვის წყლის მიწოდება წყალმომარაგების ცენტრალური სისტემებით; წყლის მოხმარება; წყლის მოხმარებელთა გამრიცხველიანება; კანალიზაციის სისტემები, გამწმენდი ნაგებობის ჩათვლით; ელექტრომომარაგება; გაზმომარაგება; განახლებადი ენერჯის გამოყენება;

6. საგზაო და სატრანსპორტო სისტემები. ინფრასტრუქტურა: საზაფხულო სკოლები და ბანაკები; შშმ პირთათვის „მეგობრული“ გარემო; მიკროავტობუსების ტრანსმუნიციპალური მარშრუტები; „მწვანე მობილობა“; საუბნო ქუჩები;

7. მყარი ნარჩენების მართვა: მყარი ნარჩენების გატანა; სანაგვე კონტეინერების ქსელი; სეპარირება, უტილიზება; ინერტული (სამშენებლო) ნარჩენების მართვა;

8. სოციალურ-კულტურული: საზაფხულო სკოლები და ბანაკები; შშმ პირთათვის „მეგობრული“ გარემო; საფესტივალო სივრცეები, ღია ამფითეატრები, კინო და სხვ.; ინტერნეტ კაფე; რელიგიური ობიექტები (ჯამე, ეკლესია და სხვ.); სასპორტო ობიექტები

9. ზამთრის კურორტად განვითარების ინიციატივები: ზამთრის სპორტის ინფრასტრუქტურა; წყალსადენ-კანალიზაციისა ელ. სისტემის ადაპტაცია ზამთრის პირობებისთვის; თოვლსაწმენდი და თოვლსატკეპნი ტექნიკის შექმნა; სამთო-სამამშველო სამსახურის მომზადება; სასტუმროების/სახლების დათბუნების რეკომენდაციების შემუშავება.

10. კულტურა და მემკვიდრეობის დაცვა: კულტურის დაწესებულებები; კულტურული ღონისძიებები; მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტები; კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტებისათვის სტატუსის მინიჭება და რეაბილიტაცია.

11. სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვა და სამშენებლო აქტიურობა: კლასტერის უზრუნველყოფა სივრცით-ტერიტორიული დოკუმენტაციით; მიწის კადასტრი; მშენებლობის განაცხადები; საექსპლუატაციოდ მიღებული ობიექტები;

12. ბრენდინგი, ნაციონალური და საერთაშორისო თანამშრომლობა: ბრენდინგის ღონისძიებები; დამოზღვრული კურორტები (საქართველოსა და უცხოეთში);

კურორტ ბემუმის და გოდერძის უღელტეხილის განვითარების გენერალური გეგმის კონცეფციაში მოცემულია გენერალური გეგმის ანოტაცია. გეგმის ამოცანები გამომდინარე ზემოაღწერილი, გეგმარებითი ერთეულის დაგეგმვის მიზნის მისაღწევად, გენერალური გეგმის ამოცანებად განისაზღვრა:

- კერძო და საჯარო ინტერესების, მათ შორის დარგთაშორისი კონფლიქტების, დაინტერესებული მხარეების მოსაზრებების მაქსიმალური დაახლოვება და ურთიერთშეთანხმება განაშენიანების მართვის საკითხებში;
- დარგობრივი გეგმების (ან მათ არარსებობის შემთხვევაში — დარგობრივი ასპექტების) გათვალისწინებით, ოპტიმალური საკურორტო-სარეკრეაციო გარემოსთვის საჭირო უფლებრივი პირობების შექმნა;
- დარგობრივი ასპექტების ცალკე გეგმების სახით გამოყოფა და მითითებების/რეკომენდაციების ფორმირება: ო გეგმარებითი ერთეულის სანიტარიული დაცვის ზონების პროექტზე; ო საერთო სარგებლობის ინფრასტრუქტურით უზრუნველყოფაზე; ო ლანდშაფტის დაცვასა და განვითარებაზე;
- განაშენიანების განვითარებისათვის შეზღუდული ტერიტორიული რესურსების ფონზე, მზარდი სამშენებლო საქმიანობების გეგმაზომიერი განვითარების გათვალისწინება განვითარების სტრატეგიაში;
- კურორტის განვითარების სიმჭიდროვეების (მიმდინარე და შესაძლო ზღვრული მაჩვენებლები) და შესაბამისი საბალანსო მაჩვენებლების განსაზღვრა, გეგმების შემუშავების წესის შესაბამისად;
- საერთო სარგებლობის სივრცეების მოწყობისთვის უფლებრივი წინაპირობების ფორმირება: საქმიანი ცენტრისთვის, მათ შორის კურორტის ადმინისტრაციული ფუნქციების განხორციელებისათვის; გამწვანებული ტერიტორიებისთვის; სოციალური ინფრასტრუქტურისთვის; სატრანსპორტო და ტექნიკური ინფრასტრუქტურისთვის;

- განვითარების ხედვისა და სტრატეგიის შესაბამისი განაშენიანების მართვის რეგლამენტის დადგენა კოდექსის და განაშენიანების ძირითადი დებულებების მოთხოვნათა დაცვითა და დაგეგმვის საჭიროების შესაბამისად, მათ შორის: დარგობრივი ასპექტებისთვის, მითითებები/რეკომენდაციები; ავტოსადგომების რეგულირებასთან დაკავშირებული გამონაკლისები ან /და დამატებითი პირობები; საერთო სარგებლობის სივრცეების გამწვანების ვალდებულება; არსებული განაშენიანების ესთეტიკური წყობის გაუმჯობესებისთვის, ესთეტიკური პარამეტრები. ამასთანავე, დავალების მიხედვით, მოსამზადებელია განაშენიანების დეტალური გეგმები, რომლის კონცეფციაც მომზადდება მას შემდეგ, რაც შემსყიდველთან შეთანხმდება გენერალური გეგმის კონცეფცია (იხ.დანართი კონცეფცია).

6. გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის მართვის გეგმისთვის შემოთავაზებული ფორმატი და მატრიცა

ცხრილი 5. გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის მართვის გეგმისთვის შემოთავაზებული ფორმატი

ქმედება	ზემოქმედებები	ზემოქმედების თავიდან აცილების, შემცირების, შერბილების, კომპენსაციის და სხვა ღონისძიებები	მონიტორინგის ქმედება	განხორციელება	განრიგი
				ზედამხედველობა	
				რეგულირება	
[დაგეგმილი საქმიანობა]	[დადგენილი ზემოქმედებები]	ზემოქმედებისთვის დადგენილი თავიდან აცილების, შემცირების, შერბილების, კომპენსაციის და სხვა სახის ღონისძიებები	[მონიტორინგისთვის საჭირო ღონისძიებებით უზრუნველყოფა]	[განმახორციელებელი] [ზედამხედველი] [მარეგულირებელი]	[მონიტორინგის დროითი განრიგი]
შესაბამისი დასახლებების უზრუნველყოფა გამწმენდი ნაგებობებით	უხარისხოდ დაგეგმილი და აშენებული გამწმენდი ნაგებობა (ზემოქმედება ადამიანის ჯანმრთელობაზე, წყლის და ნიადაგის დაბინძურება)	სწორი საინჟინრო გადაწყვეტილების მიღება, სათანადო გამწმენდი ნაგებობის მოწყობა და მისი სწორი ექსპლუატაცია	გამწმენდი ნაგებობა შედის ექსპლუატაციაში და ფუნქციონირებს საინჟინრო პროექტის, ექსპლუატაციის პირობების და გარემოს და ადამიანის ჯანმრთელობის სტანდარტების დაცვით	კონტრაქტორი დამკვეთი გარემოს დაცვის სამინისტრო, ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტრო	საქმიანობის დასაწყისში, მშენებლობისას, ექსპლუატაციაში მიღებისას, ექსპლუატაციის პროცესში

შენიშვნა: ცხრილში განსაზღვრულია სვეტების შინაარსი, მოყვანილია სათანადო ახსნა-განმარტებები, ნაჩვენებია კონკრეტული მაგალითი.

ცხრილი 6. გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის ღონისძიებების პროგრამის შემოთავაზებული ფორმატი

№	დაგეგმილი ქმედება	გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობა/სარგებელი	სამართლებრივი მოთხოვნები/საუკეთესო პრაქტიკა	საინვესტიციო საჭიროებები/რესურსები/პასუხისმგებლობა	დროითი განრიგი, შესრულების წელიწადი	შესრულების ინდიკატორი	შენიშვნა
1	თემა/დარგი 1 (მაგ. გარემოსდაცვითი მართვა)						
1.1							
1.2							
1.3							
1.4							
1.5.	ეროზირებული და მეწყერსაშიში ადგილების გატყევა						
1.6.	გადაჭარბებული ძოვების დარეგულირება						
2	თემა/დარგი 2 (მაგ. ბუნებრივი და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და აღდგენა)						
2.1	კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტები						
2.2	მემორიალურ სემანტიკური ობიექტი						
2.3.	მეჩეთი						
2.4	ეკოსაგანმანათლებლო ღონისძიებების პროგრამები						
3	თემა/დარგი 3 (მაგ. დაბინძურება)						
3.1	კანალიზაცია						
3.2	სასმელი წყლის რეზერვუარი						
3.3	ნარჩენების მართვა						
3.4	წყალდაცვითი ზოლების დაარსება						
3.5	გამწმენდი ნაგებობა						
3.6	საზოგადოებრივი ტუალეტები						

4	თემა/დარგი 4 (მაგ. ტრანსპორტი)						
4.1	ავტოსატრანსპორტო სერვისი						
4.2	ავტომობილების პარკინგი						
4.3	ველოსიპედებისა და ბაგის (buggy) გაქირავების პუნქტი						
4.4	საწვავგასამართი სადგური						
4.5	თხევადი გაზის რეზერვუარი/ გაზმომარაგების მანქანის სადგომი						
5	თემა/დარგი 5 (მაგ. ტურიზმი)						
5.1	სუბალპური დივერსიფიცირებული ტურიზმის განვითარება						
5.2.	ლაშქრობების, გაუკვალავ თოვლში თხილამურებით სიარულის ბილიკები ოფიციალურად შევიდეს ტურისტულ რუკებში. თანამშრომლობა აჭარის ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტთან						
5.2	ტურისტულ საინფორმაციო ცენტრი						
5.3	სხვადასხვა ტიპის სასტუმროები						
5.4	პანორამული გადასახედები						
5.5	ღია ამფითეატრი						
5.6	საჯარო საფესტივალო სივრცე (დოლი, კონცერტი და ა.შ.)						
5.7	საზაფხულო ტურისტული კემპინგი						

5.8	ცხენების თავლა და გაქირავება						
5.9	ობსერვატორია/მცირე მეტეო პუნქტი						
5.10	სამთო-სათხილამურო ტრასები						
5.11	თოვლის სხვა ატრაქციონები						
5.12	„თოვლის მოედანი“ (snow front)						
5.13	ვერტოდრომი						
6.							
6.1	ადმინისტრაციული(სათემო) ცენტრი						
	კურორტ ბეშუმის დირექცია						
	საპატრულო პოლიციისა და მაშველ-მეხანძრეთა განყოფილება						

შენიშვნა: ცხრილში განსაზღვრულია სვეტების შინაარსი, მოყვანილია სათანადო ახსნა-განმარტებები, ნაჩვენებია კონკრეტული მაგალითები.

6 განრიგი. სგშ-ის ანგარიშის დროითი განრიგი, რომელიც შესაბამისობაშია სტრატეგიული დოკუმენტის მომზადების და გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მოთხოვნებთან დროით განრიგთან მიმართებაში, წარმოდგენილია „განტის“ დიაგრამის სახით (იხილეთ ცხრილი 7). განრიგი ნაწილობრივ მოიცავს დამგეგმავი და უფლებამოსილი ორგანოების მიერ განხილვის და გადაწყვეტილების მიღებისთვის საჭირო მინიმალურ დროს.

პერსონალი. სგშ-ის ანგარიშის მომზადებაზე პასუხისმგებელი ჯგუფი (დამატებით კონცეფციაში ჩამოთვლილი პერსონალისა, რომელიც სტრატეგიული დოკუმენტის შემუშავების პროცესში საჭირო მხარდაჭერას სრულფასოვნად აღმოუჩენს უსასყიდლოდ სგშ-ის ანგარიშის მომზადებაზე პასუხისმგებელ ჯგუფს), შემდეგი კვალიფიკაციის სპეციალისტებით იქნება დამატებით დაკომპლექტებული:

- გარემოსდაცვითი შეფასების და მართვის სპეციალისტი (სგშ ჯგუფის ლიდერი);
- ხმელეთის ფლორის და ჰაბიტატების ბიომრავალფეროვნების სპეციალისტი;
- ხმელეთის და წყლის ფაუნის ბიომრავალფეროვნების სპეციალისტი;
- საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის სპეციალისტი;
- არქეოლოგიური და კულტურული მემკვიდრეობის სპეციალისტი;
- ტურიზმის სფეროში სპეციალისტი.

სგშ ჯგუფს საჭიროებისამებრ დაემატება გარემოს დაცვის სხვა დარგების სპეციალისტები, ან გამოაკლდება ის სპეციალისტები, რომელი დარგის კვლევებიც სათანადოდ იქნება მომზადებული სტრატეგიული დოკუმენტის ფარგლებში.

ცხრილი 7. სგშ-ის და სივრცითი დოკუმენტაციის მომზადების დროითი განრიგი

ლეგენდა:	პროცესი				ქმედება					დოკუმენტი ^ა					გადაწყვეტილება					თვე I	თვე II	თვე III	თვე IV	თვე V	თვე VI	თვე VII	თვე VIII	თვე IX	...										
	№	პროცესი	დასაქმიანობები	1	2	3	4	1	2	3	4	5	1	2	3	4	1	2	3											4	5	1	2	3	4	1	2	3	4
1.	სგშ-ს	სკოპინგი	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x														
1.1	წინასწარი	საბაზისო კვლევები	^	x	x	x	x	x	x	x	o																												
1.2	სკოპინგის	ანგარიშის პროექტი	^	x	x	x	x	x	x	o																													
1.3	სკოპინგის	ინიცირება, გამოქვეყნება, წინადადებების მიღება									^	x	x																										
1.4	სკოპინგის	წინადადებების და შენიშვნების გათვალისწინება													x	x	o																						
1.5	სკოპინგის	დასკვნების გაცემა და გამოქვეყნება																																					
2.	სგშ	ანგარიში																																					
2.1	საბაზისო	კვლევები (მათ შორის ალტერნატივების განხილვა)																																					
2.2	სგშ	ანგარიშის და არატექნიკური რეზიუმეს მომზადება																																					
2.3	სგშ-ის	და არატექნიკური რეზიუმეს წარდგენა-გამოქვეყნება																																					
2.4	სგშ-ის	პროექტის ექსპერტიზა და წინადადებების მიღება																																					
2.5	სგშ-ის	საჯარო განხილვა და შეხვედრის ოქმის მომზადება																																					
2.6	სგშ-ის	წინადადებების და შენიშვნების გათვალისწინება																																					
2.7	უფლებამოსილი	ორგანოების რეკომენდაციები სგშ-ზე																																					
2.8	სგშ-ის	ანგარიშის და რეკომენდაციების																																					

7. სგშ შინაარსი

სგშ-ის ანგარიშის შინაარსი გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის 26-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად განისაზღვრება და ამავე პუნქტის თანახმად სგშ-ის ანგარიში შეიძლება მომზადდეს, როგორც სტრატეგიული დოკუმენტის ნაწილი, და ინტეგრირებულ იქნეს მასში, ან ცალკე დოკუმენტად ჩამოყალიბდეს. მისი სავარაუდო შემადგენლობა ზუსტდება სკოპინგის პროცესის საფუძველზე. აღნიშნულის გათვალისწინებით, წინამდებარე ქვეთავში წარმოდგენილია სგშ-ის ანგარიშის რეკომენდებული სტრუქტურა და შინაარსი (მისი მომზადების სავარაუდო დროითი განრიგი მოყვანილია მაღლა).

ჩვენი წინადადებაა სგშ-ის ანგარიში მომზადდეს ცალკე დოკუმენტად იმდაგვარად, რომ შესაძლებელი იყოს მას დაერთოს სტრატეგიული (გეგმარებითი) დოკუმენტის პროექტი და ერთად ამ ფორმით წარედგინოს საზოგადოებას და სგშ-ზე უფლებამოსილ ორგანოებს განსახილველად და დასამტკიცებლად.

თავის მხრივ, დამგეგმავი უწყება უფლებამოსილია საკანონმდებლო მოთხოვნების და მარეგულირებელი აქტების გათვალისწინებით განსახილველად წარუდგინოს შესაბამის უფლებამოსილ ორგანოებს, სათანადო წესით დაამტკიცოს სტრატეგიული დოკუმენტი და სგშ ანგარიშის საბოლოო ვარიანტი, რომლებშიც, შესაბამისი საფუძვლის არსებობის შემთხვევაში, გათვალისწინებული იქნება ჩატარებული საჯარო განხილვის შედეგები და ამ განხილვაზე საზოგადოების მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებები და შენიშვნები, ასევე სგშ-ზე უფლებამოსილი ორგანოების/უწყებების მიერ გაცემული რეკომენდაციები, რომლებიც საბოლოო დოკუმენტთან ერთად ასევე თან ერთვის სტრატეგიული დოკუმენტის მიღების/დამტკიცების შესახებ გადაწყვეტილებას.

სგშ-ის ანგარიშის დეტალიზაციის ხარისხი სტრატეგიული დოკუმენტის დეტალიზაციის ხარისხსა და შინაარსს უნდა შეესაბამებოდეს.

სგშ-ის ანგარიშის მომზადებისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს შესაბამის სექტორში სგშ-ისადმი დაქვემდებარებული დოკუმენტების იერარქიული სისტემა და ამ თვალსაზრისით სათანადო კვლევების დუბლირების თავიდან აცილების საჭიროება.

სგშ-ის ანგარიშის მომზადებისას გამოყენებული მეთოდები და სგშ-ის ანგარიშში ასახული ინფორმაცია უნდა შეესაბამებოდეს სკოპინგის დასკვნებს.

სგშ-ის ანგარიშის შინაარსი, კერძოდ, უნდა მოიცავდეს შემდეგ თავებს და საკითხებს:

1) არატექნიკური რეზიუმე

წარმოადგენს სგშ-ის ანგარიშის არატექნიკურ რეზიუმეს, საზოგადოებისთვის ადვილად გასაგები ფორმით და შინაარსით.

2) სტრატეგიული დოკუმენტი

მოიცავს ინფორმაციას სტრატეგიული დოკუმენტის შინაარსის, ამოცანებისა და სხვა სტრატეგიულ დოკუმენტებთან კავშირის შესახებ. ამასთან სგშ ანგარიშს განსახილველად წარედგინოს თან ერთვის დასამტკიცებელი სტრატეგიული დოკუმენტის პროექტი.

3) ალტერნატივების ანალიზი

შეიცავს განხილული ალტერნატივების დასაბუთებასთან დაკავშირებულ მოსაზრებებს.

3) საბაზისო მონაცემები

გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობის დაცვის არსებული მდგომარეობის ზოგადი შეფასება იმ არეალში, რომელზედაც სტრატეგიული დოკუმენტის განხორციელებამ შესაძლოა მნიშვნელოვანი ზემოქმედება მოახდინოს.

4) ზემოქმედებები

მოიცავს გარემოსდაცვითი და ადამიანის ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული მთავარი ასპექტების ზოგად ანალიზს იმ ტერიტორიებისთვის, რომლებიც, შესაძლებელია, მნიშვნელოვან ზემოქმედებას დაექვემდებაროს.

5) ზემოქმედებების შეფასება ზოგადი საპროგნოზო ინფორმაცია სტრატეგიული დოკუმენტის განხორციელებით გარემოზე შესაძლო მნიშვნელოვანი ზემოქმედებების შესახებ.

ტრანსსასაზღვრო ზემოქმედებების აჭიროებისამებრ, დოკუმენტს დამატება ქვეთავი ინფორმაციით სტრატეგიული დოკუმენტის განხორციელებით შესაძლო ტრანსსასაზღვრო ზემოქმედების შესახებ (დადასტურების შემთხვევაში). სკოპინგის შედეგებით ტრანსსასაზღვრო ზემოქმედებები მოსალოდნელია, თუმცადა, ეს დასკვნა დამატებით უნდა დადასტურდეს სგმ-ში.

6) გარემოსდაცვითი მართვის და სამოქმედო გეგმები შეიცავს სტრატეგიული დოკუმენტის განხორციელებით გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე შესაძლო ზემოქმედების თავიდან აცილების, შემცირების ან შერბილების ღონისძიებების მოკლე აღწერას, წარმოდგენილს გარემოსდაცვითი მართვის გეგმის და გარემოსდაცვითი სამოქმედო გეგმის

7) შენიშვნები და რეკომენდაციები სგმ-ის დოკუმენტს თან უნდა დაერთოს საზოგადოების წინადადებების და შენიშვნების და უფლებამოსილი ორგანოების რეკომენდაციების გათვალისწინების დოკუმენტაცია.

8) სტრატეგიული დოკუმენტის პროექტი (თანდართული)

სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების ანგარიშის სავარაუდო შინაარსი
არატექნიკური რეზიუმე

1. შესავალი

- 1.1. შესწავლის საგანი და მიზნები
- 1.2. გეოგრაფიული არეალი
- 1.3. ანგარიშის მომზადების საკანონმდებლო ჩარჩო
- 1.4. გის და დზ მიდგომების და ინსტრუმენტების გამოყენება პროექტირების და გარემოსდაცვითი შესწავლის პროცესში
- 1.5. სგმ-ს პროცესი
- 1.6. ინფორმაცია დამგეგმავი და უფლებამოსილი ორგანოების შესახებ

2. სტრატეგიული დოკუმენტის მიმოხილვა

- 2.1. პროექტის ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთების მიმოხილვა
  - 2.1.1. ახალი პროექტის უპირატესობები
  - 2.1.2. საინვესტიციო და ეკოლოგიური რისკები
  - 2.1.3. პროექტის განხორციელების ეფექტიანობის მაჩვენებლები

- 2.2. სტრატეგიული დოკუმენტის სტრუქტურული შემადგენლობა
- 2.3. სტრატეგიული დოკუმენტის ცალკეული კომპონენტების აღწერა
- 2.4. სტრატეგიული დოკუმენტის რეგიონალური კონტექსტი

3. ალტერნატივების ანალიზი

- 3.1. სტრატეგიული ალტერნატივების მიმოხილვა
- 3.2. გეგმარებითი ალტერნატივების მიმოხილვა
- 3.3. კონკრეტული საქმიანობების ალტერნატივები

4. ბუნებრივ/ეკოლოგიური გარემოს არსებული/ფონური მდგომარეობა

- 4.1. ფიზიკური გარემო
  - 4.1.1. კლიმატი და მეტეოროლოგიური პირობები
  - 4.1.2. ატმოსფერული ჰაერი
  - 4.1.3. თოვლის საფარი, ზვავები
  - 4.1.4. გეოლოგია
  - 4.1.5. ჰიდროგეოლოგია (გრუნტის წყლების რეჟიმი)
  - 4.1.6. ჰიდროლოგია (წვიმის და თოვლის დნობის ჩამონადენი წყლების რეჟიმი)
  - 4.1.7. გეოლოგიური საფრთხეები (მეწყერები, ეროზია)
  - 4.1.8. ლანდშაფტი და ხედები
  - 4.1.9. ნიადაგები
- 4.2. ბიოლოგიურ/ეკოლოგიური გარემო
  - ძირითადი ბიომრავალფეროვნება და ბუნებრივი ფასეულობები
  - 4.2.1. ჰაბიტატები
  - 4.2.2. ფლორა და მცენარეულობა
  - 4.2.3. ფაუნა
  - 4.2.3. მოწყვლადი ჰაბიტატები
  - 4.2.4. ფლორისა და ფაუნის ენდემური, რელიქტური, გლობალური, კავკასიის და საქართველოს წითელი ნუსხის სახეობები
  - 4.2.5. დაცული ტერიტორიები
- 4.3. კულტურული გარემო/ეთნოეკოლოგიური ღირებულება

5. გარემოზე ზემოქმედების ფაქტორების მიმოხილვა

- 5.1. ანალოგიური პროექტების გამოცდილება
- 5.2. ზემოქმედების ძირითადი ფაქტორების იდენტიფიცირება
  - 5.2.1. ზემოქმედების სახეები
  - 5.2.2. ზემოქმედების ძირითადი წყაროები და რეცეპტორები
- 5.3. ტრანსსასაზღვრო ზემოქმედებები

6. ზემოქმედების თავიდან აცილების ან შერბილების რეკომენდაციები

- 6.1. კლიმატის ცვლილების შემარბილებელი ღონისძიებების აღწერა
- 6.2. გარემოსდაცვითი სამოქმედო გეგმა
- 6.3. გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის და მონიტორინგის სქემა/გეგმა
- 6.4. ტიპური ზემოქმედებების მიტიგაცია (ცხრილის სახით)
- 6.5. სპეციფიური ზემოქმედებების მიტიგაცია (ცხრილის სახით)

7. შენიშვნები და რეკომენდაციები

8. დანართი 1.

კურორტი ბეშუმის (მიმდებარე ტერიტორიებით) გოდერძის უღელტეხილისა და შქერნალის განვითარების გენერალური გეგმის კონცეფცია